

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560
PROBLEMS AND OBSTACLES IN ENFORCING ORGANIC LAW ON
NATIONAL HUMAN RIGHT COMMISSION B.E. 2560 (A.D.2017)

ภาวินีย์ วงศ์นาป่า
PAWINEE WONGNAPA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ชลบุรี
พ.ศ.2562

PROBLEMS AND OBSTACLES IN ENFORCING ORGANIC LAW ON
NATIONAL HUMAN RIGHT COMMISSION B.E. 2560 (A.D.2017)

PAWINEE WONGNAPA

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF LAWS
FACULTY OF LAW
SRIPATUM UNIVERSITY AT CHONBURI**

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ พ.ศ.2560

ชื่อนักศึกษา

ภาวินีย์ วงศ์นาป่า รหัสประจำตัว 60800703

หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย

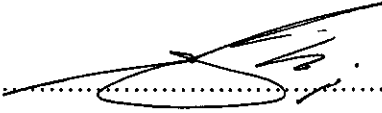
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จริญญา ภักดีธนากุล)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ)

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....รักษาการรองคณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุระทิน ชัยทองคำ)

วันที่ 24 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2562

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560
คำสำคัญ	การคุ้มครอง/สิทธิมนุษยชน/คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ชื่อนักศึกษา	ภาวินีย์ วงศ์นำป่า
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอืดตานนท์
ระดับการศึกษา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ชลบุรี
พ.ศ.	2562

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องคดี และการกำหนดกรอบการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนมีอำนาจรายงานการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน มีอำนาจในการร้องทุกข์กล่าวโทษแทนผู้เสียหายโดยถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มิได้มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องคดีในความผิดฐานละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีได้กำหนดขอบเขตแห่งข้อหาในความผิดฐานละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงทำให้กลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขาดประสิทธิภาพ และไม่อาจตอบสนองต่อปัญหาในการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้นได้

ผลการศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจสืบสวน สอบสวน และฟ้องร้องคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อศาล ทั้งการกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

คำสำคัญ: การคุ้มครอง, สิทธิมนุษยชน, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

Thesis Title	Problems and Obstacles in Enforcing Organic Law on National Human Right Commission B.E. 2560 (A.D.2017)
Keywords	Protection / Human rights / National Human Rights Commission
Student's Name	Pawinee Wongnapa
Thesis Advisor	Associate Professor Anan Phianwattanakunchai Associate Professor (Senior) Dr. Pratheep Tabauttanon
Level of Study	Master of Law
Faculty	Faculty of Law, Sripatum University at Chonburi
Year	2019

Abstract

This thesis aimed to study the problems and obstacles in enforcing the Organic Act on the National Human Rights Commission B.E. 2560 (2017) regarding the powers and duties of the National Human Rights Commission in investigating, inquiry, prosecuting cases and determining nature of the action that violates human rights.

According to this study, it has been found that the Organic Act on the National Human Rights Commission B.E. 2560 (2017) stipulates that the Human Rights Commission is responsible for human rights, with the power to report violations of human rights and to file a complaint on behalf of the injured person, regarded as the injured person under the Criminal Procedure Code but does not have the power to investigate, inquire and prosecute cases of human rights violations and does not specify the scope of charges of human rights violation, therefore, making the mechanism in protecting human rights ineffective and cannot respond to more complex forms of human rights violations.

The study results therefore suggest that the National Human Rights Commission should have the power to investigate, inquire and prosecute cases on human rights violations in the court, including determining the nature of actions that violate human rights in the Organic Act on the National Human Rights Commission B.E. 2560 (2017).

Keywords: Protection; Human Rights; National Human Rights Commission

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยนี้ ทำให้ผู้ศึกษาได้รับโอกาสในการศึกษาวิจัยได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อนันต์ เพ็ชรวัฒนะกุลชัย และรองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอิตตานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความเมตตากรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ตลอดจนได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียบเรียงดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ทั้งได้กรุณาสละเวลาในการตรวจแก้ไขความบกพร่องของวิทยานิพนธ์นี้เป็นจำนวนหลายครั้ง จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้ จนสำเร็จสมบูรณ์อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและการศึกษาต่อไป

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุพล อิงประสาร ที่ได้ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำ และวางแผนการดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอดจนสำเร็จผล

ท้ายที่สุดนี้ผู้ศึกษาวิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ ตลอดจนท่านผู้มีพระคุณที่ไม่ได้กล่าวนาม ที่มีส่วนในการสนับสนุนและให้กำลังใจช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ภาวินีษ์ วงศ์นาป่า

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
สมมติฐานของการศึกษา.....	8
ขอบเขตของการศึกษา.....	8
วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
นิยามศัพท์.....	9
2 วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	10
1. ความหมายของสิทธิมนุษยชน.....	11
2. ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	13
3. ความหมายของความเสมอภาค.....	14
4. แนวคิดสิทธิมนุษยชนตามระบบกฎหมายไทย.....	15
แนวความคิดพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน.....	16
1. ความหมายของคำว่า สิทธิและเสรีภาพ/สิทธิธรรมชาติ/กฎหมาย ธรรมชาติ.....	16
2. แนวความคิดเรื่องสิทธิ/สิทธิธรรมชาติ/กฎหมายธรรมชาติ.....	21
แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน.....	24
1. ความหมายของหลักนิติธรรม/นิติรัฐ.....	24
2. แนวคิดของอุดมการณ์หลักนิติธรรม.....	27
3. หน้าที่ของรัฐ.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองปัจเจกชน.....	29
	1. ความหมายของปัจเจกชน.....	29
	2. สถานะของปัจเจกชนต่อสิทธิมนุษยชน.....	29
	3. สิทธิของปัจเจกชน.....	30
	4. แนวคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองปัจเจกชน.....	30
	วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย...	33
	1. วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475.....	33
	2. วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475.....	37
3	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศและของประเทศไทย.....	60
	มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ.....	60
	1. กฏบัตรสหประชาชาติ (UN charter).....	61
	2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	62
	3. สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ.....	65
	4. หลักการว่าด้วยสถานะและหน้าที่ของสถาบันแห่งชาติ เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Paris principles).....	73
	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ.....	76
	1. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย.....	76
	2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย..	79
	3. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้..	81
	4. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์.....	81
	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศในระดับภูมิภาค.....	82
	1. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสหภาพยุโรป.....	82
	2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของแอฟริกา.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย.....	83
	1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	83
	2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560.....	91
	3. ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561.....	94
	4. กฎหมายอื่น ๆ.....	97
4	วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560.....	102
	1. ปัญหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน และฟ้องร้อง โดยตรงต่อศาล.....	104
	2. ปัญหาในกรณีที่ไม่มีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน.....	122
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	126
	บทสรุป.....	126
	ข้อเสนอแนะ.....	128
	บรรณานุกรม.....	133
	ประวัติผู้วิจัย.....	138

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นยุคเริ่มเปิดประเทศภายหลังสนธิสัญญาเบาริ่งหรือเหตุการณ์ ร.ศ.103 ที่ชนชั้นสูงบางกลุ่มเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง รวมทั้งการปฏิวัติเมื่อ พ.ศ. 2475 ที่ปรากฏพร้อมหลัก 6 ประการของปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิ ความเสมอภาค และความเป็นอิสระเสรีภาพ การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหารนับหลังจากรัฐประหาร พ.ศ. 2490 จนสู่ยุกระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 เรื่อยมา (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 572) ในเรื่องการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนได้เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ จนมาถึงปี พ.ศ. 2533 ได้มีการก่อตั้ง “คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน” ขึ้นในสภาผู้แทนราษฎรนี้จัดเป็นหนึ่งในคณะกรรมการสามัญ (standing committee) ของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กว้างขวางทั้งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือศึกษากฎหมายที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อสิทธิมนุษยชน ศึกษาปัญหาสิทธิมนุษยชนทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ การรับเรื่องราวทุกข์ของบุคคลที่ได้รับการปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมายและสิทธิมนุษยชน และมีอำนาจในการเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น แต่การทำงานของคณะกรรมการดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะความไม่ต่อเนื่องของอายุสภาผู้แทนราษฎร ความเป็นอิสระ ความเป็นกลางในการทำงาน และผลประโยชน์ทางการเมือง (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 573)

จนมาถึงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ซึ่งจัดเป็นกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงครั้งสำคัญหนึ่งในสังคมไทย ชัยชนะของฝ่ายประชาชนภายหลังเหตุการณ์นี้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างจิตสำนึกสิทธิมนุษยชนที่จริงจังมากขึ้นในสังคม และก่อกระแสผลักดันให้มีการปฏิรูปกลไกต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้อำนาจแบบเผด็จการทหารดังกล่าวอีกได้ ภายหลังกระแสดังกล่าวรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ที่ขึ้นมารับบริหารประเทศภายหลังเหตุการณ์ได้ออกมติคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2535 ให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (international covenant on civil and political rights: ICCPR) และคณะรัฐมนตรียังแจ้งให้รัฐมนตรีต่างประเทศและสำนักงานอัยการริเริ่มศึกษาเปรียบเทียบเรื่องสิทธิมนุษยชน จนนำไปสู่การศึกษาและมีคำสั่งให้อัยการร่างกฎหมายเพื่อสร้างกลไกสิทธิมนุษยชนระดับชาติขึ้นเรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”

แต่ร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับการเสนอสู่สภาผู้แทนราษฎร เพราะพบว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีความเป็นอิสระกลายเป็นหน่วยงานของรัฐบาลมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีองค์ประกอบกรรมการที่มาจากรัฐมนตรีและข้าราชการระดับสูง (เจริญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 574)

แม้ประเทศไทยจะให้การรับรองปฎิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบอุดมการณ์เสรีนิยมตะวันตกก็เติบโตขึ้นอย่างเชื่องช้าในสังคมไทย ท่ามกลางบริบททางการเมืองที่ล่าช้าและเป็นเผด็จการ แม้ช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพจะเป็นไปอย่างเข้มข้นและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ข้อเรียกร้องในเชิงสิทธิมนุษยชนของขบวนการประชาชนก็ดูจะเป็นเรื่องยุทธวิธีมากกว่าจะเป็นการแสดงออกที่จริงจังผูกมัดต่ออุดมการณ์สิทธิมนุษยชน จนกระทั่งมีการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยจัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา 199-200) ภายหลังจากนั้น 2 ปี ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสรรหาคณะกรรมการเป็นผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2544 แต่อำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนค่อนข้างจำกัดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพราะมีอำนาจเพียงใกล้เคียงประนีประนอม หรือรายงานต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการฟ้องร้องหรือส่งเรื่องแทนประชาชนให้อัยการฟ้องร้องได้โดยตรง แม้จะมีสถานะของการเป็นองค์กรกึ่งตุลาการ (quasi-judicial) อันแตกต่างจากอำนาจที่มีอยู่ในบางประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อินเดีย หรือออสเตรเลีย (เจริญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 572-578)

จนกระทั่งมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปรับปรุงอำนาจหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้มีอำนาจหน้าที่กว้างขวางและเป็นหน่วยงานเรียกร้องสิทธิแทนประชาชน เช่น ตรวจสอบและรายการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณี queเห็นวาทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณี queเห็นวาทกฎหมาย คำสั่ง หรือการกระทำอันใดในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และมีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้อำนาจหน้าที่จะได้ออกพัฒนาให้มีอำนาจกว้างขวางมากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังขาดอำนาจในการสอบสวนความผิดหรือแสวงหา

พยานหลักฐานเพื่อยื่นฟ้องคดีได้เอง จนมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบันมีอำนาจที่คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเป็นหน่วยงานภาพลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของประเทศว่ามีหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชน มีอำนาจในการรายงานการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีอำนาจในการร้องทุกข์กล่าวโทษแทนผู้เสียหายและถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 37) เพิ่มเติมขึ้นมาที่แตกต่างจากอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมิใช่มีแต่เฉพาะกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่ยังมีกรละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางปกครองหรือในทางแพ่งก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน อำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามรัฐธรรมนูญซึ่งขาดความเป็นเอกภาพของอำนาจหน้าที่ที่แท้จริงว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนต้องเป็นหน่วยงานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนมิใช่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ให้กับประเทศว่ามีหน่วยงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่ต้องเป็นหน่วยงานในการคุ้มครอง แก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และใช้สิทธิแทนประชาชนในการดำเนินคดีอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นทางอาญา ทางแพ่ง หรือในทางปกครอง เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นสากล

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 26 และ 27 ได้บัญญัติบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีเพียง ตรวจสอบ รายงานข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมเพื่อป้องกันแก้ไข การเยียวยาผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐ เอกชน ทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และต่อประชาชน เสนอแนวทางคุ้มครอง ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ออกระเบียบ ประกาศที่ใช้ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ไม่มีบทบาทเชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศ หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หากพิจารณาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 28 ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิด แต่อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 กลับมิได้เป็นไปเพื่อการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยแท้จริง แม้

ความในมาตรา 34 วรรคแรก บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตามว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ให้คณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทำความเข้าใจโดยไม่ล่าช้า และต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก” วรรคสอง “บุคคลใดที่ได้รับการเสียหายหรือพบเห็นว่ามีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนย่อมมีสิทธิแจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น และต้องดำเนินการโดยมุ่งหมายให้การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วและไม่มีลักษณะบังคับให้ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เว้นแต่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ร้องเรียนเป็นการเฉพาะตัว ซึ่งจำเป็นต้องทราบตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอข้อมูลหรือแจ้งผลการดำเนินงาน” วรรคสาม “ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เมื่อผลการพิจารณาเป็นประการใด ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนทราบด้วย เว้นแต่ผู้แจ้ง หรือผู้ร้องเรียนมิได้แจ้งสถานที่อยู่ที่จะติดต่อได้”

โดยจากมาตรา 36 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณีให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้กรรมการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวรวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนั้นด้วย แล้วแต่กรณี” วรรคสอง “ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับแจ้งภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้วแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด” วรรคสาม “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น หรือเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต หรือได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนพ้นเวลาตามวรรคหนึ่ง” วรรคสี่ “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสามภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรี”

มาตรา 37 บัญญัติว่า “ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่ง

คณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้โดยให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

มาตรา 38 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรณีที่กรรมการผู้ใดพบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และจำเป็นจะต้องดำเนินการ โดยเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่มีทางเยียวยาได้ในภายหลัง กรรมการผู้นั้นอาจแจ้งให้หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานนั้นได้แล้วแจ้งให้คณะกรรมการทราบ ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้กรรมการผู้นั้นอาจสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควรได้” วรรคสอง “ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่ง” และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561 ข้อ 4 ได้กำหนดให้คำนิยามคือ

“เรื่องร้องเรียน หมายความว่า เรื่องที่มีผู้แจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น และให้หมายความรวมถึงเรื่องที่มีการขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการ”

“คำร้อง หมายความว่า เรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเรื่องร้องเรียนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับไว้เพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน”

โดยเมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว ข้อ 39 กำหนดว่า “ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา และผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตนเองได้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการหรือเจ้าหน้าที่สำนักงาน ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายได้

กรณีผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามวรรคหนึ่งได้ ให้หมายความรวมถึงกรณีผู้เสียหายอาจได้รับภัยอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตหรือร่างกายหากดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเอง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ในลักษณะเชิงรับ การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนสมควรอยู่ในเชิงรุก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อให้บรรลุภารกิจตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทั้งหลักการ

ปารีสว่าด้วยสถานะของสถาบันแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสนธิสัญญาต่าง ๆ แม้ความผิดลักษณะการละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจอยู่ในรูปแบบของอาชญากรรมทั่วไปที่มีหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการได้อยู่แล้ว แต่เมื่อสังคมมีความก้าวหน้าทั้งทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ปรัชญาการณของความคิดอาญาที่เคยอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาก็เปลี่ยนแปลงไป ความรุนแรงของความคิดและความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่มีอำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาล หรือคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่คุ้มครองผู้บริโภคในคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งมีอำนาจฟ้องผู้ประกอบการแทนผู้บริโภคได้แล้ว จึงเห็นควรปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง

อนึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้เพียงแค่นิยาม “สิทธิมนุษยชน” เท่านั้น มิได้กำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้มีความชัดเจนแน่นอน ซึ่งลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจเป็นความผิดอาญาทั่วไป เช่นการหน่วงเหนี่ยว กังขัง หรือกระทำการเพื่อให้ผู้อื่นเสื่อมเสียเสรีภาพ การค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ฯลฯ แต่ยังมีความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามผู้อื่น หรือการทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่เกิดจากการมีเผ่าพันธุ์ต่างกัน นับถือศาสนาหรือลัทธิต่างกัน หรือมีความเชื่อต่างกัน หากพิจารณาคดีตามกฎหมายที่มีอยู่ ผู้พิจารณาพิพากษาที่จะดำเนินการในทำนองเดียวกับการถูกเหยียดหยาม หรือทำร้ายร่างกายปกติ มิได้พิจารณาในแง่ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นการพิจารณาที่ผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ดังนั้นเมื่อยังมีได้กำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน การดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงไม่ประสบผลสำเร็จตามเจตนาของสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี

การละเมิดสิทธิมนุษยชนถือเป็นสิ่งเลวร้ายที่สุดที่มนุษย์กระทำต่อกัน และเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของสถาบันของสังคม การกระทำดังกล่าวมีความรุนแรงมากกว่าความผิดทางอาญาทั่วไป แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกลับมิได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ในเรื่องต่อไปนี้

1. การปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้ทำหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีอำนาจฟ้องร้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ

2. การกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการทำหน้าที่สืบสวน สอบสวน และทำหน้าที่เป็นผู้เสียหายในการฟ้องร้องคดีดังกล่าวต่อศาล

ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ทั้งในส่วนของอำนาจหน้าที่ และการกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้เป็นสถาบันของรัฐผู้รับผิดชอบ โดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะได้ทำการเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

2. เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศและประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

5. เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม และพัฒนากฎหมายที่นำมาบังคับใช้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

สมมติฐานของการศึกษา

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักนิติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น หน่วยงานต้นน้ำหรือหน่วยงานริเริ่มดำเนินคดีจะต้องมีอำนาจวินิจฉัยและสืบสวนสอบสวน ความผิดคดีที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และต้องมีอำนาจในการฟ้องร้องหรือเสนอเรื่องพร้อม ด้วยความเห็นอันเกี่ยวกับคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อศาลได้ อีกทั้งจะต้องมีกรอบลักษณะของการ กระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะ เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงต้องมีอำนาจสืบสวนสอบสวน เพื่อค้นหาความจริง และทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนประชาชนได้ รวมทั้งจะต้องมีการกำหนดกรอบ ลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจนด้วย เพื่อช่วยให้การคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตาม รัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ขอบเขตของการศึกษา

การดำเนินการวิจัยมุ่งศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 และศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ระเบียบคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561 และสัมภาษณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญ พนักงานสอบสวน และนักกฎหมาย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมาใช้แก้ไขปรับปรุง พัฒนากฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้า จากหนังสือ วิเคราะห์บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำพิพากษาของศาล และเปรียบเทียบจากการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตาม กฎหมายของต่างประเทศ ศึกษาจากเอกสาร ตำราวิชาการ บทความงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นักวิชาการคดี รัฐธรรมนูญ พนักงานสอบสวน และ นักกฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560
2. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ และประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560
5. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม และพัฒนากฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

นิยามศัพท์

“การคุ้มครอง” หมายความว่า การป้องกันและปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงการปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย หรือตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

“คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” คือ หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้เป็นกลาง ทางการเมือง และมีความรู้และประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

บทที่ 2

วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ว่าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นมีความหมายและที่มาอย่างไร คุ้มครองบุคคลใด รวมทั้งศึกษาถึงวิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงที่มาของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ให้อย่างถ่องแท้ จึงได้ศึกษาและอธิบายตามลำดับไว้ในบทนี้ ดังต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนมีลักษณะเป็นแนวคิด (concept) ประเภทหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยอ้างอิงถึงลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์อันเป็นสิ่งที่ตนพึงมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ใดมามอบให้

กลุ่มชาติตะวันตกเป็นผู้ริเริ่มการอธิบายความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยได้มีนักคิดกลุ่มหนึ่งได้นำความคิดจากความเชื่อของศาสนามาอธิบาย ว่าแนวคิดของสิทธิมนุษยชนนั้นมาจากพระผู้เป็นเจ้า กล่าวคือ เมื่อพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์คน โดยเรียงจากรูปลักษณ์ของพระองค์ มนุษย์จึงต้องเคารพมนุษย์ด้วยกันเอง จากนั้นจึงสร้างกรอบแนวคิดของความเป็นมนุษย์ว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไรอันเป็นหน้าที่ต่อพระผู้เป็นเจ้า โดยกรอบแนวคิดที่ว่าเป็นนี้แสดงให้เห็นผ่านลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการตั้งกฎเกณฑ์ของพระผู้เป็นเจ้า เมื่อการอธิบายความคิดมีลักษณะเป็นเช่นนี้ เท่ากับว่าทุกคนล้วนเป็นผลผลิตมาจากพระผู้เป็นเจ้าจึงมีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นอิสระจากมนุษย์ด้วยกันเองและเนื่องจากมีรูปลักษณ์ของพระผู้เป็นเจ้า มนุษย์ทุกรูปทุกนามจึงมีคุณค่าและมีเกียรติไม่ใช่อ่อนดิ่งอ่อนหिनที่ถูกข่มขู่และลบล้างในระหว่างมนุษย์นั้นเท่ากัน แต่ที่อยู่เหนือขึ้นไป คือ พระผู้เป็นเจ้า และนักคิดอีกกลุ่มหนึ่งได้นำความคิดจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์มาอธิบาย ในกลุ่มนี้มีนักคิดที่พยายามพิสูจน์ว่าพระองค์ไม่ใช่ผู้ทรงอำนาจที่ไม่อาจอธิบายได้ และสิ่งที่บังคับกันในสังคมมนุษย์ที่เรียกว่า “กฎหมาย” นั้นมิได้มีที่มาจากพระเจ้า แต่ถูกสร้างขึ้นจากมนุษย์ด้วยกันเอง โดยใช้หลักตรรกะและเหตุผลของมนุษย์ มิใช่ความเชื่อทางศาสนา อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ามาจากเหตุผลที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยอธิบายว่ามนุษย์มีความชอบธรรมที่จะหวงแหน และรักษาชีวิตของตนเองเพราะสิทธิในชีวิตที่ว่าเป็นนี้ไม่จำเป็นต้องมีผู้ใดมามอบให้ แต่เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด เหตุผลทั้งหมดทั้งหมดเหล่านี้มิได้เกิดจาก

พระผู้เป็นเจ้ากำหนดขึ้น แต่เกิดจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ที่นำมาอธิบายด้วยเหตุผลให้พัฒนาไปจนมีลักษณะเป็นความคิดที่ว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกันมาตั้งแต่กำเนิดโดยมีลักษณะทางธรรมชาติ

ดังนั้นไม่ว่าการอธิบายความคิดว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้จะนำเอาพระผู้เป็นเจ้ามาอธิบายด้วยหรือไม่ คำอธิบายของความคิดก็ยังคงเป็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การรับรู้ความมีอยู่ของตัวตนมนุษย์อันตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “คุณค่า” ซึ่งเรียกว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (dignity)

ในเวลาต่อมาสิทธิมนุษยชนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และการร่วมกันทางแนวคิดของมนุษยชาติที่ให้การยอมรับสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและไม่อาจถูกพรากไปได้ ทั้งในแง่ของหลักการทางกฎหมายที่ดำรงอยู่แล้ว รวมไปถึงการยินยอมนำเอาหลักฐานดังกล่าวข้างต้นไปปฏิบัติไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายประจำของแต่ละรัฐและเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐนั้น ๆ คือ รัฐธรรมนูญ (นพนิติ สุริยะ, 2559, หน้า 13-15)

1. ความหมายของสิทธิมนุษยชน

1.1 ความหมายตามความเห็นของนักวิชาการ

วิทิต มั่นตากรณี เห็นว่า “สิทธิมนุษยชน” คือ ข้ออ้างเรื่องประโยชน์ที่ต้องได้อย่างน้อยซึ่งเป็นการอ้างต่อรัฐ ข้ออ้างดังกล่าวมีหลักประกันในเวทีสากล การบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิอาจทำไม่ได้ทันที แต่ก็มีกระบวนการและพัฒนาการตามทรัพยากรที่มีอยู่ หากมีการไม่เคารพสิทธิ ก็มีกลไกที่จะดำเนินการ ในบางกรณีเป็นวิธีที่ผ่านศาลบางกรณีผ่านประชาสังคม ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งการประท้วงเรียกร้อง (นพนิติ สุริยะ, 2559, หน้า 34)

บรรเจิด สิงคะเนติ เห็นว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายถึง สิ่งที่ดีตัวมาแต่กำเนิดแล้วรัฐรับรอง และถ้ารัฐจะจำกัดสิทธิประเภทนี้จะต้องอธิบายให้เหตุผลได้อย่างชัดเจน หากเป็นสิทธิที่รัฐมอบให้รัฐสามารถจำกัดได้เสมอ (นพนิติ สุริยะ, 2559, หน้า 36)

นพนิติ สุริยะ เห็นว่า “สิทธิมนุษยชน” คือ ส่วนที่มนุษย์มองจากตนเองออกไปสู่ภายนอกและส่วนที่มองจากภายนอกเข้ามาสู่ภายในตัวมนุษย์ ซึ่งทั้งสองส่วนนั้นต่างเสริมค่านิยมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ

ส่วนที่หนึ่ง หากมองจากตนเองออกไปสิทธิมนุษยชนได้แก่ ประโยชน์อันชอบธรรมซึ่งบุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการดำรงอยู่และพัฒนาชีวิต ทั้งนี้ โดยปลอดภัยจากอันตรายที่เกิดจากผู้อื่นและเพื่อเลือกแนวทางการเจริญเติบโตของร่างกายและจิตใจ

ส่วนที่สอง หากมองจากภายนอกเข้ามาสู่ตน ประโยชน์ดังกล่าวจะต้องไม่ถูกขัดขวางหรือจำกัดการใช้จาก ผู้อื่น สังคม หรือถ้าเป็นรูปแบบที่เป็นทางการคือ รัฐ

สังคม (รัฐ) นอกจากมีหน้าที่ต้องไม่เข้าไปขัดขวางและจำกัดขอบเขตในการใช้สิทธิของบุคคลแล้วยังมีหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้นคือ คຸ້ມครอง ดูแล ปกป้องมิให้บุคคลภายนอกขัดขวางอำนวยความสะดวกในสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีพึงได้แต่ไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง และขยายกรณีที่ใช้สิทธินั้นถูกละเมิด (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 36-37)

1.2 ความหมายในระดับสากล

แม้ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 จะไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” เอาไว้อย่างชัดเจน แต่ในอารัมภบทของปฎิญญาฯ ก็ได้กล่าวถึงการยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด และสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพของโลก รวมถึงข้อ 1 ของปฎิญญาฯ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ แต่ละคนมีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์”

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ยังได้กำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชนเอาไว้ว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิโดยธรรมชาติซึ่งติดตัวมากับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีสัญชาติ ที่อยู่อาศัย เพศ ชาติ กำเนิด หรือเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานะอื่นใด มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงและไม่อาจแบ่งแยกได้

ในระดับภูมิภาคนั้น อาเซียนมีปฎิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.2012 ซึ่งเป็นเอกสารทางการเมืองที่ไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมาย แสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนในการส่งเสริมและคຸ້ມครองสิทธิมนุษยชน จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งก็ไม่ได้ให้ความหมายที่ชัดเจน แต่กำหนดไว้ในลักษณะคล้ายๆ กับปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ว่า บุคคลทั้งปวงเกิดมามีอิสระและความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ มีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์ (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 43-44)

1.3 ความหมายตามกฎหมายไทย

ความหมายของสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพุทธศักราช 2560 มาตรา 4 ให้ความหมายไว้กล่าวคือ “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคຸ້ມครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2561, หน้าที่ 3)

จากคำจำกัดความดังกล่าวมานี้ ความหมายของคำว่าสิทธิมนุษยชนยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนครอบคลุมเด็ดขาดเพียงพอ แต่พอกล่าวโดยสรุปได้ว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงมี เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า มีเสรีภาพ และความเสมอภาค หากมีการล่วงละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวย่อมจะได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมาย เช่น สิทธิในชีวิต ร่างกาย และความมั่นคงปลอดภัย สิทธิในการถือครองทรัพย์สิน ตลอดจนสิทธิในการเคลื่อนไหวและในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งสิทธิมนุษยชนประกอบไปด้วยสิทธิต่าง ๆ ครอบคลุมวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย

2. ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.1 ความหมายตามความเห็นของนักวิชาการ

วิทิต มั่นตาภรณ์ เห็นว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” คือการยึดว่ามนุษย์คือตัวตนที่มีคุณค่าซึ่งที่ฝ่ายอื่นต้องเคารพ (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 34)

บรรเจิด สิงคะเนติ เห็นว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หมายถึง การเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ สิ่งที่กระทบศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือการลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือที่เรียกว่าพฤติกรรมที่มนุษย์กลายเป็นวัตถุของการกระทำ (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 36)

นอกจากนี้ยังมีนักกฎหมายเยอรมันได้ให้ความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้สั้นได้แก่

Klaus Stem ให้ความหมาย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ว่า หมายถึง คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่อยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลทุกคนที่เป็นมนุษย์ได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ หรือคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคล

Maihofer และ Behrendt เห็นว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หมายถึง การแสดงออกถึงการสร้างปริมณฑลของความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลให้กว้างขวางที่สุดและใช้ประโยชน์จากปริมณฑลดังกล่าวนั้นเพื่อการดำรงไว้ซึ่งชีวิตมนุษย์ และเพื่อปรับปรุงชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ เห็นว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่ไม่ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ โดยจะต้องทำให้คุณค่าดังกล่าวมีผลในทางกฎหมาย และได้อธิบายว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประกอบด้วยรากฐานอันสำคัญ 2 ประการที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ คือ “สิทธิในชีวิตและร่างกาย” และ “สิทธิในความเสมอภาค” ซึ่งสิทธิในชีวิตและร่างกายนั้นเป็นสิทธิที่ติดตัวปัจเจกบุคคลมาตั้งแต่เกิด เป็นสิทธิที่มีอยู่ในธรรมชาติ สิทธิดังกล่าวนี้จึงไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้ ส่วนสิทธิในความเสมอภาคนั้นเป็นการแสดงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ

ที่เท่าเทียมกัน ไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมจากผู้ใช้อำนาจรัฐ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2560, หน้า 88-90)

2.2 ความหมายในระดับสากล

กฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมิได้ให้ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้แต่อย่างใด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นไม่เหมือนกับสิทธิมนุษยชนในขณะนี้เพราะยังไม่มีมาตรฐานสากลที่มีหลักประกันที่เด่นชัด ดังนั้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในปัจจุบันจึงมีเพียงจริยธรรมและศีลธรรมซึ่งเป็นฐานรองรับอยู่ อย่างไรก็ตามในบางประเทศได้ใช้อำนาจของตนเปิดโอกาสรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยใช้ “นโยบายสาธารณะ” เข้ามาเป็นน้ำหนักสนับสนุนประชาสังคม ณ ที่นั้นและในกรณีนั้นว่า อะไรทำได้หรืออะไรทำไม่ได้ อันเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งต้องให้การรับรอง รับรู้ และคุ้มครอง อย่างไรก็ตามหากมองภาพรวมของกฎบัตรสหประชาชาติก็พอจะเข้าใจได้ว่า “สิทธิมนุษยชน” กับ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” คือส่วนสำคัญซึ่งประกอบเป็นฐานแห่งปัจจัยที่จะทำให้สังคมอยู่ได้ด้วยดี (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 41)

3. ความหมายของความเสมอภาค

3.1 ความหมายตามความเห็นของนักวิชาการ

ประทีป ทับอรรถานนท์ เห็นว่า ความเสมอภาคนั้นหมายถึง ความเสมอภาคในกฎหมาย คือ การมีสิทธิและมีหน้าที่ในทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับบุคคลอื่น ๆ ไม่ใช่หมายความว่ามีความเสมอภาคในการมีวัตถุประสงค์ของ ซึ่งความเสมอภาคในกฎหมายนี้อาจเป็นทั้งในทางสิทธิและในทางหน้าที่หรือภาระ ความเสมอภาคจึงไปได้กับการปฏิบัติหรือการตรากฎหมายที่แตกต่างในสถานการณ์ที่ต่างกัน ซึ่งมีเหตุผลอธิบายได้ หรือในกรณีที่มีการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งสองกรณีต้องเป็นการเลือกปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวด้วย (ประทีป ทับอรรถานนท์, จิตภา พรยิ่ง, 2561, หน้า 7)

3.2 ความหมายในระดับสากล

ความเสมอภาคในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 มิได้ให้ความหมายที่ชัดเจนไว้เพียงแต่ได้วางหลักเกี่ยวกับความเสมอภาคไว้ว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมา มีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม ปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ” (คณาธิป ทองรวีวงศ์ และคณะ, 2560, หน้า 24)

นอกจากนี้ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เสมอภาค” ไว้ หมายถึง มีส่วนเท่ากันหรือเท่าเทียมกัน และคำว่า “ความ” หมายถึง เรื่อง ดังนั้น

ผู้ศึกษาจึงสรุปได้ว่า ความเสมอภาค หมายถึง เรื่องที่มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งความเสมอภาคนั้นจะเกิดขึ้นได้จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นในสังคมด้วย

4. แนวคิดสิทธิมนุษยชนตามระบบกฎหมายไทย

สิทธิมนุษยชนตามระบบกฎหมายไทยแบ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นสองกลุ่มคือ สิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ดังนี้

4.1 สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย พ.ศ.2475 ไม่ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ไว้ แต่ความหมายของ “สิทธิมนุษยชน” ในระบบกฎหมายไทยเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นภายหลังที่ปัญญาสาครว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2492 พบว่าได้นำเอาหลักการซึ่งปรากฏอยู่ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของปัญญาสาครว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และเมื่อนับจำนวนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวที่ได้รับอิทธิพลจากหลักการปัญญาสาคร มีจำนวนถึง 20 มาตรา และเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 กับรัฐธรรมนูญก่อนหน้าจะเห็นชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 หลักสิทธิมนุษยชนได้ถูกรับรองไว้มากกว่าที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านั้น โดยที่ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านั้นมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทยเพียง 2-5 มาตราเท่านั้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สิทธิมนุษยชนได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2492 เนื่องจากประเทศไทยได้รับเอาหลักปัญญาสาครว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มเติมไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่ประเทศไทยได้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและถือว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ทุกประเทศจะนำมาตรฐานต่าง ๆ ตามปัญญาสาครมาพัฒนาและยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายในประเทศตนเองโดยไม่จำกัดว่าจะมีรูปแบบของการปกครองแบบใด และแม้ว่ารัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 จนถึง พ.ศ.2560 จะได้นำเนื้อความแห่งปัญญาสาครมาบัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยสิทธิเสรีภาพก็ตาม แต่ก็ไม่ปรากฏรัฐธรรมนูญฉบับใดที่อธิบายความหมายของ “สิทธิมนุษยชน”

“สิทธิมนุษยชน” เริ่มนำมาบัญญัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรพุทธศักราช 2540 หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 8 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา 199 และ 200 หากตีความรัฐธรรมนูญ โดยเคร่งครัดและมีได้พิจารณากฎหมายอื่น ๆ ประกอบความหมายของสิทธิมนุษยชนอาจหมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับจากปัญญาสาคร มาบัญญัติไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2492 จนถึงรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ที่ปรากฏ

เด่นชัดคือ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และขอบเขตแห่งสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญก็มีได้ให้ความหมายไว้โดยชัดเจน

4.2 สิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น

กฎหมายอื่นที่บัญญัติรับรองหลักสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจน คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายหรือตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติให้มีกลไกเพื่อตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการอันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ และการดำเนินการกิจการอื่น ๆ อีก เช่น ปรับปรุงกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ และการประสานความร่วมมือในด้านสิทธิมนุษยชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นผลได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 38-40)

แนวความคิดพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงแนวความคิดในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ สิทธิธรรมชาติ และกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวความคิดพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันเป็นที่มาและบ่อเกิดของสิทธิมนุษยชน จึงควรศึกษาถึงความหมายของคำว่า สิทธิและเสรีภาพ สิทธิธรรมชาติ และกฎหมายธรรมชาติ ให้อย่างถ่องแท้เป็นลำดับแรก ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคำว่า สิทธิและเสรีภาพ/สิทธิธรรมชาติ/กฎหมายธรรมชาติ

คำว่าสิทธินั้นทางด้านตำราหนังสือและคำพิพากษาของศาลฎีกาได้มีการให้ความหมายคำว่า “สิทธิ” ไว้ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า หมายถึง “อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ตามที่กฎหมายรับรอง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539, หน้า 838)

สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า หมายถึง “อำนาจอันชอบธรรม” (ปรีชา พิณทอง, 2532, หน้า 793)

ศาลฎีกาได้วินิจฉัยความหมายของคำว่าสิทธิ ไว้ว่าหมายถึง “ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่และบุคคลอื่นต้องเคารพ หรือได้รับการรับรองและคุ้มครองของกฎหมาย” (คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487)

นักวิชาการทางด้านนิติศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” ได้แก่ “ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้” ซึ่งหมายความว่า เป็นประโยชน์ที่กฎหมาย “รับรอง” ว่ามีอยู่และเป็นประโยชน์ที่กฎหมาย “คุ้มครอง” คือคุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิ รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย (หยุด แสงอุทัย, 2560, หน้า 172)

รองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย ได้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” ว่า หมายถึง ความชอบธรรมที่บุคคลอาจใช้ยื่นกับผู้อื่น เพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่พึงได้ของบุคคลนั้น ความชอบธรรมหรือกฎหมายจึงเป็นเรื่องของการแบ่งขอบเขตหรือการแบ่งส่วนว่า ส่วนของใครก็เป็นของใครนั้น เมื่อรู้ว่าเป็นส่วนของใครแล้วก็เป็นความชอบธรรมของคนที่จะใช้ส่วนนั้นภายในขอบเขตโดยไม่เกิดข้อขัดแย้งกัน สิทธิจึงเป็นความชอบธรรมของคนนั้นที่จะใช้ส่วนนั้นภายในขอบเขตนั้น (สมยศ เชื้อไทย, 2546, หน้า 129-130)

ศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” ว่า หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลที่จะกระทำการอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิทางหนี้ การกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นต้น เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่าง บางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน เช่น เรียกร้องให้เขาชำระเงินให้ เป็นต้น (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2543, หน้า 21)

จากความหมายของคำว่า “สิทธิ” จากตำราและความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาในแง่ของการบังคับใช้อาจแบ่งสิทธิได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) สิทธิตามกฎหมาย (legal rights) หมายถึง สิทธิที่สามารถบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้จริง โดยทั่วไปเกิดจากการที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในค่าสินไหมทดแทนจากการถูกทำละเมิด เป็นต้น หรือเกิดจากการที่มีจารีตประเพณีให้การรับรองไว้ เช่น สิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิดังกล่าวสามารถพิสูจน์ได้แน่ หรือบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้

2) สิทธิทางจริยธรรม (moral rights) หมายถึง สิทธิในอุดมคติเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่มนุษย์จะพึงมี เกิดมีขึ้นพร้อมกับความเป็นมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสิ่งที่ขาดสภาพบังคับตามกฎหมายในการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิ เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการที่จะได้

รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในความเป็นส่วนตัวตลอดจนสิทธิในการเลือกนับถือศาสนา เป็นต้น (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 23)

นอกจากนั้นคำว่าสิทธิมักจะใช้ร่วมกับคำว่าเสรีภาพ ซึ่งคำว่า “เสรีภาพ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1256)

สิทธิและเสรีภาพนั้นมักใช้ความหมายรวมกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในเนื้อหาและสาระสำคัญ กล่าวคือ สิทธินั้นคืออำนาจ ซึ่งผู้ทรงสิทธิสามารถที่จะเลือกได้ว่าจะใช้สิทธิที่มีอยู่หรือไม่ก็ได้ ส่วนเสรีภาพนั้นจะจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิที่มีอยู่ ได้แก่ การกำหนดวิธีการใช้สิทธิ เช่น ในการใช้สิทธิชุมนุมประท้วงนั้นจะต้องกระทำด้วยความสงบ ไม่รบกวน ขัดขวาง หรือล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น คือจะทำการปิดถนนขวางการจราจร หรือทำการบังก์บับ บู๊เชิญนายจ้างให้ยอมตามคำเรียกร้องของตนเองมิได้ (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 22)

จากความหมายของคำว่าสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวผู้ศึกษามีความเห็นและสรุปได้ว่า สิทธินั้นหมายถึง การมีอำนาจกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ในกฎหมาย ส่วนเสรีภาพนั้น หมายถึง สามารถใช้สิทธิที่มีอยู่ได้โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง แต่การใช้สิทธินั้นต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นหากใช้คำว่าสิทธิและเสรีภาพ โดยรวมแล้ว จึงหมายถึงความถึง การมีอำนาจหรือประโยชน์อันชอบธรรมที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองให้และสามารถใช้ได้อย่างไม่มีอุปสรรคใด ๆ ขัดขวาง แต่จะใช้โดยละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่ได้

คำว่า สิทธิธรรมชาติ (natural rights) หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นความชอบธรรมที่มนุษย์จะพึงมี ซึ่งสิทธินี้มีหลักการอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

นักปรัชญาทางรัฐศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ว่า “มนุษย์มีความกลัวอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าในสมัยที่ยังไม่เข้าใจธรรมชาติ ไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้หรือในสมัยที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีความกลัวของมนุษย์มีทุกระดับ เช่น กลัวความตาย กลัวการสูญเสียสิ่งที่รัก หวงแหน กลัวการถูกรุกราน กลัวการถูกตอบโต้เมื่อไปรุกราน เพราะมนุษย์มีความกลัว มนุษย์จึงจำต้องแสวงหาความมั่นคงปลอดภัยอันเป็นหลักประกันขั้นต่ำ ได้แก่ ความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย การดำรงชีพ ประกอบอาชีพ และทรัพย์สิน รวมทั้งความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี จึงได้ก่อให้เกิดความเชื่อขึ้น ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องสิ่งที่เป็นความชอบธรรมขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ตามธรรมชาติพร้อมกับการเกิดของมนุษย์อันได้แก่ สิทธิธรรมชาติ”

มนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย สิทธิที่ว่านี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค เป็นสิทธิซึ่งไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ หากมีการล่วงละเมิดก็อาจจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือน เสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ได้

ที่มาของสิทธิธรรมชาติ ได้แก่

1) หลักของเหตุและผล (rationalism) ซึ่งถือว่า สิทธิธรรมชาติของมนุษย์เป็นหลักของความจริงที่ไม่อาจโต้แย้ง เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขได้ หลักแห่งเหตุและผลนี้มีรากฐานมาจากแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (natural law) โดยคิดจากเหตุผลทั่วไปว่ามนุษย์ควรมีสิทธิขั้นพื้นฐานประการใดบ้าง เช่น การได้รับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน หรือการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เสมอภาคกัน

2) หลักของความชอบธรรม (legitimism) ซึ่งมีหลักการว่าในการรักษาไว้ซึ่งสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ ในเวลาใดก็ตามที่ผู้ปกครองใช้อำนาจโดยฉ้อฉล ผู้ถูกปกครองย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมในการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดนี้ได้ปรากฏอยู่ในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา (the declaration of independence) ซึ่งกล่าวว่า “...เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลเป็นผู้ทำลายจุดมุ่งหมายเหล่านี้ ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบที่จะเปลี่ยนแปลง หรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียได้ และสถาปนารัฐบาลขึ้นใหม่ เพื่อให้ดำเนินตามหลักการและมีอำนาจสร้างสรรค์ความปลอดภัยและความผาสุกให้เกิดขึ้นได้”

3) หลักปัจเจกชนนิยม (individualism) ซึ่งมีแนวความคิดว่าสิทธิธรรมชาติได้เกิดขึ้นพร้อมกับการมีสภาพบุคคล เป็นสิทธิประจำตัวของบุคคลนั้น ไม่สามารถเพิกถอน หรือโอนให้แก่บุคคลอื่นใดได้ตามความหมายนี้ รัฐจึงมีอำนาจอันจำกัด ไม่สามารถที่จะออกกฎหมายใดที่เป็นการขัดหรือแย้งกับสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ได้ แนวความคิดนี้มีปรากฏอยู่ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเวอร์จิเนีย (Virginian declaration of rights) ความตอนหนึ่งว่า “โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนเป็นผู้มีอิสระอย่างเสมอภาคกัน มีสิทธิธรรมชาติติดตัวอยู่ และเมื่อมารวมกันเป็นสังคม สิทธินี้มีอาจถูกยกเลิกเพิกถอนไปได้ ทั้งนี้ไม่ว่าโดยความตกลงใด ๆ”

นับตั้งแต่อดีตมนุษย์ได้แสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงปลอดภัยให้กับชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินต่าง ๆ ต่อมาเมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นปกครอง มนุษย์จึงต้องแสวงหาความชอบธรรมเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเหตุแห่งความอยุติธรรมดังกล่าวให้หมดสิ้นไป สิทธิธรรมชาติถูกกล่าวอ้างเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันมนุษย์ยังคงแสวงหาหลักประกันในอันที่จะคุ้มครองมาตรฐานการ

ดำรงชีวิตต่อไป เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณค่าในสภาพแวดล้อมที่ได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (อุคมศักดิ์ ลินธิพงษ์, 2561, หน้า 18-20)

ส่วนคำว่า กฎหมายธรรมชาติ (natural law) หมายถึงกฎเกณฑ์ทางกฎหมายต่าง ๆ ในอุดมคติ อยู่เหนือกว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ โดยถือว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่มาจากกฎธรรมชาติของสรรพสิ่ง คือ การถือว่ากฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผล ซึ่งมีอยู่แล้วในธรรมชาติและไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอำนาจ หรือตามความอำเภอใจของผู้มีอำนาจแห่งรัฐ

ในทางทฤษฎีหากพิจารณาจากความหมายของกฎหมายธรรมชาติสามารถแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ ทฤษฎีแรก เป็นทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในยุค กรีก โรมัน ซึ่งมีอิทธิพลเรื่อยมาจนถึงยุคกลาง (ศตวรรษที่ 16) ถือว่ากฎหมายธรรมชาติเป็นหลักเกณฑ์ของกฎหมายอุดมคติที่มีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้นเอง ซึ่งหมายความสรุปได้ว่า กฎหมายใดที่มนุษย์บัญญัติขึ้น ซึ่งขัดหรือแย้งต่อกฎหมายธรรมชาติ ย่อมไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย

ส่วนทฤษฎีที่สอง เป็นทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติในยุคปัจจุบัน ที่หลักกฎหมายธรรมชาติ เป็นเพียงอุดมคติของกฎหมายที่จะบัญญัติขึ้น การบัญญัติหรือการตรากฎหมายจึงต้องสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายธรรมชาติ โดยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นที่ขัดหรือแย้งกับหลักกฎหมายธรรมชาติ เป็นกฎหมายที่ไม่มีค่าทางกฎหมายที่สมบูรณ์ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นโมฆะ หรือไม่สามารถบังคับได้ ในทางกฎหมายเสียเลย ซึ่งต้องพิจารณาถึงเหตุผลในการบัญญัติหรือการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับหลักกฎหมายธรรมชาติเป็นเรื่อง ๆ ไป

นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาความหมายของกฎหมายธรรมชาติในแง่มุมมองทางอุดมการณ์ โดยเชื่อมโยงกฎหมายธรรมชาติเข้ากับเรื่องเสรีภาพกับความเสมอภาค ด้วยการมองว่ากฎหมายธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเป็นเอกภาพของหลักเสรีภาพและความเสมอภาค ซึ่งจะสรุปได้ว่ากฎหมายธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์อุดมคติที่มีขึ้นเพื่อให้เกิดความสมดุลมากที่สุดระหว่างปัจเจกชนกับกลุ่มส่วนร่วม และเสรีภาพส่วนบุคคลกับความเสมอภาคของทุกคน (จรัญ โฆษณานันท์, 2561, หน้า 122)

กฎหมายธรรมชาติดีมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นจริงในทุกสถานการณ์ หมายถึง หลักเกณฑ์ที่เป็นจริงในสถานที่หนึ่งต้องเป็นจริงในอีกสถานที่หนึ่งด้วย ถ้ากฎเกณฑ์ใดเป็นจริงในสถานที่บางแห่ง กฎเกณฑ์นั้น ไม่ถือเป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ธรรมชาตินั้นจะต้องเป็นจริงตลอดไป เมื่อเป็นจริงในสมัยหนึ่งอีกสมัยหนึ่งก็ต้องเป็นจริงด้วย หากเป็นจริงในเวลาหนึ่งแต่ไม่เป็นจริงในอีกเวลาหนึ่งก็ไม่เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ความเชื่อในความคิดดังกล่าว จึงเกิดการค้นหาหลักเกณฑ์ที่ต้องเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปคือเป็นจริงในทุกสถานที่และเป็นนิรันดร (สมยศ เชื้อไทย, 2543, หน้า 76-77)

การเกิดของกฎหมายธรรมชาตินั้นมีนักปราชญ์ให้ความเห็นไว้ 3 ความเห็น สรุปได้ดังนี้
 ความเห็นแรกกฎหมายธรรมชาติเกิดจากธรรมชาติโดยตรง เหมือนอย่างเดียวกันกับกฎแห่งแสงสว่าง
 กฎแห่งความร้อน ความหนาว ซึ่งเป็นสิ่งที่มีมาเองตามธรรมชาติ หรือความเห็นที่สอง คือ กฎหมาย
 ธรรมชาติเกิดจากพระเจ้า โดยพระเจ้ากำหนดให้มีกฎหมายธรรมชาติขึ้นมาและมอบให้กษัตริย์เป็น
 ผู้ใช้กฎหมายธรรมชาตินั้น แนวความคิดนี้มาจากคริสต์ศาสนา ซึ่งถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างมาจากพระเจ้าเป็นเจ้า
 เท่านั้น และอีกหนึ่งความเห็น คือ กฎหมายธรรมชาติเกิดจากความรู้สึกผิดชอบของมนุษย์ ทั้งนี้มีได้
 หมายความว่ากฎหมายธรรมชาติจะเป็นสิ่งที่มนุษย์จะคิดเอาเองตามใจชอบ เพราะมนุษย์แต่ละคนยังมี
 ความคิดเห็นไปในทางที่คุ้มครองประโยชน์ส่วนตัวอยู่ แต่มนุษย์ย่อมรู้สึกได้ว่า กฎหมายธรรมชาตินั้น
 มีอยู่ อันเกิดจากความรู้สึกผิดชอบของมนุษย์นั่นเอง (ภุริชญา วัฒนรุ่ง, 2558, หน้า 34)

จากความหมายของคำว่าสิทธิและเสรีภาพ สิทธิธรรมชาติ และกฎหมายธรรมชาตินั้น มีความ
 ความหมายที่คล้ายกัน และสอดคล้องซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สิทธิและเสรีภาพ หากกล่าวรวมกัน
 แล้ว หมายถึงการมีอำนาจหรือประโยชน์อันชอบธรรมที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองให้
 และสามารถใช้ได้โดยไม่มียุติธรรมใด ๆ ขัดขวาง แต่จะใช้โดยละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือขัดต่อ
 ศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่ได้ ส่วนสิทธิธรรมชาตินั้น หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็น
 ความชอบธรรมที่มนุษย์จะพึงมี ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค เป็น
 สิทธิซึ่งไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ อันเป็นสิทธิที่มนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่
 กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย และกฎหมายธรรมชาตินั้น หมายถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในอุดมคติ อยู่
 เหนือกว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ โดยถือว่ากฎเกณฑ์ดังกล่าวมีที่มาจากกฎแห่งธรรมชาติ กล่าวคือกฎหมาย
 นั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ขึ้นอยู่กับเหตุผล ซึ่งมีอยู่แล้วในธรรมชาติและไม้อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอำนาจ
 หรือตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจแห่งรัฐ เป็นการนำกฎหมายธรรมชาตินี้รวมถึงการนำสิทธิธรรมชาติ
 มาบัญญัติไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษรอันเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ได้ถูกรับรองคุ้มครองไว้ในกฎหมาย
 และสิทธิอันชอบธรรมนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเสมอไป เช่นการกระทำที่สังคม
 ยึดถือปฏิบัติและรู้สึกได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ถูกต้องตามจารีตประเพณี และไม่ผิดศีลธรรม
 อันดี มนุษย์ก็สามารถใช้สิทธินั้นได้อย่างชอบธรรม

2. แนวความคิดเรื่องสิทธิ/สิทธิธรรมชาติ/กฎหมายธรรมชาติ

มีนักปราชญ์ที่อธิบายถึงแนวความคิดว่าด้วยเรื่องสิทธินั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ ได้แก่

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์ทุกคนได้รับสิทธิมาจากธรรมชาติ
 และในภาวะธรรมชาตินั้นทุกคนมีสิทธิอยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และสิทธินั้นจะดำรงอยู่เรื่อยไป
 ตราบเท่าที่สภาวะธรรมชาติดังคงดำรงอยู่ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561, หน้า 250-251)

ส่วนแนวความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติและกฎหมายธรรมชาตินั้นมีนักปราชญ์หลายท่านในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้อธิบายให้เห็นไว้ได้แก่

(1) สิทธิมนุษยชนสมัยคลาสสิก เป็นช่วงเวลาในสมัยอารยธรรมกรีกและโรมันที่วิถีของมนุษย์ถูกครอบงำโดยอำนาจรัฐ (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 30) โดยมีนักปราชญ์อธิบายให้เห็นไว้ ดังนี้

(1.1) เพลโต (Plato) เป็นนักคิดนักปรัชญาสมัยกรีก เห็นว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี แต่ไม่มีมนุษย์คนใดที่จะดีได้อย่างสมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของมนุษย์คนนั้นว่ามีความใกล้เคียงกับรูปแบบแห่งความดีมากน้อยเพียงใด ซึ่งมนุษย์นั้นมีธรรมชาติที่แตกต่างและไม่เท่าเทียมกัน โดยถูกสร้างมาให้ทำหน้าที่ของแต่ละชนชั้น ดังนั้น สังคมจึงมีหน้าที่ในการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุดมาให้การศึกษอบรมเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ข้อเขียนของเพลโตดังกล่าวจึงเป็นความพยายามในการจัดระเบียบของสังคมมนุษย์ขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นผู้ที่นำความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติมาสู่วิชาตรรกวิทยา (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 31)

(1.2) อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักคิดนักปรัชญาสมัยกรีก เห็นว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นผู้ที่มีกิเลส หากได้ผู้ปกครองที่ไม่ดีนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายแล้วการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยังทำได้ยาก แต่หากปกครองโดยกฎหมายการไม่ได้รับความเป็นธรรมอาจมิได้ในบางกรณี แต่โดยตัวของกฎหมายนั่นเองมีทางแก้ไขอยู่แล้ว โดยการนำหลักความยุติธรรม (Equity) มาปรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่า มนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล เพราะการปกครองโดยกฎหมายนั้นถือได้ว่าเป็นการปกครองด้วยเหตุผลนั่นเอง (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 32-33)

(1.3) ซิเซโร (Cicero) นักการเมืองและนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของโรมันได้บรรยายถึงกฎหมายธรรมชาติตามแนวความคิดของสำนักสโตอิกไว้ว่า “มีกฎหมายที่แท้จริงอยู่ประเภทหนึ่งคือ เหตุผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ แม้ชานไปในสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งปวง มีผลใช้ได้ถาวรตลอดกาล ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นกฎหมายที่บังคับให้มนุษย์ต้องปฏิบัติหน้าที่ ห้ามกระทำความชั่ว และคอยเหนี่ยวรั้งให้พ้นจากความชั่ว สุจริตชนย่อมไม่เพิกเฉยต่อบทบัญญัติและข้อห้ามของกฎหมายนี้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อกฎหมายนี้จะกระทำมิได้ (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 35)

(2) สิทธิมนุษยชนสมัยกลาง เป็นช่วงเวลาที่ศาสนามีอิทธิพลครอบงำความคิดและวิถีชีวิตของมนุษย์ (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 36-37) โดยมีนักปราชญ์อธิบายให้เห็นไว้ ดังนี้

(2.1) เซนต์ โทมัส อควินัส (St. Thomas Aquinas) เชื่อว่า กฎหมายธรรมชาติ คือ เจตจำนงของพระเจ้า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งทั้งปวงรวมทั้งกฎหมายธรรมชาติก่อนที่จะมีรัฐใด ๆ เกิดขึ้นในโลก กฎหมายธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่เหนือรัฐ มนุษย์อาจเข้าถึงได้โดยการ

พิเคราะห์ด้วยเหตุผล กฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์ ครอบคลุมทั้งโลกมนุษย์และสวรรค์และเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือรัฐ กล่าวคือ รัฐจะบัญญัติกฎหมายอื่นใดให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติมิได้ (อูคมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 41)

(3) สิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน การค้นพบทางวิทยาศาสตร์มีผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ (อูคมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 41-42) โดยมีนักปราชญ์อธิบายให้ความเห็นไว้ ดังนี้

(3.1) ฌอง ฌาค รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เป็นนักคิดนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้เสนอความคิดเรื่องสถานะธรรมชาติและสัญญาประชาคมไว้ในหนังสือชื่อ The Social Contract โดยกล่าวว่า “สถานะธรรมชาติของมนุษย์ เป็นสถานะที่มีความสุขอย่างล้นเหลือ มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นคนดี แต่เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ซึ่งได้แก่ ความแตกต่างในทรัพย์สิน สถานะทางสังคมและการศึกษา ทำให้มนุษย์กลายเป็นคนไม่ดี มนุษย์จึงมีเสรีภาพในการคัดเลือกรัฐบาลที่ดีและมีสิทธิล้มล้างได้หากเป็นรัฐบาลที่ทำให้ประชาชนขาดความสุข ซึ่งถือเป็นสิทธิที่เขามีอยู่เดิมตามธรรมชาติ” ซึ่งสัญญาประชาคมเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐกับประชาชนโดยอาศัยพื้นฐานจากสิทธิธรรมชาติ ในการคัดเลือกและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเพื่อให้ได้รัฐบาลที่ดีทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิรักษาความสงบและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามคำขวัญที่แพร่หลายในยุคนี้คือ เสรีภาพเสมอภาค และภราดรภาพ (อูคมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2561, หน้า 44-45)

แนวความคิดในเรื่องของสิทธิ สิทธิธรรมชาติ และกฎหมายธรรมชาติของนักปราชญ์แต่ละท่านดังกล่าวข้างต้นนั้นทำให้เข้าใจได้ว่าสิทธิ สิทธิธรรมชาติ และกฎหมายธรรมชาตินั้นเกิดขึ้นมาจากหลักของเหตุและผลตามธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นหลักความจริงที่มีอยู่จริงในธรรมชาติ โดยไม่อาจทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือโต้แย้งได้ (เนตรนภา พุทธสุวรรณ, 2550, หน้า 15)

กล่าวโดยสรุปในเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights) นั้น เป็นการนำเอาสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์มาบัญญัติไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนได้เริ่มมีความสำคัญมาตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เมื่อปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ปัญหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกีดกันชนกลุ่มน้อยรวมทั้งลัทธิคอมมิวนิสต์ที่แผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วโลก จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่จะร่วมมือกันของนานาประเทศเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เป็นแนวความคิดในระดับสากลร่วมกันของมนุษยชาติว่ามนุษย์ทุกคนต้องเคารพซึ่งกันและกัน มีสิทธิ เสรีภาพ และปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาค เพื่อสร้างมาตรฐานในสังคมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

1. ความหมายของหลักนิติธรรม/นิติรัฐ

หลักนิติธรรม (rule of law) เป็นหลักพื้นฐานสำคัญของประเทศที่ใช้ระบบ common law มีพัฒนาการมาจากประเทศอังกฤษ ได้แพร่หลายโดย เอ.วี.ไดซี่ (A.V. Dicey) นักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่มีชื่อเสียงของอังกฤษ ตามทัศนะของไดซี่ หลักนิติธรรมแสดงออกโดยนัย 3 ประการ ได้แก่ (1) การที่ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจลงโทษบุคคลใดตามอำเภอใจ เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายโดยชัดแจ้งและการลงโทษที่อาจกระทำได้นั้นจะต้องกระทำโดยกระบวนการของกฎหมาย ต่อหน้าศาลปกติของแผ่นดิน (2) ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ๆ ส่วนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและศาลเดียวกัน และ (3) หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นผลมาจากคำวินิจฉัยของศาลหรือกฎหมายธรรมดา มิใช่เกิดขึ้นจากการรับรองกำกับกันเป็นพิเศษโดยรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติเรื่องหลักนิติธรรมไว้ในมาตรา 3 วรรคสอง ว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

มาตรา 26 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 25,29)

ส่วนหลักนิติรัฐ (rechtsstaat) มีพื้นฐานและพัฒนาการมาจากประเทศเยอรมนี มีนักคิดที่สำคัญของเยอรมันคือ Robert von Mohl, Carl Welcker และ Johann Christoph ได้กล่าวว่า “นิติรัฐ” ในยุคเริ่มต้น หมายถึง รัฐแห่งความมีเหตุผลเป็นรัฐที่ปกครองโดยเจตจำนงโดยรวมที่มีเหตุผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสุข

ต่อมาเมื่อได้รับการพัฒนาแนวทางและขอบเขตของนิติรัฐ โดยรัฐต้องเคารพในขอบเขตส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลและจะต้องให้การรับรองคุ้มครองขอบเขตส่วนบุคคลโดยกฎหมายและทำให้เกิดความมั่นคงต่อแนวทางนั้น ซึ่งรัฐจะต้องไม่ใช่อำนาจเหนือของรัฐบังคับบุคคลในขอบเขต

ส่วนบุคคล หลักนิติรัฐตามแนวใหม่จึงเป็นการประกอบไปด้วยหลักย่อยหลายหลักด้วยกัน (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 25-26)

หลักนิติธรรม (rule of law) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของประเทศที่ใช้ระบบ common law มีพัฒนาการมาจากประเทศอังกฤษและหลักนิติรัฐ (rechtsstaat) เป็นหลักพื้นฐานและพัฒนาการมาจากประเทศเยอรมนี พัฒนามาสู่การมีหลักการร่วมกันของบรรดารัฐเสรีประชาธิปไตย เป็นหลักการที่นำไปสู่การรับรองคุ้มครองโดยกติการะหว่างประเทศ หรือกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลักไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งหลักการเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐเสรีประชาธิปไตย เพื่อจำกัดการใช้อำนาจของรัฐและมุ่งคุ้มครองบุคคลจากการใช้อำนาจของรัฐ (บรรเจิด สิงคะเนติ, หน้า 1) เมื่อมีหลักการร่วมกันจึงมีความหมายแบบเดียวกันและเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใช้ถ้อยคำว่า “หลักนิติธรรม” ในการศึกษาของผู้ศึกษาจึงขอใช้ถ้อยคำในทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญฯ ว่า “หลักนิติธรรม” โดยจะหยิบยกเฉพาะหลักนิติธรรมอันเป็นสาระสำคัญที่เชื่อมโยงและเป็นเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนี้

(1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (das prinzip der gewaltentrennung) ซึ่งได้แก่ อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจฝ่ายบริหาร และอำนาจฝ่ายตุลาการ อำนาจทั้งสามดังกล่าวนี้ไม่ได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด แต่มีการถ่วงดุลกันอยู่ เพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งรับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมดและดำเนินการให้บรรดากิจการแต่เพียงฝ่ายเดียว วิธีการแบ่งแยกอำนาจนั้น เช่น ให้องค์กรอื่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งบุคคลเข้าไปสู่อำนาจนั้น การให้มีสิทธิโต้แย้งคัดค้านอำนาจอื่น สิทธิในการควบคุมตรวจสอบ เป็นต้น จึงเห็นได้ถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

(2) หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (die gewahrleistung personlicher grundrechte) เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและต้องไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ หลักประกันการคุ้มครองสิทธิโดยองค์กรตุลาการซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคล เป็นต้น

(3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง (gesetzmaessigkeit von justiz und verwaltung) เป็นหลักในการใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการหรือฝ่ายปกครองจะต้องผูกพันต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรที่มีพื้นฐานมาจากตัวแทนของประชาชน เฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติของกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิหรือจำกัดสิทธิของ

ประชาชนจะกระทำใ้ภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ โดยผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนก่อน และในกรณีอื่น ๆ เช่น ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจโดยปราศจากข้อบกพร่อง การกระทำของฝ่ายปกครองหรือมาตรการใดของฝ่ายปกครองนั้นจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีอยู่ไม่ได้ เป็นต้น

(4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา (materielle gesetzmässigkeit) เป็นหลักที่มีการเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่มีการออกกฎหมายลำดับรอง ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นไปตาม 3 หลักด้วยกัน คือ หลักความแน่นอนของกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักที่เรียกร้องว่าการบัญญัติกฎหมายต้องมีความแน่นอนที่จะทำให้บุคคลในสังคมสามารถทราบได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดที่ต้องคำนึงถึงหากจะกระทำการอันใดอันหนึ่ง อันทำให้เกิดความแน่ใจว่า การกระทำของตนจะไม่เป็นการละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง ซึ่งเป็นหลักที่มีการเรียกร้องไม่ให้กฎหมายมีผลบังคับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะในกรณีของการย้อนหลังไปเป็นโทษต่อเหตุการณ์ที่ได้สิ้นสุดไปแล้ว และหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายมหาชนที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำทั้งหลายของรัฐ ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังเป็นหลักการในทางเนื้อหาที่ห้ามไม่ให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย

(5) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา (unabhängigkeit der richter) อันหมายถึงผู้พิพากษาสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซง โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระ 3 ประการ คือ ความเป็นอิสระจากคู่ความ ความเป็นอิสระจากรัฐ และความเป็นอิสระจากสังคม นอกจากนี้ยังจะต้องมีความเป็นอิสระในการทำงาน อิสระในทางองค์กร และอิสระในทางส่วนบุคคลด้วย

(6) หลักไม่มีความผิด และไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (nullum crimen (null poena) sine lege) เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญา อีกทั้งยังมีผลใช้บังคับกับเรื่องโทษปรับทางปกครอง เรื่องโทษทางวินัย ซึ่งหลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย อยู่บนพื้นฐาน 4 ประการ คือ หลักการกระทำ กฎหมายอาญาตามหลักนิติรัฐต้องผูกพันอยู่กับการกระทำ ไม่ได้ผูกพันอยู่กับความผิด หลักการกำหนดโทษโดยกฎหมาย เป็นหลักที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายซึ่งกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญานั้นต้องเป็นกฎหมายที่ได้รับการพิจารณาจากรัฐสภา นำไปสู่หลักการกำหนดเงื่อนไขโดยรัฐสภา เพื่อที่จะคุ้มครองบุคคล และเพื่อให้แน่ใจว่าเฉพาะอำนาจนิติบัญญัติเท่านั้นที่ทำการกำหนดโทษทางอาญาได้ หลักความแน่นอนของกฎหมาย เป็นหลักที่ได้รับการเรียกร้องมากขึ้นในกฎหมายอาญาเมื่อมีการกำหนดโทษสูงขึ้น กฎหมายอาญาจึงต้องมีความชัดเจนแน่นอนมากขึ้น

ซึ่งบุคคลควรจะต้องรู้ตั้งแต่ต้นว่ากฎหมายอาญาห้ามกระทำการใดบ้างและหากละเมิดการกระทำดังกล่าวจะได้รับโทษเพียงใด และหลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง ซึ่งเป็นข้อห้ามโดยเด็ดขาดไม่ให้องค์กรนิติบัญญัติบัญญัติกฎหมายเพื่อให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง เพื่อกำหนดโทษที่มีอยู่ให้สูงขึ้นและมิให้ผู้พิพากษาใช้กฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคล

(7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (vorrang der verfassung) หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ลำดับสูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐ หากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำลงมาขัดหรือแย้งกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญนั้น กฎหมายดังกล่าวนั้นก็ย่อมไม่มีผลบังคับใช้ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2553, หน้า 233-248)

(8) หลักการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลาและสถานที่ เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น สิทธิในชีวิตร่างกาย สิทธิในการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นต้น การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ศาลปกครองได้ใช้และตีความอย่างถึงแก่น โดยเฉพาะประเด็นว่า เมื่อใดก็ตามที่บุคคลได้รับการปฏิบัติจากรัฐเสมือนหนึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำของรัฐ ถือว่าเมื่อนั้นบุคคลนั้นถูกกระทบต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 89, 92-93)

(9) หลักความเสมอภาค และหลักห้ามมิให้เลือกปฏิบัติ หลักความเสมอภาคเป็นการป้องกันมิให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ ให้ปฏิบัติต่อบุคคลเหมือนกันมิให้แตกต่างกัน หลักการห้ามมิให้เลือกปฏิบัติเป็นการขยายความหลักความเสมอภาค ซึ่งใช้ควบคู่กัน (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 108-109)

(10) หลักความผูกพัน โดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ ย่อมผูกพันกับรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 95)

กล่าวโดยสรุป หลักนิติธรรม เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรมก็ยังมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 หลายมาตราด้วยกัน โดยเฉพาะมาตรา 3 วรรคสอง มีความมุ่งหมายเพื่อจำกัดการใช้อำนาจรัฐหรือเพื่อผูกพันการใช้อำนาจรัฐต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ยังเป็นหลักการที่เป็นข้อความคิดที่ช่วยในการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติของกฎหมาย นำมาใช้อุดช่องว่างของกฎหมายในกรณีที่ไม่มีกฎหมายในทางกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับในเรื่องนั้น ๆ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561, หน้า 29)

2. แนวคิดของอุดมการณ์หลักนิติธรรม

สังคมในปัจจุบันกำลังเข้าสู่ยุคของความสะดวกสบายมากขึ้น มีการยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในแนวคิดของอุดมการณ์หลักนิติธรรมในทิศทาง

ที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมีการพยายามเชื่อมต่อหลักนิติธรรมเข้ากับเรื่องสิทธิมนุษยชน หลังจากที่มีมนุษยชาติทั้งหมดได้รับวิบัติบาดแผลครั้งสำคัญจากผลแห่งสงครามโลกครั้งที่สอง บทบาทของการทำให้แนวคิดดังกล่าวปรากฏความสำคัญชัดเจนขึ้นอย่างเป็นระบบ จากการจัดการประชุมนานาชาติที่เกี่ยวกับหลักนิติธรรม สังคมที่มวลสมาชิกมีจิตวิญญาณเสรีของตนได้อย่างเต็มเปี่ยม หรือสังคมที่ยอมรับคุณค่าสูงสุดในตัวมนุษย์ โดยเฉพาะรัฐว่าเป็นเสมือนผู้รับใช้ มิใช่เจ้านายของปัจเจกบุคคล อุดมคตินี้เองที่นำไปสู่นิยามของหลักนิติธรรมซึ่งหมายถึง “หลักการ สถาบันและกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งเดียวกัน แต่คล้ายคลึงกันโดยทั่วไป ซึ่งจากประสบการณ์และประเพณีของนักกฎหมายในประเทศต่าง ๆ ในโลกซึ่งมีโครงสร้างทางการเมืองและพื้นฐานทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ซึ่งสำคัญต่อการปกป้องปัจเจกบุคคลจากรัฐบาลที่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ และทำให้เขาสามารถชื่นชมในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ได้” นิยามดังกล่าวนี้เน้นย้ำถึงการมีสิทธิเสรีภาพ และการยอมรับในศักดิ์ศรีของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติจำเป็นสำหรับความเป็นมนุษย์ที่แท้ โดยมีการเน้นย้ำในสิทธิที่สำคัญคือ สิทธิพลเมืองและทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม การเรียกร้องต้องการของสังคมในเอเชีย แอฟริกา ดินแดนที่มีความยากจน ความเหลื่อมล้ำหรือไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ หรือฐานะทางสังคม ซึ่งข้อเท็จจริงทางสังคมเช่นนี้เองที่นำไปสู่ความจำเป็นของการขยายขอบเขตแนวความคิดเรื่องหลักนิติธรรม (จรัญ โฆษณานันท์, 2561, หน้า 405-407)

3. หน้าที่ของรัฐ

ตามทฤษฎีการแบ่งหน้าที่ของรัฐนั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือหน้าที่ทางนิติบัญญัติ หน้าที่ทางบริหารหรือหน้าที่ทางปกครอง และหน้าที่ทางตุลาการ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

3.1 หน้าที่ทางนิติบัญญัติ

หน้าที่ทางนิติบัญญัติเป็นการออกกฎหมายที่มีผลบังคับกับปัจเจกชนและนิติบุคคลทั้งหมดที่อยู่ในรัฐ รวมทั้งคนต่างด้าวที่พำนักอยู่ในดินแดนของรัฐนั้นด้วย อันถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของนิติกรรมที่เรียกว่า “รัฐบัญญัติ” และนิติกรรมอื่นที่รัฐธรรมนูญและแนวคำวินิจฉัยของศาลยอมรับให้มีค่าเท่ารัฐบัญญัติ ได้แก่รัฐกำหนดและหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งตามมาตรา 6 แห่งปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ได้กล่าวไว้ว่า “รัฐบัญญัติใช้บังคับกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นการลงโทษหรือคุ้มครอง” ผลที่ได้คือความเสมอภาคในการอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนั่นเอง

3.2 หน้าที่ทางบริหารหรือทางปกครอง

หน้าที่ทางบริหารหรือทางปกครองเป็นหน้าที่ในการบังคับใช้รัฐบัญญัติและการกระทำทั้งหลายที่จำเป็นต่อการปกครองและการบริหาร เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การคลัง

เป็นต้น โดยการกระทำดังกล่าวนี้อาศัยอำนาจทางกฎหมายจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติ ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นนิติกรรมที่มีผลใช้บังคับเฉพาะรายโดยเจาะจงตัวบุคคลหรือเป็นนิติกรรมที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปโดยที่ไม่เจาะจงตัวบุคคลก็ได้ที่เรียกว่า “กฎ”

3.3 หน้าที่ทางตุลาการ

หน้าที่ทางตุลาการคือหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานกับเอกชน หน้าที่นี้คือการตีความบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อกำหนดของกฎและการอุดช่องว่างของกฎหมายด้วยในบางกรณี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2560, หน้า 214-215)

นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติหน้าที่ของรัฐไว้ยกตัวอย่าง คือ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เกรงราช อธิปไตย อาณาเขต ที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา เป็นต้น (กิจบัติ ก้องเบญจกุล, 2561, หน้า 119-122)

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองปัจเจกชน

1. ความหมายของปัจเจกชน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 คำว่า “ปัจเจก” หมายถึง เฉพาะตัว เฉพาะผู้เดียว ส่วนคำว่า “ชน” หมายถึง คน ดังนั้นคำว่า “ปัจเจกชน” จึงหมายความว่า คนแต่ละคน หรือบุคคลแต่ละคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539, หน้า 254)

2. สถานะของปัจเจกชนต่อสิทธิมนุษยชน

การเปลี่ยนแปลงสถานะของปัจเจกชนนั้นเริ่มมาจกช่วงเวลาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งสิทธิมนุษยชนเป็นตัวขับเคลื่อนส่งผลให้สถานะของปัจเจกชนเป็นไปในทางที่ส่งเสริมสิทธิของปัจเจกชนมากขึ้น มีกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพมากกว่าที่มีอยู่เดิมภายใต้

กฎหมายระหว่างประเทศ ข้อจำกัดในการเยียวยาความเสียหายที่มีต่อปัจเจกชนในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกฎหมายระหว่างประเทศดั้งเดิม จึงเกิดแนวคิดหลักกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อรับรองสิทธิของปัจเจกชนอย่างเป็นรูปธรรม อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันระดับสากล และยังมีสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของปัจเจกชนที่เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันในทางระหว่างประเทศ (วรพจน์ สืบประเสริฐกุล, 2558, หน้า 80)

3. สิทธิของปัจเจกชน

สิทธิของปัจเจกชนได้ถูกคุ้มครองรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น สนธิสัญญาต่าง ๆ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี เป็นต้น ซึ่งสนธิสัญญาต่าง ๆ มีกลไกในการประกันสิทธิของปัจเจกชน โดยอาศัยการก่อตั้งคณะกรรมการประจำสนธิสัญญา โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสหประชาชาติ ยกตัวอย่างในการประกันสิทธิมนุษยชนของกฎหมายสหภาพยุโรป ซึ่งมีศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผู้ที่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ คือ รัฐภาคีและปัจเจกชน

จะเห็นได้ว่าปัจเจกชนนั้น ได้รับสิทธิที่จะเยียวยาความเสียหายของตนในศาลระหว่างประเทศได้ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศโดยตรง อย่างไรก็ตามหลักการเยียวยาภายในซึ่งเป็นหลักของกฎหมายระหว่างประเทศ ก็ต้องได้รับการเคารพปฏิบัติตามก่อน (วรพจน์ สืบประเสริฐกุล, 2558, หน้า 82-86)

4. แนวคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองปัจเจกชน

มีนักปราชญ์ได้ให้แนวคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ได้แก่

4.1 แนวคิดของลอร์ดเดฟลิน (Lord Devlin)

เดฟลินได้ให้ความเห็นและยืนยันว่า ในสังคมมนุษย์มีส่วนที่เรียกว่า ศีลธรรมของส่วนรวม (public morality) ซึ่งเป็นเรื่องของ การสมานสามัคคีของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “สิทธิของสังคม” เป็นตัวเชื่อมต่อความผูกพันระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกันเสมือนห่วงที่มองไม่เห็นและกฎหมาย ปัญหาว่าคดีใดที่กฎหมายควรเข้ามามีบทบาทพร้อมบทลงโทษโดยเฉพาะนั้นขึ้นอยู่กับภาวะความรู้สึกของส่วนรวม ซึ่งเดฟลินเห็นว่าการกระทำที่กระตุ้นความรู้สึกสาปแช่งอย่างกว้างขวาง ความรู้สึกผสมผสานระหว่างความไม่สามารถอดกลั้นอีกต่อไป ความคับแค้นใจและความรู้สึกขะเขยง การกระทำนั้นสมควรต้องมีการบังคับและปราบปรามโดยกฎหมายเพื่อประโยชน์ของสังคม ในลักษณะนี้การทำลายความชั่วร้ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ การควบคุมลงโทษ

พฤติกรรมซึ่งผิดศีลธรรมเป็นสิทธิของสังคมเพื่อปกป้องความอยู่รอดของตน และปัจเจกชนควรมีเสรีภาพให้มากที่สุดเท่าที่ไม่ขัดกับบูรณภาพของสังคม การใช้สิทธิในการปกป้องตัวเองนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อความรู้สึกส่วนรวมที่ต่อต้านการละเมิดศีลธรรมนั้นเป็นไปอย่างสูงดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น ความรู้สึกรุนแรงดังกล่าวเหมือนเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการชี้ว่าสมควรใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมศีลธรรมนั้นหรือไม่ ซึ่งยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ ที่นำมาพิจารณาได้อีก เช่น ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพของกฎหมายในการบังคับใช้ ปัญหาเรื่องผลประโยชน์เพื่อมิให้เปิดเผยความลับ เป็นต้น (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, หน้า 220-221)

4.2 แนวคิดของจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill)

มิลล์ได้ประกาศ “หลักอันตรายต่อสังคม” ในงานเขียนชื่อ “ความเรียงว่าด้วยเสรีภาพ” (essay on liberty) โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า “เป้าหมายของความสำเร็จนี้ คือ การประกาศยืนยันหลักการข้อหนึ่ง ที่จะใช้กำกับควบคุมอย่างเด็ดขาดต่อความสัมพันธ์ของสังคมกับปัจเจกบุคคลในรูปของการบังคับและควบคุมไม่ว่าจะเป็นไปโดยใช้กำลังทางกายภาพในลักษณะของบทลงโทษทางกฎหมาย หรือโดยการข่มขู่ทางศีลธรรมในลักษณะของมติมหาชน หลักการดังว่านี้ก็คือวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวสำหรับการค้าประกันมนุษยชาติไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือโดยส่วนรวมให้ปลอดภัยจากการล่วงละเมิดเสรีภาพในการกระทำของสมาชิกในสังคม คือ การป้องกันตนเอง (self-protection) ในสังคมวิไลซ์ความชอบธรรมของการใช้อำนาจรัฐบังคับสมาชิกของชุมชน จะกระทำได้อีกก็เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันภัยอันตราย อันจะเกิดกับบุคคลอื่นในสังคม ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองโดยที่มิได้มีบุคคลอื่นเป็นผู้ก่อให้เกิด ไม่ว่าจะผ่านทางกายภาพหรือทางจริยธรรมแล้วย่อมไม่เป็นข้ออ้างอันเพียงพอ สำหรับจำกัดเสรีภาพในการกระทำของมนุษย์”

หลักดังกล่าวนี้ หมายถึง การที่รัฐจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำหรือเสรีภาพของบุคคลได้ก็ต่อเมื่อ การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่น ซึ่งเงื่อนไขในการตรากฎหมายควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนของมิลล์นั้นขึ้นอยู่กับเรื่องความเสียหายอันแน่ชัดที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, หน้า 216,218)

4.3 แนวคิดทฤษฎีของ รอสโค ปาวนด์ (Roscoe Pound)

ปาวนด์เห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับคานผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งปาวนด์ได้มีการเสนอทฤษฎีวิสวกรรมสังคม (social engineering theory) ของเขา อันเป็นทฤษฎีที่เน้นภารกิจของนักกฎหมายในการจัดระบบผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้สมดุลโดยกลไกทางกฎหมายคล้ายกับการเป็นนักวิศวกรรมสังคมที่มุ่งสร้างสังคมใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด และทฤษฎีว่าด้วยผลประโยชน์ของปาวนด์เริ่มจากการพิจารณาสภาพปัญหาความขัดแย้งซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม พร้อมกับมีการเสนอ

คำตอบที่จะหาวิธีถ่วงดุลผลประโยชน์อันขัดแย้งกันทั้งหลายให้เกิดความสมดุล โดยได้มีการอธิบายรายละเอียดดังนี้

1) คำจำกัดความคำว่าผลประโยชน์

“ผลประโยชน์” หมายความว่า “ข้อเรียกร้อง ความต้องการหรือความปรารถนาที่มนุษย์ต่างยืนยันเพื่อให้ได้มาอย่างแท้จริง และเป็นภารกิจที่กฎหมายต้องกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อสิ่งเหล่านี้หากต้องการชำระไว้ซึ่งสังคมอันเป็นระเบียบเรียบร้อย” ผลประโยชน์

2) ประเภทของผลประโยชน์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

(1) ผลประโยชน์ของปัจเจกชน (individual interests) คือข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความปรารถนา และความคาดหมายในการดำรงชีวิตของปัจเจกชน (individual life) ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวซึ่งเป็นผลประโยชน์ในร่างกาย เสรีภาพแห่งเจตจำนง เกียรติยศและชื่อเสียง ความเป็นอิสระส่วนตัว และการเชื่อถือหรือการนับถือสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว บิดามารดา สามีภรรยาและบุตรธิดา และเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในเรื่องอันเป็นแก่นสารสำคัญ ซึ่งรวมถึงการมีทรัพย์สินส่วนบุคคล การทำสัญญาการได้ประโยชน์ตามคำมั่นสัญญา เสรีภาพในการสมาคมและการจ้างแรงงาน

(2) ผลประโยชน์ของมหาชน (public interest) คือข้อเรียกร้อง ความต้องการหรือความปรารถนาที่ปัจเจกชนยึดมั่นอันเกี่ยวพันหรือเกิดจากจุดยืนในการดำรงชีวิตที่เกี่ยวกับการเมือง ได้แก่ผลประโยชน์ของรัฐในฐานะนิติบุคคลที่จะครอบครอง แวนกินทรัพย์สิน รวมถึงผลประโยชน์ของรัฐในการผู้พิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของสังคม

(3) ผลประโยชน์ของสังคม (social interest) คือข้อเรียกร้อง ความต้องการหรือความปรารถนาที่พิจารณาจากแง่ของความคาดหมายในการดำรงชีวิตทางสังคม ซึ่งรวมถึงผลประโยชน์ของสังคมในแง่ความปลอดภัยทั่วไป ผลประโยชน์ของสังคมในแง่ความปลอดภัยของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองหรือสถาบันทางครอบครัว ผลประโยชน์ของสังคมในด้านศีลธรรมทั่วไป ซึ่งครอบคลุมถึงกฎหมายต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการควบคุมการค้าประเวณี ค้าสุรา หรือการพนัน ผลประโยชน์ของสังคมในการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ และผลประโยชน์ของสังคมทางด้านความก้าวหน้าทั่วไป ซึ่งหมายถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางการเมืองอันแสดงออกถึงการยอมรับเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็นและการสมาคม ความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมซึ่งปรากฏจากการมีเสรีภาพทางศาสตร์ต่าง ๆ วรรณกรรม ศิลปกรรม สุนทรียศาสตร์ และการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

ดังที่กล่าวมานี้ผลประโยชน์แต่ละประเภทนั้นมีค่าเป็นกลาง ๆ มีลักษณะธรรมชาติเปรียบเสมือนบัญชีรายชื่อซึ่งอาจมีการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งพาวนด์เห็นว่าผลประโยชน์ที่ถือว่าสำคัญที่สุดในช่วงเวลาหนึ่งอันแน่นอนก็เฉพาะผลประโยชน์ในชีวิตของปัจเจกบุคคลเท่านั้น และผลประโยชน์ทุกประเภทล้วนเป็นการเรียกร้องจากปัจเจกชน บรรดานักนิติบัญญัติหรือผู้พิพากษาอันเป็นนักวิศวกรสังคม จำต้องนำเอาผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันทั้งหลายขึ้นมาพิจารณาในระดับเดียวกันจะเป็นในระดับปัจเจกชนหรือในระดับสังคมก็ได้ แต่ต้องไม่กำหนดให้ผลประโยชน์ประเภทใดประเภทหนึ่งมีความสำคัญกว่าอีกประเภทหนึ่ง การกำหนดความเป็นกลางดังกล่าวนี้เพื่อลบล้างอคติทางอารมณ์ความรู้สึกในจิตใจของผู้ที่มีอำนาจานผลประโยชน์ที่อาจรักชอบหรือให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ชนิดอื่นมากเป็นพิเศษ (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, หน้า 292-296)

วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยนั้นได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับจนมาเป็นสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน เพื่อความเข้าใจในการศึกษา จึงแบ่งการศึกษาออกเป็นช่วงเวลากการเปลี่ยนแปลง 2 ช่วง คือ วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และวิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

สิทธิมนุษยชนในช่วงเวลานี้เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พัฒนามาลำดับ ดังนี้

1.1 สมัยสุโขทัย ในสังคมสมัยนี้คือสังคมที่ประโยชน์สุขของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจอันชอบธรรมทรงรับรองและคุ้มครองราษฎรในลักษณะความเมตตาควบคู่กับหลักทศพิธราชธรรม ถือได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎร แม้ว่าหลักประกันดังกล่าวนี้จะไม่ได้มีการรับรองไว้อย่างชัดเจนว่าคิดตัวราษฎรมาแต่กำเนิดก็ตาม ตัวอย่างของถ้อยคำหรือเนื้อความแสดงให้เห็นถึงข้อความคิดว่าด้วยสิทธิในสมัยสุโขทัยปรากฏในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ได้แก่ สิทธิในทรัพย์สินของราษฎร (หลักกรรมสิทธิ์) สิทธิในการสืบมรดก สิทธิของราษฎรในการเลือกประกอบอาชีพ สิทธิของราษฎรที่จะแสดงออก และสิทธิของราษฎรในการร้องทุกข์ถวายฎีกา เป็นต้น นอกจากนี้ตามหลักศิลาจารึกยังได้ปรากฏถึงสิทธิ

มนุษย์ชนอันเกี่ยวกับ สิทธิของเชลยศึก สิทธิของผู้ลี้ภัย สิทธิของผู้ต้องหาหรือนักโทษทางอาญาอีกด้วย (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 50-53)

1.2 สมัยอยุธยา คนทุกคนในสังคมสมัยนี้มีฐานะเท่าเทียมกัน ภายใต้การปกครองของ พระมหากษัตริย์ และความเคลื่อนไหวเข้าหากันระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ทำให้ชนแต่ละชั้นไม่สามารถ แยกออกจากกันได้ โดยเด็ดขาดนั้นอันเป็นลักษณะสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของสังคมสมัยอยุธยา ตัวอย่างของข้อความคิดว่าด้วยสิทธิในสมัยอยุธยาจากปราชญ์เรื่องกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้แก่

1) สิทธิของไพร่ ไพร่จะได้รับอำนาจอันชอบธรรมก็ต่อเมื่อได้สังกัดมูลนาย ไพร่ จึงจะไม่ถูกจำกัดสิทธิบางประการ ดังเช่น มาตรา 10 ของกฎหมายลักษณะรับฟ้อง บัญญัติว่า “...ราษฎรมาร้องฟ้องด้วยคดีประการใด ๆ แลมิได้ตั้งสังกัดมูลนาย อย่าพึงรับไว้บังคับบัญชาเป็นอันขาดทีเดียว ให้ส่งตัวผู้หาสังกัดมูลนายมิได้นั้นแก่สัสดีอาเป็นคนหลวง อันเป็นการจำกัดสิทธิในการฟ้องร้องของไพร่ที่ไม่ได้สังกัดมูลนาย” อันเป็นเงื่อนไขตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามก่อนถึงจะมีสิทธิและใช้สิทธิได้ และได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายลักษณะอาญาหลวงมาตรา 25 ซึ่งห้ามข้าราชการใช้ไพร่ของคนเยี่ยงทาส

2) สิทธิของทาส เป็นสิทธิที่เด่นที่สุดและถือได้ว่าเป็นสิทธิที่พระมหากษัตริย์ทรงคุ้มครองและรับรองผลประโยชน์หรืออำนาจอันชอบธรรมให้ทาสไว้พอสมควร อันแสดงให้เห็นความมีมนุษยธรรมของพระมหากษัตริย์ในสมัยนี้ เมื่อเทียบกับทาสในความหมายของชาวตะวันตก กล่าวคือ สังคมไทยสมัยนี้มองว่าทาสเป็นผู้ใช้แรงงานต่างดอกเบี้ย จึงมีลักษณะเป็นข้าเก่าแต่เลี้ยงไม่ใช่มีลักษณะเป็นวัวควายสัตว์พาหนะ และแม้ว่าตามกฎหมายโบราณของไทยจะเป็นทั้งวัตถุและเป็นบุคคลตามกฎหมายซึ่งอาจถูกขายหรือถูกเช่าแรงงานได้หรืออาจถูกลงโทษโดยการตีได้ แต่อีกด้านหนึ่งกฎหมายก็รับรองสิทธิบางประการของทาสไว้ เช่น สิทธิในชีวิตของทาส ตามกฎหมายลักษณะทาสมาตรา 6 และ 9 จำกัดอำนาจในการลงโทษของนายเงินมิให้ลงโทษทาสของตนถึงตายไว้ว่า “ให้ตีทาสแต่พอหลาบปราบแต่พอกลับ” สิทธิในการฟ้องคดีของทาส ตามกฎหมายลักษณะทาสมาตรา 68 และมาตรา 85 วางหลักว่าทาสมีสิทธิฟ้องคดีในศาลได้เพื่อให้ศาลแสดงว่าตนมิได้เป็นทาสของนายเงินหรือเคยเป็นทาสแต่ก็ได้ใช้ค่าตัวหมดแล้วไม่อยู่ในฐานะทาสอีกต่อไป หรือฟ้องไล่ตัวก็ได้ สิทธิในเนื้อตัวร่างกายของทาสหญิง ตามกฎหมายลักษณะทาสมาตรา 15 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้บังคับทาสหญิงให้มีผิวโดยเจ้าตัวเองไม่ยินยอม หรือข่มขืนทาสหญิงเอาเป็นเมียนายเงิน” หรือสิทธิในการหลุดพ้นจากความเป็นทาส ซึ่งตามกฎหมายลักษณะทาส สรุปได้ว่า ทาสมีสิทธิหลุดพ้นจากความเป็นทาสได้ต่อเมื่อ (1) นายทาสไม่เลี้ยงเมื่อข้าวยากมากแพง (2) ทาสบวชเป็นภิกษุ (3) ทาสตกเป็นเชลยสงครามแต่หนีกลับมาได้ (4) ทาสหญิงตกเป็นภริยาของชายไทยจนมีลูก

ด้วยกันเป็นอันหลุดพ้นจากความเป็นทาส นอกจากนี้ยังบัญญัติไว้ในมาตรา 103 ว่า “นายเงินคนใด เป็นกบฏต่อแผ่นดินทาสนำความไปกล่าวพิจารณาสั่งท่านให้หลุดจากความเป็นทาสและให้เป็นคน หลวง” ได้

3) สิทธิในทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของราษฎร ได้แก่ สิทธิใน ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ มีสิทธิในการผลิตหรือปลูกพืชผลทางการเกษตรเพื่อยังชีพในครอบครัว เท่านั้น จึงไม่มีทรัพย์สินที่จะสะสมเป็นกอบเป็นกำ และสิทธิในการครอบครองที่ดินซึ่งราษฎรใน สมัยนี้มีเพียงสิทธิครอบครองเพื่อทำมาหากินเท่านั้น มิได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพราะตามกฎหมาย เก่าแล้วพระมหากษัตริย์เท่านั้น เป็นผู้มียกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินทั้งปวง ดังปรากฏในพระอัยการ เบ็ดเสร็จ พ.ศ. 1903 ที่ว่า “ที่ดินแคว้นแคว้นกรุงเทพมหานครฯ อยุรยามหาคิลกภนพรัตน์ราชธานี บุรี-รมย์ เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว หากให้ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่ จะได้เป็นราษฎรหามี ไม่”

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง สิทธิของผู้ลี้ภัยอันเป็นการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและ ทรัพย์สินของผู้ลี้ภัยทางการเมือง โดยห้ามไม่ให้ราษฎร เจ้า ขุนนาง หรือไพร่ ละเมิดต่อสิทธิในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับ โทษ เช่นเดียวกัน สิทธิในการรับบำเหน็จโดยไม่คำนึงถึงชนชั้น ตามกฎหมายอาญาหลวงมาตรา 144 สิทธิในการทำนิติกรรมสัญญา ตามกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จทั่วไปมาตรา 123 เทียบได้กับสัญญา ให้โดยเสน่หาตามกฎหมายปัจจุบัน เป็นต้น (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 54-57)

1.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 (พ.ศ. 2347) พิมพ์ตามฉบับหลวงตราสามดวง เมื่อพิจารณาสิทธิในกฎหมายตราสามดวงแล้ว แบ่ง การให้ความหมายของคำว่าสิทธิ โดยพิจารณาความหมายตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัด ซึ่งใช้คำว่า สิทธิ สิทธ และสิทธิ อันมีความหมายว่า เป็นของหรือเป็นเจ้าของ หรือมีกรรมสิทธิ์ ตัวอย่างเช่น พระไอยการลักษณะมรดกเช่นมาตรา 45 ได้บัญญัติว่า “45 มาตรา 1 ปู่ย่าตายายก็ดี พ่อแม่พี่น้องป้า อา สังฆญาติแบ่งปันแก้วแหวนเงินทองทรัพย์สินสิ้นมาคนสิ่งใด ๆ ให้แก่ญาติพี่น้องลูกหลานแก่ กันเองก็ดีเป็นสิทธิแก่ผู้รับนั้น...” พระไอยการลักษณะกฐีนี้ เช่น มาตรา 2 บัญญัติว่า “...ให้ ทรัพย์สินสิ่งของสารกรมพันแก่กัน ถ้าลูกหนึ่งรับโดยสารกรมพัน ท่านว่าเป็นสิทธิ ถ้าผู้ขายผู้กู้มีรับ ให้เอาผู้ให้มาว่ากล่าวโดยกระบิลเมืองท่าน พระอัยการเบ็ดเสร็จ เช่น มาตรา 106 บัญญัติว่า “...ทาส ท่านให้แก่ลูกแก่ท่านเป็นธรรมเนียมนายเงินมีรู้ ผู้เลี้ยงจะเอาลูกทาสท่านไว้เป็นสิทธิมิได้ คงให้เป็น สิทธิแก่นายเงิน ถ้านายเงินไม่รู้ด้วยว่าทาสนั้น ให้ลูกแก่ท่านเป็นธรรมเนียม เป็นสิทธิแก่ผู้เลี้ยงนั้น ถ้านายเงินจะเอาคนนั้นคืนเล่า ห้ามมิให้ฟังค่านายเงินนั้นเลย” เป็นต้น และพิจารณาความหมายสิทธิ จากทั้งบริบทของบทบัญญัติแปลความได้ว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายปัจจุบัน โดยในบทบัญญัติของ

กฎหมายตราสามดวงลักษณะต่าง ๆ ที่มีได้ใช้คำว่า “สิทธิ” คำรับรอง และคุ้มครองราษฎรไว้โดยตรง แต่ก็สามารถค้นหาสิทธิ และแปลความหมายที่แฝงในบทบัญญัติกฎหมายนี้ได้ว่าเป็นอำนาจอันชอบธรรม หรือเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้อีกหลาย ๆ ด้านเช่นกัน อันเป็นการตีความหมายสิทธิในยุคนี้ในความหมายอย่างกว้าง ตัวอย่าง เช่น

1) สิทธิให้ซื้อขาย เช่าทรัพย์สินบ้านเรือนเรือสวนไร่นาได้ อันเป็นการรับรองความสามารถในการมีสิทธิของราษฎรไว้อย่างชัดเจนในเรื่องสิทธิในการแสดงเจตนาของบุคคลธรรมดา

2) สิทธิของทาส ตามพระอัยการชาตุมตรา 51, 84, 85 และมาตรา 86 ได้รับรองให้ทาสมีสิทธิและอาจไถ่ถอนตนเองหรือหาผู้อื่นมาไถ่ตนเป็นไทยเสียก็ได้ และหากทาสไม่ได้รับความเป็นธรรม ทาสอาจมีสิทธิฟ้องนายเงินได้ตามมาตรา 85 แห่งบทบัญญัตินี้

3) สิทธิของไพร่ในการเข้ารับราชการ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงผ่อนคลายนโยบายหลักชาตวิภูติลง (ชาตวิภูติเป็นคุณสมบัติหนึ่งในการเข้ารับราชการในสมัยนั้น ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่เข้ารับราชการได้ต้องมีชาติตระกูลมาจากอัครมหาเสนาบดี) และทรงพระราชทานสิทธิให้แก่ไพร่ทั้งหลายมีสิทธิถวายตัวเป็นมหาดเล็กได้ แต่ก็ยังคงถือหลักดังกล่าวเป็นเกณฑ์อยู่แต่ใช้อย่างผ่อนคลายนลง

4) สิทธิในการฟ้องร้องคดี จะมีสิทธิได้ก็ต่อเมื่อมีคุณสมบัติครบตามกฎหมาย เช่นกรณีไพร่ขอเข้าเป็นคู่ความในคดีได้ต่อเมื่อได้แสดงว่าตนสังกัดมูลนายแล้ว ศาลจึงรับคดีไว้พิจารณา ส่วนกรณีทาสจะฟ้องนายเงินได้ก็ต่อเมื่อส่งค่าตัวเสียก่อน เว้นแต่คดีที่ฟ้องต่อนายเงินเป็นความผิดมหันต์โทษ คือ คดีเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของแผ่นดิน

สรุปได้ว่าสิทธิในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นภายใต้กฎหมายตราสามดวง มีบทบัญญัติรับรองสิทธิ และฐานะทางกฎหมายของราษฎรไว้พอสมควร เช่น สิทธิถือครองที่ดินของราษฎร สิทธิในความเป็นเจ้าของให้บังคับได้ระหว่างราษฎรด้วยกัน สิทธิในการสืบมรดก และสิทธิในการทำนิติกรรมสัญญา นอกเหนือไปจากสิทธิดังกล่าวที่เป็นสิทธิของบุคคลธรรมดาแล้ว สิทธิของทาสก็ได้ปรากฏการรับรองเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยในยุคนี้ แม้จะพิจารณาว่าข้าทาสเป็นเสมือนทรัพย์สินชนิดหนึ่ง สามารถจำหน่ายโอนกันได้ แต่ทาสก็ได้รับสิทธิทางกฎหมายบางประการเพื่อรับรองความเป็นมนุษย์ในตัวเอง

อย่างไรก็ตาม กฎหมายตราสามดวงไม่ได้รับสิทธิของบุคคลให้มีสถานะที่เสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เพียงแต่มุ่งรับรองให้ราษฎรมีสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมายรับรองไว้เท่านั้น แต่ยังปรากฏถึงการแบ่งชนชั้นทางสังคมหรืออภิสิทธิ์ชนอันเนื่องมาจากชาติกำเนิดยังคงได้รับการรับรองเป็นพิเศษตามกฎหมายอยู่ โดยราษฎรในสมัยนี้สามารถมีสิทธิตาม

กฎหมายได้แต่เพียงกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดเงื่อนไขเอาไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าว นั้นมีข้อแตกต่างกันไปตามสถานะทางสังคมของยุคสมัยดังกล่าว (นพนิตี สุริยา, 2559, หน้า 57-62)

2. วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเมื่อพุทธศักราช 2475 โดยการให้และรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นผลให้ประชาชนชาวไทยได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรกจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นธรรมนูญการปกครองฉบับแรกของประเทศไทย และในเวลาต่อมาประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นหลักการปกครองประเทศอีก 19 ฉบับ นับจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญทั้งหมด 20 ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับมีวิวัฒนาการ ความมุ่งหมาย และเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่แตกต่างกัน (นพนิตี สุริยา, 2559, หน้า 63) เพื่อความเข้าใจโดยง่าย จึงแบ่งการศึกษาในช่วงเวลานี้ออกเป็น 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก่อนที่ประเทศไทยจะได้รับอิทธิพลจากปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1-4

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จึงเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญต่อการเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนในเวลาต่อมา แม้ว่าวิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนจะได้รับการพัฒนามาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนมาถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แต่พัฒนาการดังกล่าวก็ยังมีได้มีการรับรองสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจน

จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นธรรมนูญการปกครองฉบับแรกของประเทศไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มีจำนวน 39 มาตรา แบ่งหมวดต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติธรรมนูญฯ ออกเป็น 5 หมวด และมีได้มีหมวดใดบัญญัติรับรองหลักการเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนไว้เลยถึงแม้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญฯ มิได้ระบุถึงการรับรองสิทธิ และเสรีภาพ แต่จากคำประกาศของคณะราษฎร ที่ได้นำหลักการของสิทธิมนุษยชนไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยระบุรับรองให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่

ระบอบประชาธิปไตยโดยคณะราษฎรเป็นการนำไปสู่การเคลื่อนไหวในด้านสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 64-65)

ในเวลาต่อมาได้มีการเรียบเรียงรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ของประเทศไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 มีจำนวน 68 มาตรา ได้ปรากฏบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยเป็นครั้งแรกในหมวดที่ 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม โดยระบุไว้ในมาตรา 12-14 ซึ่งให้การรับรองหลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุม การตั้งสมาคม และการอาชีพ โดยบทบัญญัติทั้ง 3 มาตราดังกล่าวถือเป็นการให้ความรับรองต่อสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนเป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการ (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 65)

ต่อมาได้มีรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ของไทยเกิดขึ้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 มีจำนวน 96 มาตรา ซึ่งได้ระบุบทบัญญัติเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องไว้ในหมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย เกี่ยวกับเสรีภาพในการจัดตั้งคณะพรรคการเมือง และสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ไว้ในมาตรา 14 และมาตรา 15 คือ เสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ และสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ตามลำดับ ซึ่งได้รับรองสิทธิและเสรีภาพไว้เหมือนกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ทุกประการ โดยมาตราที่เกี่ยวกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพได้ระบุไว้ตั้งแต่มาตรา 12-15 แต่ในมาตรา 14 ได้เปลี่ยนเสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผยเป็นเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ

ต่อมาภายหลังที่มีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะรัฐประหารอันเป็นสาเหตุให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 สิ้นสุดลง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 ของไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 มีจำนวน 98 มาตรา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิ เสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยทั้งสิ้น 4 มาตรา คือ ตั้งแต่มาตรา 21 ถึงมาตรา 24 ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย โดยมาตราที่รับรองสิทธิและเสรีภาพมีสาระสำคัญและเนื้อหาเหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ทุกประการ แต่ได้มีการตัดเสรีภาพในการจัดตั้งคณะพรรคการเมืองออกไปเท่านั้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 66)

สำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 4 มิได้บัญญัติกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้เป็นพิเศษและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในฉบับต่าง ๆ ดังกล่าว ก็ไม่ได้บัญญัติถึงองค์กรเฉพาะขึ้นมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด แม้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะมีได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง แต่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยอ้อมผ่านทางสถาบันตุลาการก็ยังคงเป็นกลไกการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพที่สำคัญของประชาชนในช่วงเวลานั้น เมื่อได้พิจารณาถึงการให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 ซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในขณะนั้น มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาอยู่หลายมาตรา เช่นในมาตรา 8 บัญญัติว่า จำเลยจะได้รับการคุ้มครองสิทธิ นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้อง โดยมีสิทธิแต่งตั้งทนายเพื่อมาแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือชั้นพิจารณาคดีทั้งในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ตลอดจนศาลฎีกา จำเลยมีสิทธิที่จะพุดจากับทนายความหรือผู้ที่จะเป็นทนายความได้ จำเลยมีสิทธิตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือชั้นพิจารณาจากสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม จำเลยมีสิทธิที่จะตรวจดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งอื่น ๆ เป็นต้น การให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในฐานะเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังปรากฏในมาตรา 106 ที่ให้สิทธิผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังตามหมายศาล นอกจากนี้ในชั้นสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ มาตรา 135 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนงดเว้นจากการทำหรือพยายามจัดให้ทำการอะไรก็ตามที่มีลักษณะเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น การให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่จำเลยในชั้นพิจารณาและสืบพยานในศาลยังปรากฏเนื้อหาที่สำคัญโดยกำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาล ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามที่ปรากฏในมาตรา 172 และการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่จำเลย ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 173 ในกรณีที่เป็นคดีอุกฉกรรจ์มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และในคดีที่เด็กตกเป็นจำเลย กฎหมายได้กำหนดกรอบการปฏิบัติที่สำคัญที่ศาลจะต้องถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ หากไม่มีและจำเลยต้องการ ศาลจะต้องจัดหาให้เนื่องจากเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิในร่างกายและชื่อเสียงของจำเลย จึงต้องจัดหาทนายความให้เพื่อให้จำเลยสามารถป้องกันสิทธิและใช้สิทธิต่อสู้ในคดีได้อย่างเต็มที่ (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 67-68)

นอกจากกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพ.ศ. 2477 แล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าวที่รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 4 ของไทยมีผลบังคับใช้ ยังได้ปรากฏกระแสที่สำคัญในการรวมตัวกันเพื่อให้สังคมตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และ

สิทธิมนุษยชนโดยในปี พ.ศ.2490 ได้เกิดการรวมตัวของกรรมกรในชื่อว่า “สหอาชีพะกรรมกรแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นการรวมตัวของกรรมกรจากกิจการสาขาต่าง ๆ เช่น โรงเลื่อย โรงสี รถไฟ เป็นต้น เป็นการรวมตัวของกรรมกรที่ถูกกดขี่จากเรื่องการได้รับค่าจ้างแรงงาน อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตในภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นกระแสความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเพื่อเรียกร้องต่อสังคมและรัฐให้สนองต่อความต้องการที่จำเป็นของตน จึงเป็นการแสดงออกถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการกระทำของเอกชน (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 68-69)

2.2 วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในขณะหรือภายหลังที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5-15

ภายหลังการประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ค.ศ.1948 ตรงกับ พ.ศ. 2491 ซึ่งประเทศไทยกำลังดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 ของไทย และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2492 มีจำนวน 188 มาตรา โดยได้มีการนำหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ค.ศ. 1948 มาบัญญัติลงไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งมีมาตราที่ให้การรองรับสิทธิและเสรีภาพเป็นจำนวนมากและละเอียดกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยได้ระบุไว้ตั้งแต่มาตรา 26 ถึงมาตรา 45 มีจำนวนทั้งสิ้น 20 มาตรา และอิทธิพลของแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนดังกล่าวก็ได้สืบทอดต่อกันมาในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาจนถึงฉบับปัจจุบัน (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 69-70)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพที่สำคัญซึ่งได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ โดยได้บัญญัติลงไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วยคือ หลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย (มาตรา 27) เสรีภาพในการนับถือศาสนา (มาตรา 28) เสรีภาพในร่างกาย (มาตรา 31) เสรีภาพในเคหสถาน (มาตรา 33) สิทธิในทรัพย์สิน (มาตรา 34) เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา (มาตรา 35) เสรีภาพในการศึกษาอบรม (มาตรา 36) เสรีภาพในการชุมนุม (มาตรา 37) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม (มาตรา 38) เสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง (มาตรา 39) และสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา 42)

สิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองเพิ่มเติมอันมีอิทธิพลมาจากการนำหลักของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ หลักการได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีกำเนิดหรือนับถือศาสนาแตกต่างกันก็ตาม (มาตรา 26) สิทธิของประชาชนที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน ทั้งนี้เว้นแต่ในกรณี

เป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะซึ่งเกิดขึ้นโดยฉุกเฉิน เฉพาะเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือภาวะสงครามหรือในสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น (มาตรา 32) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 40) เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และการประกอบอาชีพ (มาตรา 41) สิทธิของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองในครอบครัวของตน (มาตรา 43) ตลอดจนการให้การรับรองแก่บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศบาล ที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเหมือนดังพลเมืองคนอื่น ๆ (มาตรา 45) (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 70)

ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอาไว้ด้วย ได้แก่ มาตรา 29-31 โดยในมาตรา 29 ให้การรับรองและคุ้มครองแก่ประชาชนว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” หลักการดังกล่าวนี้ถือเป็นหลักพื้นฐานหรือหลักการที่สำคัญของการดำเนินคดีอาญา และได้รับการบัญญัติต่อมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้ให้การคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด รวมถึงได้รับสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาในการประกัน และการเรียกประกันพอสมควรแก่กรณีด้วย (มาตรา 30) และสิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้สามารถกระทำได้ (มาตรา 31) (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 71)

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในหมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐตั้งแต่มาตรา 54 ถึงมาตรา 72 อันเป็นหมวดว่าด้วยแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการบริหารราชการตามนโยบาย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐแต่อย่างใดในกรณีที่รัฐมิได้ปฏิบัติตามมาตราเหล่านี้ โดยในหมวดนี้เป็นการกำหนดหน้าที่ที่สำคัญแก่รัฐ โดยรัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาดุริยางคกรรม (มาตรา 63) รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าในทางศิลปะและวิทยาศาสตร์ (มาตรา 65) รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบเกษตรกรรม (มาตรา 69) รัฐพึงสนับสนุนการค้าและการประกอบการผลิตของเอกชนทั้งในเกษตรกรรมอุตสาหกรรม (มาตรา 70) รัฐพึงจัดการตามสมควรเพื่อมิให้มีการใช้แรงงานเด็กเกินกว่าสภาพแห่งร่างกายของเด็ก (มาตรา 71) และรัฐเพื่อส่งเสริมการสาธารณสุข (มาตรา 72) แม้มิได้กำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยแต่ถือเป็นแนวนโยบายที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 71)

ต่อมาภายหลังมีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะรัฐประหารอันเป็นสาเหตุให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 สิ้นสุดลง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 ของไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2495 มีจำนวน 123 มาตรา ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา 24 - 37 โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญในการรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชนชาวไทยเหมือนดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2492 ทุกประการ เว้นแต่บทบัญญัติที่ทำให้การรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่ผู้ต้องหาหรือเรือนจำไม่ได้รับการบัญญัติไว้เท่านั้น

ต่อมาได้มีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2495 เป็นสาเหตุทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 สิ้นสุดลง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2502 เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2502 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ของไทย มีจำนวน 20 มาตรา โดยไม่ได้บัญญัติถึงการรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้แต่อย่างใด แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยตีความว่าเป็นประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย ตามมาตรา 20 ว่ามีการรับรองสิทธิและเสรีภาพอยู่ (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 72)

ในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2511 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ของไทย มีจำนวน 183 มาตรา ได้มีการให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา 24 - 44 โดยมีสาระสำคัญเหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 เว้นแต่เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมว่า “การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง” คือการกำหนดให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองเสียก่อนเพื่อกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคแก่บุคคลทั่วไปที่จะต้องปฏิบัติตาม (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 72-73)

ต่อมาได้มีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิวัติ จึงทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 สิ้นสุดลง และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ของไทย มีจำนวน 23 มาตรา แต่ไม่มีมาตราใดที่ได้บัญญัติถึงการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้เลย

ต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 ของไทย คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งนักศึกษาและประชาชนร่วมกันชุมนุมขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหาร

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจำนวน 238 มาตรา ได้มีการบัญญัติให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตั้งแต่ มาตรา 27-53 มีการวางหลักการใหม่ในการให้ความสำคัญคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านที่มีการจำกัดอำนาจรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงอันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในด้านการเพิ่มหน้าที่แก่รัฐในการให้บริการแก่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดและเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่ง อีกทั้งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในหลายมาตรา และได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพใหม่ ๆ เป็นครั้งแรก ได้แก่ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (มาตรา 28) สิทธิทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิออกเสียงประชามติ (มาตรา 29) สิทธิที่จะไม่ถูกปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ (มาตรา 40) เสรีภาพในการในทางวิชาการ (มาตรา 42) การกำหนดให้พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผย (มาตรา 45) และเสรีภาพในการเดินทางภายในราชอาณาจักร (มาตรา 47) (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 73)

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้เพิ่มบทบัญญัติรับรองสิทธิในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยอีกหลายประการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทนายความ (มาตรา 34) สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันจะทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญา และถ้อยคำของบุคคลที่เกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยความไม่สมัครใจไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 35) และสิทธิที่จะได้ค่าทดแทนหากปรากฏในภายหลังว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด (มาตรา 36)

จากนั้นได้มีการยึดอำนาจการปกครอง โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 สิ้นสุดลง และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 ของไทย มีจำนวน 29 มาตรา มีบทบัญญัติเพียงมาตราเดียวที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพ คือ มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” อันเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิและเสรีภาพกว้างมากและไม่มีการกำหนดไว้ว่าเป็นสิทธิเสรีภาพชนิดใด ดังนั้นลักษณะแห่งการปรับใช้กฎหมายที่บัญญัติเช่นนี้ย่อมต้องอาศัยหลักการใช้และการตีความกฎหมายประกอบเข้าด้วยกันกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

หลังจากได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 เพียงแค่ 11 เดือน 28 วัน ก็ได้มีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิวัติ และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2520 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ของไทย มีทั้งสิ้น 32 มาตรา และไม่มีบทบัญญัติมาตราใดเลยที่ได้มีการให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 74)

ต่อมาได้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ของไทย มีจำนวน 206 มาตรา มีบทบัญญัติให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสาระสำคัญเหมือนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 แต่ตัดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของชายหญิง เสรีภาพในทางวิชาการและเสรีภาพในการประกอบอาชีพออกไป นอกจากนี้การรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาและจำเลยนั้นได้ให้การรับรองไว้ 4 มาตรา คือ สิทธิของบุคคลที่จะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบทบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ (มาตรา 26) สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ว่าไม่มีความผิด (มาตรา 27) สิทธิในการรับความช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทุนความ (มาตรา 29) และสิทธิได้รับค่าทดแทนในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาในภายหลังว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด (มาตรา 30) (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 74-75)

ต่อมามีรัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 ของไทย คือรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 ภายหลังจากที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีบทบัญญัติทั้งสิ้น 33 มาตรา แต่ไม่มีบทบัญญัติในมาตราใดเลยที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน

ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 ของไทย มีจำนวน 233 มาตรา โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ตามที่ประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2538 ได้ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ปวงชนชาวไทยไว้เหมือนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 แต่ได้ตัดเสรีภาพในทางวิชาการออก และได้เพิ่มบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพขึ้นใหม่อีก 3 มาตรา คือ สิทธิในการได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน (มาตรา 41) สิทธิ

ในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา 48) และสิทธิในการได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารจากหน่วยงานราชการ (มาตรา 48 ทวิ) (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 75-76)

สำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 5 ถึง 15 ดังกล่าวนั้น กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และไม่ได้จัดตั้งองค์กรเฉพาะขึ้นมาในการทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในช่วงแรก และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยทางอ้อมก็ดำเนินมาโดยตลอด ผ่านทางกลไกของฝ่ายนิติบัญญัติ กลไกฝ่ายบริหาร และกลไกฝ่ายตุลาการ องค์กรเหล่านี้แม้จะมีอำนาจหน้าที่โดยตรงที่จะทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่ผลการดำเนินงานได้มีส่วนในการช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยทางอ้อม เช่น การดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติในการพิจารณาและออกกฎหมายที่ไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายนิติบัญญัติการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยฝ่ายบริหารเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางที่มีขอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน การพิจารณาพิพากษาคดีขององค์กรตุลาการ โดยยึดหลักกฎหมายเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรม จึงเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย เป็นต้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 76-77)

องค์กรของรัฐที่เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรง คือ สำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน (สคช.) สังกัดกรมอัยการได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2525 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) โดยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน คือ การดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และองค์กร สคช. นี้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่จำกัดโดยเน้นหนักเฉพาะการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามกฎหมายต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ และยังมีกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สำคัญอีกกลไกหนึ่งที่อยู่นอกเหนือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5-15 ของไทยมีผลใช้บังคับนั้น คือ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรภาคเอกชน ซึ่งได้ก่อตัวขึ้นอย่างเป็นทางการภายหลังเกิดเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 เป็นช่วงที่กระแสดความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเฟื่องฟูอย่างมาก มีการก่อตัวของกระแส “ปัญญาชน” เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นในสถาบันการศึกษาที่เกิดขึ้นมาแต่ก่อนแล้วและนอกสถาบันการศึกษาที่ปรากฏกระแสดังกล่าวออกไปด้วยเช่น การมีการจัดตั้งกลุ่มเสวนา ออกจูลสาร และมีการเผยแพร่ ตีพิมพ์ วิพากษ์วิจารณ์ ประเด็นเรื่องการเมืองอย่างแพร่หลาย

ก่อนปี พ.ศ.2519 องค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรแรกที่ก่อตั้งขึ้นและมีบทบาทการทำงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน คือ สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้และหรือส่งเสริมความตื่นตัวเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อจัดการสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและต่อมาในปี พ.ศ.2519 ได้มีการก่อตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรที่สองขึ้นและมีการดำเนินงานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คือ กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม (กศส) โดยทำหน้าที่ในการส่งเสริมศาสนาธรรมและความเป็นธรรมให้แก่สังคม เพื่อลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก

ภายหลังจากการก่อตั้งองค์กรทั้งสองได้มีการรวมตัวกันของบุคคลทั้งในรูปแบบขององค์กร สมาคมมูลนิธิ คณะกรรมการ คณะทำงาน กลุ่ม ศูนย์สถาบันต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนถึงสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสิทธิของจำเลยหรือผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ในกรณีที่บุคคลจะเป็นผู้ต้องหาที่จะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการเคารพสิทธิของบุคคลดังกล่าวเอาไว้ในฐานะมนุษย์ รวมไปถึงสิทธิของเกษตรกร สิทธิเด็กสิทธิสตรี สิทธิผู้ใช้แรงงาน สิทธิทางการเมือง เป็นต้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 77-78)

องค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงเวลาพ.ศ. 2492 ถึง พ.ศ. 2539 มีผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติหลายประการ แม้ในการดำเนินงานต้องปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือปฏิบัติกับรัฐบาลก็ตาม เช่น การแก้ไขกฎหมายให้จำเลยในคดีที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ที่ขึ้นพิจารณาในศาลทหารเวลาไม่ปกติมีสิทธิแต่งตั้งทนายขึ้นสู้คดีได้ (ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2521) การผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นกฎหมายนิรโทษกรรมแก่จำเลยในคดี 6 ตุลาคม การผลักดันให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ผู้ต้องหาได้รับสิทธิในการพบ และปรึกษาทนายความได้ทันทีเมื่อถูกจับกุม โดยเจ้าหน้าที่รัฐจะเข้ามาแทรกสอดสิทธิดังกล่าวของผู้ต้องหาไม่ได้ มีสิทธิได้รับการเยี่ยมเยียนจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527 เป็นต้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 79)

2.3 วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 อันเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 ของไทย มีจำนวน 336 มาตรา ให้การรับรองสิทธิและ

เสรีภาพของประชาชนไว้มากขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้การรับรองสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง และเป็นจำนวนมากที่สุดในประวัติศาสตร์การปกครองของไทย ทั้งยังได้สร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นเป็นจำนวนมาก เจตนารมณ์และหลักการพื้นฐานที่สำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มี 3 ประการ คือ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครอง และการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ปวงชนชาวไทย มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตลอดจนเป็นไปตามความตกลงระดับนานาชาติ ซึ่งหลายความตกลงที่กล่าวโดยรวมนี้มีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอีกด้วย เพื่อให้การรับรองสิทธิมนุษยชนครอบคลุมในหลาย ๆ ด้าน ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่า พลเมืองคือหัวใจของการเมือง จึงได้ปรับการเมืองให้เป็นของพลเมืองมากขึ้น ตลอดจนได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้นอีกหลายมาตรา และได้มีการบัญญัติสร้างกลไกที่สำคัญในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมเพิ่มขึ้นหลายกลไก เช่น สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์ สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมือง เสรีภาพทางวิชาการและการศึกษา สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข สิทธิในการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน สิทธิของคนพิการและผู้สูงอายุ สิทธิแก่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม สิทธิในการฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิประชาชนในการเมืองนอกเหนือจากการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เช่น การให้สิทธิแก่ประชาชนที่สามารถเสนอร่างกฎหมายได้ สิทธิแก่ประชาชนที่สามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง ตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงต่าง ๆ โดยให้สิทธิประชาชนในการถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้ สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่กระทำละเมิดต่อประชาชน เป็นต้น กลไกหรือเครื่องมือในการทำหน้าที่ส่งเสริม คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิมนุษยชนมีทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ได้แก่ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น องค์กรเหล่านี้มีการทำงานที่เป็นอิสระปราศจากการควบคุม บังคับบัญชา และตรวจสอบจากรัฐ ทำหน้าที่ในการสอดส่อง ตรวจสอบและวินิจฉัยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในกรณีที่มีหรืออาจมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตลอดจนสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 80-81)

อีกทั้งการกำหนดหลักการที่สำคัญและการรับรองสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติดำเนินการออกกฎหมายขึ้นมาให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ

กำหนด ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ที่ถือว่าสิทธิมนุษยชนคือสิทธิที่กฎหมายรับรอง การใช้สิทธิหรือการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อได้มีการบัญญัติหรือตรากฎหมายขึ้นมารับรองสิทธิมนุษยชนนั้นก่อน ถ้าฟังเพียงแค่การรับรองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยปราศจากการออกกฎหมายมารับรองให้เกิดความชัดเจนขึ้นอีกครั้งย่อมไม่สามารถที่จะใช้สิทธิเสรีภาพ หรือสิทธิมนุษยชนได้ (นพนิตี สุริยา, 2559, หน้า 82)

นอกจากการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนดังกล่าวให้แก่ประชาชนชาวไทยแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้สร้างกลไกในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในการทำหน้าที่ส่งเสริม คุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรง เพื่อให้การปรับใช้บทบัญญัติทางกฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรนี้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายให้เกิดเป็นผลบังคับ หรือปฏิบัติกันได้จริง (นพนิตี สุริยา, 2559, หน้า 98) ดังนั้นจึงควรศึกษาในเรื่องกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบเข้ากับตัวบทบัญญัติเพื่อให้เห็นมุมมองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะศึกษาและกล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 3 ของงานวิจัยนี้ ส่วนในบทนี้จะอธิบายเฉพาะแต่ประวัติความเป็นมาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

1) ความเป็นมาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การพัฒนาประชาธิปไตย การพิทักษ์รักษาคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยได้ผ่านเวลาที่สำคัญในประวัติศาสตร์มาหลายช่วงเวลา ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และได้เรียกร้องให้มีการตรวจสอบภาครัฐ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย จึงเกิดแรงผลักดัน และความเรียกร้องต้องการของประชาชน ที่มุ่งหวังให้มีกลไกอิสระ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีผลปรากฏเป็นจริง จึงเกิดองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีชื่อว่า “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Human Rights commission of Thailand)” ขึ้น โดยมีการเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นในช่วงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 (นพนิตี สุริยา, 2559, หน้า 140)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันประกอบไปด้วย 3 ชุด ดังนี้

1.1) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดแรก จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ในหมวด 6 ว่าด้วยรัฐสภา ได้กำหนดส่วนที่ 8 ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 10 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และมาตรา 200 บัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ของ กสม.ไว้ ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อสภาเพื่อดำเนินการต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง โดยการนำเอากฎหมายสาระบัญญัติมาปรับใช้และตีความ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรไทยอย่างเป็นรูปธรรม (นพนิธิ สุริยา, สิทธิมนุษยชน : แนวคิดและการคุ้มครอง, 2559, หน้า 132) จากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 334 ที่กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภายใน 2 ปี จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยที่กระบวนการร่างกฎหมายเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับเป็นแบบอย่างที่ดีของการร่างกฎหมายที่มีผลเกี่ยวข้องกับประชาชน โดยคณะรัฐมนตรีกำหนดให้มีการประชาพิจารณ์ทั่วประเทศ ในขณะเดียวกันประชาชนก็ตื่นตัวมีส่วนร่วมจัดเวทีศึกษาแลกเปลี่ยนบทเรียนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลให้มีการปรับปรุงร่างกฎหมายนี้ให้ดีขึ้นจากร่างเดิมในหลายประเด็น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรก มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คือ วันที่ 13 กรกฎาคม 2544 และครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 12 กรกฎาคม 2550 ซึ่งในช่วงของการปฏิบัติหน้าที่ ได้เกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข และยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ กสม. ชุดแรกยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2550) มาตรา 256 ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 6 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กสม. ชุดที่ 2 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2552 ซึ่งครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 24 มิถุนายน 2558

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ในมาตรา 256 มาตรา 257 และมาตราที่เกี่ยวข้องซึ่งแตกต่างไปจากที่รัฐธรรมนูญ 2540 บัญญัติไว้ในประการที่สำคัญ ดังนี้

(1) สถานะองค์กรรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้แบ่งองค์กรตามรัฐธรรมนูญเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ 4 องค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และอีกประเภทหนึ่ง คือ องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ 3 องค์กร คือ องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มิได้กำหนดไว้ชัดเจน

(2) องค์ประกอบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีจำนวนลดลง จากเดิมที่มีรวมทั้งสิ้น สิบเอ็ดคน ให้เหลือเพียงเจ็ดคน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นหกคน

(3) กระบวนการสรรหา และการเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือก กสม. จำนวนเจ็ดคน ด้วยมติที่มีการลงคะแนนโดยเปิดเผยและมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ แล้วเสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก โดยวิธีลงคะแนนลับ

(4) การพ้นจากตำแหน่ง นอกจาก กสม. จะพ้นจากตำแหน่งตามวาระและ

เหตุอื่นแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ กสม. ต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(5) อำนาจหน้าที่กำหนดให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใน 3 เรื่อง กล่าวคือ

(5.1) การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญสำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ กสม. จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามวรรคหนึ่งนั้น หมายถึงกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์การที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

(5.2) การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหา ที่เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(5.3) การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและ เป็นกรณีที่เห็นสมควร เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง รวมทั้งการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายได้ โดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง และที่กฎหมายบัญญัติตามลำดับ

1.3) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 3 ได้ดำเนินการสรรหาตามหลักเกณฑ์ของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2 และให้องค์กรอิสระ องค์การอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ซึ่งต่อมาพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภา โดยทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 3 เข้ารับหน้าที่เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และจะครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2564 (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

แห่งชาติ, ออนไลน์, 2558) และปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 โดยมีอำนาจคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มีอำนาจในการรายงานการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน มีอำนาจในการร้องทุกข์กล่าวโทษแทนผู้เสียหาย โดยให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญ 2540

นอกจากนี้ยังมีองค์กรตุลาการกับองค์กรฝ่ายปกครองอื่นตามรัฐธรรมนูญที่เป็นกลไกในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยยกตัวอย่างดังนี้

1. องค์กรตุลาการ

1.1 ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นมาเป็นครั้งแรกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ศาลรัฐธรรมนูญมิได้พิจารณาพิพากษาอรรถคดีทั่วไป แต่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะคดีที่มีปัญหากฎหมายเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่หลักในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

ศาลรัฐธรรมนูญโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญในภายหลังประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกจำนวน 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้ ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา และได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 5 คน ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด โดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 2 คน ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปีและดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

สำหรับอำนาจหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นมีด้วยกันหลายประการ เช่น อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมือง พิจารณาวินิจฉัยว่าบุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการโดยใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อสับล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกพรรคการเมืองและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร้องขอให้วินิจฉัยเพราะเหตุว่าพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกนั้นมีมติให้ตนพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพ พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอใหม่ มีหลักการเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ การกระทำใดของบุคคลใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งจะใช้บังคับแก่คดีใดคดีหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 98-99)

การใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล เป็นวิธีการหนึ่งที่ประชาชนผู้เป็นคู่ความในคดีสามารถใช้สิทธิโต้แย้งต่อศาลยุติธรรม เพื่อส่งเรื่องต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้ กล่าวคือในกรณีที่ประชาชนผู้ตกเป็นจำเลยในคดีหรือเป็นโจทก์ฟ้องบุคคลอื่น หากได้รับผลกระทบจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลยุติธรรมใช้ในการพิจารณาคดีของตน โดยเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ คู่ความสามารถร้องขอต่อศาลยุติธรรมที่กำลังพิจารณาคดีนั้นอยู่ ให้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญอันเป็นวิธีการหนึ่งในการพิทักษ์และรักษาสิทธิของตนที่พึงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 100)

1.2 ศาลปกครอง

ศาลปกครองเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยศาลปกครองนั้นแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการศาลปกครองจะปฏิบัติหน้าที่ได้ต้องได้รับการแต่งตั้งและเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองก่อน ทั้งนี้การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภา สำหรับคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองนั้น ประกอบไปด้วย ประธานศาลปกครองสูงสุดซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครอง และได้รับเลือกจากตุลาการศาลปกครองด้วยตนเอง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน การจัดตั้งศาลปกครองขึ้นถือเป็นกลไกหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนชาวไทย เนื่องจากศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่หลายประการในการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง หน่วยงานทางปกครองนั้นได้แก่ หน่วยงานราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจาก

การที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมาย ออกคำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือมีการกระทำละเมิดหรือต้องรับผิดชอบอย่างอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย รวมทั้งคดีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองและคดีพิพาททางปกครองอื่น ๆ และมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายปกครองว่าได้มีการใช้อำนาจถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่รัฐสภาได้ตราขึ้นหรือไม่ เป็นต้น (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 101-102) ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการฟ้องคดีปกครองโดยผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีค่าบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 (มาตรา 42) หรือในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่ากฎหมายหรือการกระทำใดของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ ในการเสนอความเห็นดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42 (มาตรา 43)

2. องค์การฝ่ายปกครอง

2.1 ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในการจัดตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศไทยมีแนวคิดตั้งแต่การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้มาประสบความสำเร็จในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฉบับนี้ พร้อมกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (Ombudsman) ได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ไม่เกิน 3 คน และกำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งได้คราวละ 6 ปี นับแต่ที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนชาวไทย โดยทำหน้าที่ในการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามข้อร้องเรียนในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัติตนนอกเหนืออำนาจหน้าที่ และนอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ โดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการปฏิบัตินั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายก็ตาม (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 102-103) ปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาก็ยังคงปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว แต่ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ของไทย นั้นได้ถูกยกเลิกเมื่อเหตุการณ์ยึดอำนาจการปกครอง วันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นอีกหลายฉบับจนมาถึงฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีวิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพไว้ตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนทั้งหมดที่ปรากฏมา เพื่อให้เรื่องดังกล่าวตรงตามกับบทบัญญัติที่เคยเป็นมาทุกประการซึ่งข้อความที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 3 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 บัญญัติไว้ตรงกันว่า

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2549 นั้นมี 39 มาตรา ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 เน้นถึงประเด็นเรื่องการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคที่ประชาชนเคยมี รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกสร้างขึ้นจากการที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้เข้ายึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ

พุทธศักราช 2540 โดยอ้างว่ารัฐบาลก่อนหน้าประพฤติดุจจริตและมิชอบอย่างร้ายแรง อย่างไรก็ตาม ไรท์ดี รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2549 ได้กำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร) ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับต่อมานั้นได้ผ่านการลงประชามติที่มีผู้เห็นชอบ 14.7 ล้านคน ไม่เห็นชอบ 10.7 ล้านคนและประกาศใช้ในวันที่ 24 สิงหาคม 2550 (นพนิติ สุริยา, 2559, หน้า 106-107)

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ถูกร่างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และสอดคล้องต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เป็นรัฐธรรมนูญซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ซึ่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมอย่างเต็มที่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ในมาตราต่าง ๆ จึงได้รวบรวมบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไว้หลายด้านหลายมาตราด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น คงเดิมทุกประการแต่มีการเพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับการห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลดรอนเสรีภาพ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเพิ่มเติมโดยมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา เป็นประเด็นที่ถูกบัญญัติเอาไว้ในมาตรา 49 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 โดยมีการกำหนดเพิ่มเติมให้สิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น ทั้งนี้ การศึกษาที่ว่ามานี้รวมถึงการศึกษาทางเลือกของประชาชนด้วย หรือสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ในส่วนนี้ได้เพิ่มเติมสิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเสนอร่างกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติในหมวด 3 และ 5 ของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 โดยได้กำหนดเพิ่มเติมให้ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ต้องให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ ได้มีโอกาสชี้แจงหลักการของร่างฯ และในชั้นของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ จะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย รวมถึงการกำหนดวิธีการออกเสียงประชามติซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกเสียง

ประชามติในเหตุต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิทธิที่เพิ่มเติมเข้ามาและทำให้มีความชัดเจนมากขึ้นในส่วนของกรมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน เป็นต้น (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 107-116)

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช) โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาหัวหน้าคณะฯ ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลรักษาการในขณะนั้น ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2 ซึ่งมีสาระสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญฯ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ความว่า

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

ดังนั้นจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวยังรวมไปถึงการคุ้มครองรับรองสิทธิมนุษยชนตามความตกลงระหว่างประเทศหรือพันธกรณีต่าง ๆ ที่ประเทศได้ลงนามและมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติตามไว้ด้วย (นพนธิ สุริยา, 2559, หน้า 116)

4) (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2558

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2558 ถูกร่างขึ้นโดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญโดยศาสตราจารย์วรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมการยกร่างฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่มีการเมืองที่ใสสะอาด และสมดุล หนุนสังคมที่เป็นธรรม และนำชาติสู่สันติสุข แม้ว่าร่างรัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้จะไม่ผ่านการพิจารณาของสภาพัฒนาการแห่งชาติ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้หลายด้านหลายมาตราด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประเด็นนี้ในร่างรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2558 นั้น คงไว้เช่นเดิมกับรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 โดยให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล โดยไม่มีการแก้ไข หลักความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญเดิม จาก “ประชาชน” เป็น “ปวงชน” ให้ได้รับการคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญฯ เสมอกัน นอกจากนั้น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ ถูกกำหนดเอาไว้ในหมวดสิทธิมนุษยชน ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของพลเมือง ร่าง

รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2558 ได้กำหนดหมวดประชาชนในส่วนความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของพลเมืองเอาไว้ในมาตรา 26 ของร่างรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งกล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การเคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้อง ในความชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย ตระหนักในหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียร และพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นการกำหนดสิทธิหน้าที่และเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตน รวมถึงการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ จะกระทำมิได้ สิทธิพลเมือง มีการกำหนดเพิ่มเติมในเรื่องการช่วยเหลือจากรัฐเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปึกแผ่นและเป็นสุข และมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย รวมถึงสิทธิการตลาดที่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษและได้รับสวัสดิการตามควรจากรัฐและนายจ้าง ก่อนและหลังการให้กำเนิดบุตร และสิทธิของเด็กและเยาวชนในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ใด ๆ ที่เป็นภัยต่อจิตใจหรือสุขภาพหรือขัดขวางพัฒนาการตามปกติของเด็กและเยาวชน และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยมีสิทธิร้องขอข้อมูล ติดตามตรวจสอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจของรัฐ เป็นต้น (นพนิธิ สุริยา, 2559, หน้า 116-120)

5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 279 มาตรา มีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 โดยมีบทบัญญัติให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น กำหนดแนวทางการปฏิรูปประเทศ แนวนโยบายแห่งรัฐและหน้าที่ของรัฐในด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของภาคประชาชน มีหลักจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว เป็นต้น อีกทั้งได้มีการบัญญัติจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลยุติธรรม เช่น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 157-158)

กล่าวสรุปได้ว่าวิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย มีมาตั้งแต่สมัยสังคมในอดีตแล้ว คือ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่อยมาจนกระทั่งมาถึง ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และถึงแม้ว่า พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชนในช่วงเวลาดังกล่าวนี้จะไม่ได้มีการรับรองสิทธิ เสรีภาพ ไว้อย่าง ชัดเจนก็ตาม แต่ก็ได้มีการปรากฏให้เห็นถึงสิทธิต่าง ๆ ในหลักฐานสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น สิทธิใน ทรัพย์สินของราษฎร (หลักกรรมสิทธิ์) สิทธิในการสืบมรดก สิทธิของราษฎรในการเลือกประกอบ อาชีพ สิทธิของราษฎรที่จะแสดงออก สิทธิของราษฎรในการร้องทุกข์ถวายฎีกา สิทธิของพลศึกษา สิทธิของผู้ต้องหาหรือนักโทษทางอาญา ตามที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หรือ สิทธิในการรับบำเหน็จโดยไม่คำนึงถึงชนชั้น ตามกฎหมายอาญาหลวงมาตรา 144 สิทธิในการทำ นิติกรรมสัญญา ตามกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 123 หรือ สิทธิถือครองที่ดินของ ราษฎร สิทธิในความเป็นเจ้าของให้บังคับได้ระหว่างราษฎรด้วยกัน สิทธิของทาสที่ได้รับสิทธิ์ทาง กฎหมายบางประการเพื่อรับรองความเป็นมนุษย์ในตัวเองตามกฎหมายตราสามดวง เป็นต้น เมื่อได้ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มี การบัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพ และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีการพัฒนา เรื่อยมาจนมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาว ไทย รวมถึงการให้ความสำคัญในหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับสังคมให้เป็นสากล ซึ่ง จะต้องมีการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของกลไกอื่นถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการคุ้มครองสิทธิ มนุษยชน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ และของประเทศไทย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ ผู้ศึกษาจึงยกตัวอย่างและศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศในระดับประเทศ และในระดับภูมิภาค มาศึกษาไว้ในบทนี้ อันได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย แอฟริกาใต้ นิวซีแลนด์ สหภาพยุโรป และแอฟริกา เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ให้อย่างถ่องแท้ จึงได้ศึกษาถึง กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ทราบถึงที่มาในการออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย หรือในต่างประเทศ และศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในระดับประเทศ และในระดับภูมิภาคดังกล่าว รวมถึงประเทศไทย ตามลำดับดังต่อไปนี้

มาตรการตามกฎหมายระหว่างประเทศ

สิทธิมนุษยชนนั้นแม้จะยืนยันความเป็นธรรมชาติ และความเป็นสากลในตัวเอง แต่สถานะทางกฎหมายของสิทธิมนุษยชนนั้นก็เริ่มจากระดับภายในประเทศก่อน ซึ่งการเคารพสิทธิมนุษยชนของประชาชนภายในประเทศนั้นก็อาจมีความลึกซึ้งกันอยู่ มีการเลือกปฏิบัติต่อสิทธิมนุษยชนนั้นได้ จึงได้มีการพัฒนาสิทธิมนุษยชนโดยการยกระดับจากสถานะทางกฎหมายภายในสู่การยอมรับในสังคมนานาชาติอย่างเป็นระบบ อันเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎหมายสากลที่นานาประเทศต่างต้องมีข้อผูกมัดในการเคารพสิทธิมนุษยชน (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 271) และนำกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเหล่านั้นมาเป็นหลักการในการบัญญัติกฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศของตน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงศึกษากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญต่อการนำมาเป็นหลักการในการบัญญัติกฎหมายของแต่ละประเทศ ดังต่อไปนี้

1. กฎบัตรสหประชาชาติ (UN charter)

ในช่วงการประชุมระหว่างเดือนตุลาคม ค.ศ. 1944 ที่คัมบาร์ตัน โอ๊คส์ (Dumbarton Oaks) เพื่อจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นเรียกว่า องค์การสหประชาชาติ พร้อมทั้งได้มีการร่างกฎบัตรขององค์การขึ้นเรียกว่า กฎบัตรสหประชาชาติ ลุ่่วงจนถึงเดือนเมษายน ค.ศ. 1945 ในการประชุม ณ เมืองซานฟรานซิสโก กฎบัตรสหประชาชาติจึงปรากฏเป็นจริงขึ้น โดยมีการลงนามรับรองกฎบัตร เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 ซึ่งจัดเป็นธรรมนูญขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน กฎบัตรสหประชาชาติจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการยอมรับสิทธิมนุษยชนในระดับโลก (เจริญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 283-284) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2489 (ค.ศ. 1946) (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, ออนไลน์, 2559) กฎบัตรสหประชาชาติมีบทบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนดังนี้

1) คำปรารภได้มีบางตอนบัญญัติไว้ว่า เราในฐานะประชาชนของสหประชาชาติมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะยืนยันยืนความศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และของประชาชาติทั้งใหญ่และน้อยทั้งปวง

2) มาตราหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า จุดมุ่งหมายของสหประชาชาติ คือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันดีมิตรระหว่างประชาชาติบนพื้นฐานของการเคารพต่อหลักสิทธิอันเสมอภาคและการกำหนดเจตจำนงตนเอง (equal rights and self-determination of people) การบรรลุความร่วมมือกันระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือด้านมนุษยธรรม และในการส่งเสริมและการกระตุ้นให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทั้งหมดโดยปราศจากการแบ่งแยกทางด้านเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา

3) มาตรา 13 ได้บัญญัติถึงบทบาทสมัชชาทั่วไปของสหประชาชาติในการริเริ่มศึกษาและออกข้อเสนอแนะรับรอง (recommendations) โดยมีจุดประสงค์สำคัญหนึ่งเพื่อ ช่วยเหลือให้เกิดการบรรลุผลที่เป็นจริงในสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับคนทั้งหมดโดยปราศจากการแบ่งแยกทางด้านเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา

4) ตามมาตรา 55 ได้บัญญัติไว้ว่า พื้นฐานการเคารพต่อหลักสิทธิอันเสมอภาคและการกำหนดเจตจำนงตนเองของประชาชน สหประชาชาติจะส่งเสริม การเคารพอย่างเป็นสากลและการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับคนทั้งหมดโดยปราศจากการแบ่งแยกทางด้านเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานความมั่นคงและการอยู่ดีกินดีที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสัมพันธ์อย่างมีสันติภาพระหว่างประชาชาติ

5) มาตรา 56 ได้บัญญัติไว้ถึงเรื่องของพันธะกิจรัฐสมาชิก ว่า สมาชิกทั้งหมดให้คำมั่น ปฏิญาณ (pledge) ต่อตนเองว่า จะดำเนินการทั้งในลักษณะร่วมกันและแยกจากกัน โดยร่วมมือกับ สหประชาชาติเพื่อบรรลุผลต่อจุดมุ่งหมายทั้งปวงที่กำหนดไว้ในมาตรา 55

บทบัญญัติในมาตรา 55 และมาตรา 56 นั้นเป็นมาตราสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงภาระกิจ สำคัญของสหประชาชาติในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และข้อผูกมัดรัฐสมาชิกทั้งหลาย ซึ่งต้องมีการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเกิดความสัมฤทธิ์ผลที่เป็นจริง (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 284-285)

แต่เนื่องจากข้อจำกัดของกลไกการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาตินั้น มีปัญหา เนื่องจากสหประชาชาติมีปัญหาในทางการเมืองดำรงอยู่อย่างสูง และโดยธรรมชาติของ กฎหมายระหว่างประเทศย่อมมีสถานะที่อ่อนแอในการบังคับใช้ทางกฎหมาย อีกทั้งยังมีข้อจำกัด ที่สำคัญที่บัญญัติไว้กฎบัตรสหประชาชาติ มาตรา 2 (7) ที่บัญญัติว่า “ไม่มีบทบัญญัติใดในกฎบัตรนี้ ที่จะให้อำนาจสหประชาชาติในการเข้าไปแทรกแซงเรื่องซึ่งโดยสาระสำคัญแล้วอยู่ในเขตอำนาจ ศาลภายในของรัฐ” (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 288) ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐสมาชิกจึงได้ร่วมกัน จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ขึ้น ใน เวลาต่อมา เพื่อเป็นมาตรฐานแนวทางในการจัดระบบภายในของตนเป็นกฎหมายจารีตประเพณีที่ ประเทศทั้งหลายพึงต้องปฏิบัติตาม ให้สอดคล้องกับการจัดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับ สากลต่อไป

2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

สหประชาชาติได้ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Commission on Human Rights) ขึ้น โดยมี Mrs. Eleanor Roosevelt เป็นประธาน และมีผู้แทนจากประเทศอื่น ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการดังนี้ ผู้แทนจากจีน คณะชาติ ฝรั่งเศส ยูโกสลาเวีย เลบานอน อูรุกวัย ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร ซิลี แบลเยียม สหภาพโซเวียต ฟิลิปปินส์ ปานามา อินเดีย และอียิปต์ เพื่อร่วมกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของ สหประชาชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำ ร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อทำการยกร่างปฏิญญา โดยรวบรวมข้อมูลและความ คิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คณะกรรมการจัดทำร่างฯ ได้ประชุมกัน เพื่อทำการยกร่างและได้ร่วมกันแก้ไขอีกหลายครั้งแล้วจึงได้เสนอร่างฯ ให้สมัชชาสหประชาชาติ พิจารณา ในที่สุดสมัชชาสหประชาชาติก็ได้ลงมติยอมรับและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ดังนั้น จึงถือว่าวันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิทธิ มนุษยชนของสหประชาชาติตั้งแต่นั้นมา (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 89-91) ปฏิญญาสากลว่า

ด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นย่อมจัดได้ว่าเป็นการขยายความให้กระจ่างต่อกฎบัตรสหประชาชาติในส่วนที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ ผนวกกับเรื่องหน้าที่และการตีความรวมทั้งสิ้น 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 303) และมีสาระดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิของพลเมืองและการเมือง (civil and political rights) ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติข้อ 1 ถึงข้อ 21 ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกันในศักดิ์ศรี และในสิทธิของความเป็นมนุษย์ และพึงได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง สิทธิและเสรีภาพอันเสมอภาคกันตามที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยปราศจากความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา สิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งร่างกาย เสรีภาพจากการถูกบังคับให้เป็นทาส หรืออยู่ภายใต้การระงับยอมใด ๆ เสรีภาพจากการถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม สิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใด ๆ สิทธิในความเสมอภาคตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างได้ผลจากศาลต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากบทบัญญัติของกฎหมาย เสรีภาพจากการถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่น โดยพลการมิได้ สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และโดยเปิดเผยจากศาลที่มีอิสระและยุติธรรม สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย เสรีภาพจากการถูกลงโทษ หากในขณะที่ยังกระทำความผิดยังไม่มีความผิดตามกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดนั้น ได้เกิดขึ้นมิได้ สิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความ เป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือจะถูกกลบเกลื่อนในเกียรติยศและชื่อเสียง เสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในประเทศของตน เสรีภาพการเดินทาง เข้าออกจากรประเทศที่ตนมีภูมิลำเนา สิทธิที่จะพำนักอาศัยอยู่ในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยทางการเมือง หรือจากการประท้วงประหาร สิทธิในการถือสัญชาติ เสรีภาพในการเปลี่ยนสัญชาติ และจากการถูกถอนสัญชาติโดยพลการ สิทธิที่ทำการสมรส และสร้างครอบครัวด้วยความยินยอมของคู่สมรสและอย่างมีอิสระ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังกับการเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกัน เสรีภาพจากการถูกยึดทรัพย์สินโดยพลการ เสรีภาพในความคิด มโนธรรม และศาสนา เสรีภาพในการเปลี่ยนศาสนา การประกอบพิธีกรรม และในการประกาศศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและในการแสดงออกโดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ เสรีภาพในการร่วมชุมนุมและสิทธิในการก่อตั้งสมาคมโดยสันติ การบังคับให้บุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมใดสมาคมหนึ่ง จะกระทำมิได้ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลของตนไม่ว่าโดยตรง หรือโดยผ่านผู้แทนซึ่งได้รับการเลือกตั้งอย่าง

อิสระ สิทธิที่จะใช้บริการสาธารณะในประเทศของตน โดยเท่าเทียมกัน และสิทธิในการออกเสียง เลือกรัฐบาลเป็นครั้งคราวด้วยการออกเสียงอย่างเท่าเทียมกัน โดยการลงคะแนนแบบลับหรือโดยวิธีอื่น ๆ

2.2 สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (economic social and cultural rights) ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติข้อ 22 ถึงข้อ 30 ได้แก่ สิทธิในความมั่นคงทางสังคม และสิทธิในการบรรลุ ถึงซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม สิทธิในการทำงาน และมีเสรีภาพที่จะเลือก ทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ยุติธรรม และที่จะได้รับการคุ้มครองจากการว่างงาน สิทธิที่จะได้รับ ค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน สำหรับการทำงานที่เท่ากัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ สิทธิที่จะ มีรายได้ที่ยุติธรรมสำหรับตนเองและครอบครัวเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และในกรณีจำเป็นก็ชอบที่จะ ได้รับการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น สิทธิที่จะเข้าร่วมสหพันธกรรมกรเพื่อคุ้มครอง ผลประโยชน์ของตน สิทธิในการพักผ่อนและมีเวลาว่างจากการทำงาน รวมทั้งการจำกัดเวลาทำงาน ตามสมควรและมีวันหยุดเป็นครั้งคราวโดยได้รับค่าตอบแทน สิทธิที่จะได้มีมาตรฐานการครองชีพ อันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและครอบครัว สิทธิในความมั่นคงจากการว่างงาน เจ็บป่วย พิการ ชราภาพ หรือขาดอาชีพ สิทธิของแม่และเด็กในการที่จะได้รับการดูแลรักษาและให้ ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน สิทธิที่จะได้รับการศึกษา การศึกษาจะมุ่งไปในทางพัฒนา บุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ และเพื่อส่งเสริมการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและความเข้าใจใน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน บิดามารดามีสิทธิในเบื้องต้นที่จะเลือกชนิดของการศึกษาสำหรับบุตรของตน สิทธิที่จะเข้าร่วมทางวัฒนธรรมของชุมชน ความบันเทิงใจในศิลปะ ความก้าวหน้าและ ผลประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางศีลธรรม หรือจากประติษฐกรรม ใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ทางวรรณกรรม และทางศิลปกรรม สิทธิในระเบียบปฏิบัติทางสังคมและใน ระหว่างประเทศ เพื่อผลสำเร็จตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ การใช้สิทธิและเสรีภาพ พึงกระทำภายในขอบเขตของกฎหมายและในการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะใช้ในลักษณะที่ขัด ต่อเจตนารมณ์หลักการของสหประชาชาติมิได้ และห้ามมิให้รัฐ กลุ่มคน หรือบุคคลใด อ้างสิทธิ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำลายสิทธิหรือเสรีภาพทั้งหมดตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ (อุคมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 96-100)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าปฏิญญาสากลนั้นมีอิทธิพลต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของ หลายประเทศในส่วนที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ลักษณะของปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนมิใช่สนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ดังนั้น จึงไม่ก่อให้เกิดความผูกพัน

หรือพันธะทางกฎหมาย อีกทั้งยังปราศจากการกำหนดวิธีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 102)

ด้วยเหตุดังกล่าว สหประชาชาติจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมีเครื่องมือทางกฎหมาย เพื่อใช้บังคับในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สัมฤทธิ์ผลด้วยการจัดทำกติการะหว่างประเทศในรูปของสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งระบุถึงสิทธิต่าง ๆ พร้อมทั้งมาตรการในอันที่จะก่อให้เกิดข้อผูกพันหรือพันธะทางกฎหมายต่อรัฐสมาชิกที่จะต้องปฏิบัติตามรวมทั้งกำหนดวิธีการคุ้มครองสิทธิไว้โดยชัดแจ้ง (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 102-103)

3. สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ในการศึกษานี้จะขอกล่าวถึงสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ทั้ง 9 ฉบับ และที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันรับรองการเข้าเป็นสมาชิกภาคี ทั้ง 7 ฉบับ ดังต่อไปนี้

3.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยให้สัตยาบันรับรองการเป็นสมาชิกต่อกติกาฉบับนี้เป็นจำนวน 144 ประเทศ โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติกาฉบับนี้ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 ซึ่งสนธิสัญญาฉบับนี้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 บทบัญญัติในกติกาฯ ฉบับนี้มีทั้งสิ้น 53 มาตรา นอกจากนี้ยังมีพิธีสารทางเลือก (optional protocols) เพิ่มเติมขึ้นภายหลังแยกต่างหากอีก 2 ฉบับ อันเกี่ยวกับการให้สิทธิแก่เอกชนร้องเรียนการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากรัฐสมาชิกได้ (ฉบับที่ 1) และการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต (ฉบับที่ 2) ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 340)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ 53 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

วรรคอารัมภบท กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ รวมทั้งหน้าที่ของบุคคลที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และได้รับสิทธิทั้งด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และบทบัญญัติได้มีการกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง (ข้อ 1) กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว

เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยจะดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติภายในประเทศ ประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิด จะได้รับการเยียวยาไม่ว่าบุรุษหรือสตรีจะได้รับสิทธิพลเมืองและการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน การลิดรอนสิทธิในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการห้ามการตีความกติกาในอันที่จะไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ ลง (ข้อ 2-5) กล่าวถึงสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุม โดยตามอำเภอใจ การปฏิบัติต่อผู้ถูกลิดรอนเสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัว การคุ้มครองสิทธิเด็ก และการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ การรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา และภาษาภายในรัฐ (ข้อ 6-27) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกติกา รวมถึงพันธกรณีในการเสนอรายงานของรัฐภาคี การยอมรับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และขั้นตอนการพิจารณาข้อร้องเรียน (ข้อ 28-45) ได้มีการห้ามการตีความไปในทางขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งการมิให้ตีความในการที่จะลิดรอนสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (ข้อ 46-47) และกล่าวถึงการเข้าเป็นภาคี และการแก้ไขเพิ่มเติมกติกา (ข้อ 48-53) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2561, หน้า 15-17)

3.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR) คือ ตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปแบบสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติกาฉบับนี้ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2519 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2542 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ 31 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

พรรคอาร์มภท มีสาระคล้ายคลึงกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และบทบัญญัติได้มีการกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (ข้อ 1) กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่จะดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้น นับตั้งแต่การเคารพคุ้มครอง ส่งเสริม และทำให้เป็นจริงอย่างเต็มที่ตามที่ทรัพยากรมีอยู่เพื่อให้มีความคืบหน้า โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในการได้รับสิทธิ การจำกัดสิทธิตามกติการวมทั้งการห้ามตีความใด ๆ ในกติกาที่จะทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในกติกานี้ (ข้อ 2-5) กล่าวถึงสาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในการทำงานและมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสม เป็นธรรมชาติ สิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน และสิทธิที่จะหยุดงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการและการประกันด้านสังคม การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิที่จะมีมาตรฐานชีวิตที่ดีพอเพียง สิทธิที่จะมีสุขภาวะด้านกายและใจที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ สิทธิในการศึกษา สิทธิในวัฒนธรรม และประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ (ข้อ 6-15) กล่าวถึงพันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี บทบาทของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีร่วมกับกลไกอื่น ๆ ของสหประชาชาติ รวมทั้งการให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของกติกาดำเนินการของรัฐภาคีที่จะร่วมมือในระดับระหว่างประเทศในการส่งเสริมสิทธิตามกติกา การห้ามการตีความบทบัญญัติเพื่อจำกัดหน้าที่ของกลไกสหประชาชาติที่กำหนดไว้ตามกฎบัตรและธรรมนูญขององค์กร รวมทั้งการไม่ตีความในทางที่จะจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (ข้อ 16-25) กล่าวถึงการเข้าเป็นภาคี และการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกติกา (ข้อ 26-31) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558, หน้า 15-16)

3.3 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) คือ ตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชาย หญิง

โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาฉบับนี้ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2524 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2528

วัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญาฉบับนี้ คือ การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ประกอบไปด้วยบทบัญญัติ 30 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

การบัญญัติถึงคำจำกัดความของคำว่า “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” (discrimination against women) พันธกรณีของรัฐภาคี มาตรการที่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี มาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีอย่างแท้จริงซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ การปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการปราบปรามการลักลอบค้า และแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี (ข้อ 1-6) บัญญัติถึงความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมืองและการดำรงชีวิต (public life) ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติและการศึกษา (ข้อ 7-9) บัญญัติถึงการที่สตรีจะได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ โดยได้รับความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและสิทธิด้านแรงงาน รวมถึงการป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะสตรีมีครรภ์และหลังคลอดบุตร การที่รัฐภาคีจะประกันความเป็นอิสระของสตรีด้านการเงินและความมั่นคงด้านสังคมและการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบท ทั้งในด้านแรงงานและความเป็นอยู่ (ข้อ 10-14) บัญญัติถึงความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่งและกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล (ข้อ 15-16) บัญญัติถึงการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ พันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมของทบวงชำนาญพิเศษที่เกี่ยวข้อง (ข้อ 17-22) บัญญัติถึงการมิให้ตีความข้อบทของอนุสัญญาที่จะขัดต่อกฎหมายภายในที่ดำเนินการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ การนำพันธกรณีไปปฏิบัติในระดับประเทศ การเปิดให้ลงนามและกระบวนการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา การแก้ไขอนุสัญญา เงื่อนไขการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญา การตั้งข้อสงวน การขัดแย้งในการตีความระหว่างรัฐภาคี (ข้อ 23-30) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2551, หน้า 15-16)

นอกจากนี้ยังมีพิธีสารเลือกรับอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงเจตนารมณ์เรื่องหลักการความไม่เท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติ และว่าด้วยการที่รัฐภาคียอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาในการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีที่ปรากฏในอนุสัญญาและเกี่ยวข้องกับรัฐภาคี โดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นกลุ่มบุคคล กลุ่มบุคคลในนามของผู้ถูกละเมิดก็ได้ ซึ่งการร้องเรียนต้องระบุชื่อผู้ร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งได้กำหนดเงื่อนไขในการรับเรื่องร้องเรียน และกระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนโดยคณะกรรมการ

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองพิธีสารเลือกฉบับนี้ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2542 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2543 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2543 (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2551, หน้า 23)

3.4 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Rights of the Child (CRC) คือ ตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเด็กโดยตรง การปกป้องคุ้มครองเด็ก

โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลใช้บังคับกับไทย เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535

อนุสัญญาว่าด้วยเด็กประกอบด้วยบทบัญญัติ 54 ข้อ ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กโดยตรง ซึ่งเน้นหลักพื้นฐาน 4 ประการ ซึ่งปรากฏในข้อ 2, 3, 6 และ 12 รวมทั้งเป็นแนวทางในการตีความอนุสัญญาทั้งฉบับ ได้แก่

1) การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็กและการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะอื่น ๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองทางกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน

2) การกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก

3) สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

4) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นเหล่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558 หน้า 15)

3.5 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” หมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน การจำกัดหรือการโอนเอียงฝักใฝ่ใด ๆ ซึ่งตั้งอยู่บนเรื่องเชื้อชาติ สีผิว สายโลหิต หรือชาติ หรือแหล่งกำเนิดทางชาติพันธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์อันก่อให้เกิดการสูญเสียหรือความเสียหายต่อการยอมรับ การมีหรือการใช้ อย่างเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมหรือชีวิตสาธารณะ (public life) ใด ๆ (มาตรา 1 (1))

โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2508 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2546 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบประกอบด้วย บทบัญญัติ 25 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

มีการบัญญัติคำจำกัดความ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” ว่าหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเอื้ออำนวยพิเศษ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิด หรือ เผ่าพันธุ์ โดยไม่รวมถึงการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นพลเมืองและไม่ใช่พลเมือง นโยบายของรัฐภาคีและการดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เช่น การห้าม การโฆษณาชวนเชื่อ การประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุคคลภายใต้กฎหมาย ทั้งในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเหยียดเยาะเย้ยเมื่อถูกละเมิด การให้ความสำคัญด้านมาตรการในการศึกษา วัฒนธรรม และข้อมูลเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (ข้อ 1-7) บัญญัติถึงคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติงานและการรับเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการ (ข้อ 8-16) บัญญัติถึงกระบวนการเข้าเป็นภาคี และการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของอนุสัญญา (ข้อ 17-25) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558, หน้า 15-16)

3.6 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญา ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการระงับและยับยั้งการทรมาน การป้องกันและลงโทษการกระทำทารุณกรรม

โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2527 และมีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2550 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550

สาระสำคัญในเนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการระงับและยับยั้งการทรมาน โดยในเนื้อหาของอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดความหมายของ การทรมานว่า หมายถึงการกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าจะทางกายภาพ หรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยความมุ่งประสงค์ เพื่อให้ข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคล

นั้นหรือบุคคลที่สามารถกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำรวมทั้งการบังคับขู่เข็ญ โดยมุ่งเน้นไปที่การกระทำหรือโดยความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ประกอบด้วยบทบัญญัติ 33 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

มีการบัญญัติเกี่ยวกับคำนิยามของ “การทรมาน” บทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดให้การทรมานเป็นความผิดที่ลงโทษได้ตามกฎหมายอาญา เขตอำนาจที่เป็นสากลเกี่ยวกับความผิดการทรมาน และหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ข้อที่ 1-16) กำหนดเกี่ยวกับการนำบทบัญญัติไปใช้โดยการจัดตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทรมานซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแล ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญอิสระจำนวน 10 คน ที่แต่งตั้งโดยภาคีสมาชิกและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะปัจเจกบุคคลตามความสามารถ คำร้องเรียนระหว่างรัฐ คำร้องเรียนของปัจเจกบุคคล อำนาจคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (ข้อที่ 17-24) การกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการเข้าเป็นภาคี ผลใช้บังคับการแก้ไขอนุสัญญา โดยเฉพาะข้อสงวนการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของอนุสัญญาและการระงับข้อพิพาท (ข้อที่ 25-33) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ออนไลน์, 2558)

3.7 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of the Persons with Disabilities (CRPD) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของผู้พิการ

อนุสัญญานี้ได้ผ่านการรับรองโดยสมาชิกส่วนใหญ่สหประชาชาติในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2551 โดยมีสาระสำคัญ คือ อนุสัญญานี้เน้นไปที่การจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียหายเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง บัญญัติถึงหลักประกันต่อสิทธิพื้นฐานของคนพิการนับแต่สิทธิในชีวิตที่เท่าเทียมกับคนปกติ ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย การห้ามเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของความพิการ การรับรองสิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม อิสระภาพ ความมั่นคง สิทธิในความมั่นคงทางร่างกายและจิตใจ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การปฏิบัติที่ป่าเถื่อน โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์และเสรีภาพจากการไม่ถูกนำไปทดลองทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอม อนุสัญญาฯ ยังบังคับให้รัฐสมาชิกต้องบ่งชี้และจัดอุปสรรคสิ่งขัดขวางต่าง ๆ เพื่อประกันให้บุคคลพิการสามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว หรือเทคโนโลยีที่ช่วยเหลือ

คนพิการ การยอมรับต่อสิทธิในมาตรฐานการดำรงชีพที่เพียงพอและการคุ้มครองทางสังคม
 ข้อสำคัญรัฐสมาชิกต้องจัดทำให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านสุขภาพ การจ้างงาน การศึกษาแก่คน
 พิการ โดยห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำงานและส่งเสริมการจ้างงานตนเอง
 หรือการประกอบกิจการของตัวเอง จุดเด่นสำคัญของอนุสัญญาครอบคลุมถึงการกำหนดให้รัฐ
 สมาชิกที่พัฒนาแล้วจัดหาความช่วยเหลือด้านการพัฒนาสิทธิคนพิการต่อประเทศกำลังพัฒนาเพื่อ
 เกื้อกูลให้มีการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ได้ (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 410-411)

3.8 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญ
 โดยถูกบังคับ International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance
 (CED) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติ
 เกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

การสาบสูญโดยถูกบังคับ หมายถึง การจับกุมคุมขัง ลักพาตัวหรือการลิดรอน
 อิสรภาพในรูปแบบต่าง ๆ โดยตัวแทนของรัฐ หรือโดยบุคคล กลุ่มบุคคลซึ่งกระทำไปด้วยอำนาจ
 หรือการสนับสนุนของรัฐในลักษณะปฏิเสธการยอมรับว่าเป็นการลิดรอนอิสรภาพหรือปกปิดชะตา
 กรรมหรือแหล่งที่อยู่ของบุคคลที่สาบสูญ (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 412)

ซึ่งประเทศไทยลงนามแล้ว เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 และอยู่ระหว่างการดำเนินการ
 เพื่อให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีสมาชิก

3.9 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงาน โยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกใน
 ครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families
 หรือ CMW) คือตราสารซึ่งจัดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาซึ่ง
 บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานที่แรงงานอพยพทุกคนมีอยู่โดยไม่คำนึงถึงสถานะของพวกเขา
 นับตั้งแต่สิทธิในชีวิต ความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพแห่งมโนธรรม เสรีภาพ
 จากการไม่ถูกทรมาน ความเป็นทาสหรือการจับกุมคุมขังโดยพลการ ความเสมอภาคต่อหน้า
 กฎหมายและการคุ้มครองทางกงสุล (consular protection) รวมทั้งการห้ามขับไล่แรงงานอพยพโดย
 พลการในลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ ที่สำคัญในอนุสัญญาฉบับนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของสิทธิทาง
 เศรษฐกิจสังคมในตัวแรงงานอพยพด้วย เป็นต้นว่าสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนอย่างเท่าเทียมกับ
 คนในสัญชาติ สิทธิในการเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิในการเข้ารับการรักษาพยาบาลในกรณี
 เร่งด่วน สิทธิในการศึกษาของเด็กที่เกิดจากแรงงานอพยพ รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการเคารพต่อ
 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (cultural identity) ของพวกเขา ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก
 (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 409-410)

4. หลักการว่าด้วยสถานะและหน้าที่ของสถาบันแห่งชาติ เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Paris principles)

หลักการปารีสว่าด้วยเรื่องสถานภาพของสถาบันแห่งชาติอันหมายถึงสถาบันสิทธิมนุษยชน ได้ถูกนำมาใช้โดยมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ในหมวดว่าด้วยเรื่องความสามารถและความรับผิดชอบนั้น ข้อ 1-3 ได้กำหนดว่า สถาบันแห่งชาติจะต้องมีอำนาจในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และให้สถาบันแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของการส่งคำแนะนำ คำเสนอ และรายงานในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่รัฐบาล รัฐสภาและองค์กรที่รับผิดชอบอื่น ๆ ทั้งจากการร้องขอจากหน่วยงานอื่น หรือผ่านทางการใช้อำนาจของสถาบันในการพิจารณาเอง โดยสถาบันแห่งชาติสามารถพิจารณาและตัดสินใจวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ คำเสนอ และรายงานเหล่านั้นได้

อีกทั้งสถาบันแห่งชาติยังมีสิทธิหรือมีอำนาจพิเศษในการพิจารณาและตัดสินใจวินิจฉัยในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็น ดังนี้

1. ข้อบังคับด้านการบริหารงานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับองค์กรยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้สถาบันแห่งชาติจะต้องตรวจสอบข้อบังคับด้านการบริหารงาน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่นั้น รวมถึงร่างกฎหมายหรือข้อเสนอแนะ โดยให้คำแนะนำที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน รวมตลอดถึงการแนะนำการแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ และแนะนำการแก้ไขวิธีการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนนั้นด้วย

2. สถานการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สถาบันแห่งชาติพิจารณาและวินิจฉัยได้ว่า จะรับเรื่อง

3. จัดทำรายงานสถานการณ์แห่งชาติเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยทั่วไปและเรื่องเฉพาะอื่น ๆ

4. เรียกร้องให้รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของสถานการณ์ไม่ว่าที่ใดในประเทศที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน และทำข้อเสนอแนะอันเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และแสดงความคิดเห็นเรื่องสถานการณ์และการรับมือของรัฐบาล

นอกจากนี้สถาบันแห่งชาติยังมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของการส่งเสริมและสร้างความเป็นปึกแผ่นในข้อบังคับ กฎ และระเบียบปฏิบัติแห่งชาติโดยมีตราสารทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่รัฐเป็นสมาชิก โดยมีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการให้สัตยาบันตราสาร

ดังกล่าว ส่งเสริมให้มีการทำรายงานซึ่งรัฐต้องส่งให้แก่องค์กรสหประชาชาติและคณะกรรมการต่าง ๆ และให้แก่สถาบันภูมิภาคตามข้อกำหนดของสนธิสัญญา อีกทั้งร่วมมือกับองค์กรสหประชาชาติ หรือองค์กรอื่น ๆ ในระบบของสหประชาชาติ สถาบันภูมิภาค และสถาบันแห่งชาติของประเทศอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือเรื่องหลักสูตร โครงการสอน การค้นคว้าวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชน และมีส่วนร่วมในการดำเนินการในโรงเรียน มหาวิทยาลัย แวดวงวิชาชีพอื่น ๆ นำเสนอเรื่องสิทธิมนุษยชนและความพยายามในการต่อต้านเรื่องการเหยียดผิวต่อสาธารณะ โดยเฉพาะการแบ่งเชื้อชาติโดยการกระตุ้นให้สังคมเกิดความตระหนัก ผ่านทางข้อมูลและการศึกษา และการใช้สื่อทั้งหมดเป็นเครื่องมือ

ในหมวดว่าด้วยเรื่ององค์ประกอบและการรับประกันความอิสระและสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ตามข้อ 1-3 ได้กำหนดไว้ว่าองค์ประกอบของสถาบันแห่งชาติและการแต่งตั้งสมาชิกไม่ว่าจะโดยการเลือกตั้งหรือวิธีอื่นนั้นจะต้องเป็นไปตามระเบียบในเรื่องการดำรงอยู่ของสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในสังคมพลเรือน ต้องช่วยคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการสร้าง การคงไว้ หรือตัวแทนที่จะใช้พลังที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ องค์กรอิสระที่รับผิดชอบเรื่องสิทธิมนุษยชน องค์กรวิชาชีพและสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมทนายความ นักข่าว และนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รัฐสภา เป็นต้น โดยสถาบันแห่งชาตินั้นจะต้องมีเงินทุนที่ให้การสนับสนุนที่เพียงพอ เพื่อให้สถาบันมีเจ้าหน้าที่และมีสถานที่ทำการเป็นของตนเอง โดยเฉพาะ เป็นอิสระจากภาครัฐ และไม่ขึ้นตรงต่อการถูกควบคุมทางการเงินที่อาจส่งผลต่อความเป็นอิสระในการทำงานของสถาบัน อีกทั้งให้มีข้อบังคับสำหรับสมาชิกสถาบันแห่งชาติโดยต้องปราศจากการขึ้นตรงต่อหน่วยงานใด ๆ ซึ่งข้อบังคับนั้นจะต้องมีการกำหนดการรับประกันเรื่องความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของสมาชิกในสถาบันไว้ด้วย

ในหมวดว่าด้วยเรื่องวิธีการดำเนินงานนั้น ได้กำหนดให้สถาบันแห่งชาติมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. พิจารณาประเด็นที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของสถาบันเองอย่างอิสระ ไม่ว่ารัฐบาลจะเป็นผู้ชูประเด็นขึ้นมา หรือสถาบันสามารถนำประเด็นขึ้นมาพิจารณาและวินิจฉัยได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงถึงหน่วยงานที่อยู่เหนือกว่า ทั้งในเรื่องของคำเสนอจากสมาชิก หรือผู้ยื่นคำร้องใด ๆ ก็ตาม
2. รับฟังบุคคล หาข้อมูล และเอกสารที่จำเป็นในการประเมินสถานการณ์ที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของสถาบัน
3. แสดงความคิดเห็นสาธารณะ โดยตรง หรือผ่านสื่อ โดยเฉพาะการตีพิมพ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
4. พบปะและลงพื้นที่กับสมาชิกอย่างเป็นประจำ

5. ก่อตั้งกลุ่มทำงานจากสมาชิก และก่อตั้งหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานภูมิภาคในการช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่

6. ให้คำปรึกษากับหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานทางกฎหมาย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไปสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การต่อสู้กับการเหยียดสีผิว ปกป้องคุ้มครองกลุ่มคนที่อ่อนแอ (โดยเฉพาะเด็ก แรงงานต่างด้าว ผู้อพยพ ผู้พิการทางร่างกายและจิตใจ) หรือไปยังขอบข่ายเฉพาะ

ในหมวดว่าด้วยหลักการเพิ่มเติมเรื่องสถานภาพคณะกรรมการที่มีอำนาจแบบกึ่งตุลาการ ได้กำหนดไว้ว่า สถาบันแห่งชาติได้รับอนุญาตให้รับฟังและพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ของบุคคล ตัวแทน บุคคลที่สาม องค์กรอิสระ สมาคมการค้า หรือองค์กรตัวแทนอื่น ๆ อาจยื่นเรื่องเอง ในกรณีนี้หากไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้น เรื่องอำนาจอื่น ๆ ของคณะกรรมการ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวต่อไปนี้

1. เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยวิธีที่เป็นมิตร หรือภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ผ่านทางการตัดสินใจที่มีผลผูกมัดหรือผูกพัน หรือตามเกณฑ์ของการรักษาความลับ

2. แจ้งต่อฝ่ายที่ยื่นคำร้องตามสิทธิเรื่องการแก้ไขเยียวยา และส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงสิทธินั้นได้

3. รับฟังคำร้องเรียน หรือส่งต่อให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

4. ให้คำแนะนำต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะการเสนอทางแก้ไขหรือการปฏิรูปกฎหมาย กฎข้อบังคับ และระเบียบการบริหารจัดการ หากปรากฏว่ากฎหมายเหล่านี้สร้างความลำบากในการที่บุคคลจะยื่นคำร้องเพื่อเรียกร้องสิทธิ (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. (1993). Principles relating to the Status of National Institutions (Paris Principles) (Online).)

จากการศึกษากล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่สหประชาชาตินำหลักการปารีสว่าด้วยเรื่องสถานภาพของสถาบันแห่งชาติมาใช้ นั้น ก็เพื่อให้หน่วยงาน หรือองค์กรอันเป็นสถาบันหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีคุณภาพในการดำเนินงานเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม อันเป็นหลักการที่สำคัญให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นภาคีสมาชิกต้องนำมาใช้มาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อที่จะให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ

1. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย

สาธารณรัฐอินเดียมีรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993 ตามที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย รัฐบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (แก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 2006 ซึ่งได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐในรัฐต่าง ๆ ขึ้น และให้มีการจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเช่นว่านั้น หรือที่เกิดขึ้นจากการนั้นด้วย

ซึ่งในการศึกษานี้ผู้ศึกษาจะอธิบายเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐ รวมถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993 ตามที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (แก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 2006 แห่งสาธารณรัฐอินเดีย ดังต่อไปนี้

ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้นรัฐบาลกลางจะต้องจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ใช้อำนาจตามที่ได้รับและปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการจะต้องประกอบด้วย ประธานผู้เคยเป็นประธานศาลฎีกา สมาชิกหนึ่งคน ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา สมาชิกหนึ่งคน ผู้เป็นหรือเคยเป็นประธานศาลสูง และสมาชิกสองคนที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ทางปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยประธานกรรมการแห่งชาติสำหรับชนกลุ่มน้อย ประธานคณะกรรมการแห่งชาติสำหรับวรรณะที่กำหนดไว้และเผ่าพันธุ์ที่กำหนดไว้และประธานคณะกรรมการแห่งชาติสำหรับสตรี ให้ถือว่าเป็นสมาชิกคณะกรรมการที่รับผิดชอบหน้าที่ที่กำหนดไว้ในมาตรา (๗) ถึง (๑๒) แห่งมาตรา 12 และกำหนดให้มีเลขาธิการหนึ่งคนผู้เป็นประธานกรรมการบริหารคณะกรรมการและจะใช้อำนาจและความรับผิดชอบหน้าที่ของคณะกรรมการที่อาจมอบหมายให้ สำนักงานใหญ่ของคณะกรรมการคือที่คดี และคณะกรรมการอาจก่อตั้งสำนักงาน ณ สถานที่อื่นในสาธารณรัฐอินเดีย โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลกลาง (มาตรา 3)

ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ โดยกำหนดไว้ว่า คณะกรรมการจะต้องปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ใต้วงคำร้องของตนเองหรือคำร้องที่ผู้เสียหายหรือบุคคลใดในนามผู้เสียหายยื่นต่อตน ในการร้องทุกข์เรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการขู่ข่มขู่ให้ผู้อื่นกระทำการเช่นนั้น หรือ ประมาทเลินเล่อในการป้องกันการละเมิดสิทธิโดยข้าราชการ

2) แทรกแซงกระบวนการพิจารณาในกระบวนการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกล่าวหาเรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไร ๆ ที่ค้างอยู่ต่อศาล โดยได้รับอนุญาตจากศาลนั้น

3) เข้าเยี่ยมคุกหรือสถาบันอื่นใดที่อยู่ภายใต้ความควบคุมของรัฐบาลแห่งรัฐในกรณีที่ ผู้กระทำความผิด (demons) ถูกกักขังหรือส่งตัวไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการบำบัด การปรับปรุงใหม่หรือ การคุ้มครองให้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักโทษและให้คำแนะนำในเรื่องเช่นนั้นภายใต้การ ชี้แจงต่อรัฐบาลแห่งรัฐ

4) ตรวจสอบการป้องกันที่จัดหาให้หรือตามการจัดตั้งหรือกฎหมายใดที่มีผลบังคับใช้ ในขณะนั้นเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและแนะนำมาตรการในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพของ การป้องกันนั้น

5) ตรวจสอบปัจจัย รวมถึงการก่อวินาศภัยที่ขัดขวางการใช้สิทธิมนุษยชนและแนะนำ มาตรการเชิงแก้ไขที่เหมาะสม

6) ศึกษาอนุสัญญาและตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและให้ คำแนะนำในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพของการป้องกันนั้น

7) ดำเนินการและส่งเสริมการวิจัยในสาขาสิทธิมนุษยชน

8) เผยแพร่งานเขียนสิทธิมนุษยชนในระหว่างหน่วยงานฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม และ ส่งเสริมการตระหนักถึงความคุ้มครองที่มีเพื่อคุ้มครองสิทธิผ่านเอกสารเผยแพร่ สื่อ สัมมนา และ วิธีการอื่น ๆ ที่สามารถทำได้

9) กระตุ้นความพยายามขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลและสถาบันที่ปฏิบัติงานใน สาขา สิทธิมนุษยชน

10) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ตนอาจพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (มาตรา 12)

และยังได้บัญญัติหรือกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการใต้วง โดยมิอำนาจทั้งปวง ของศาลแพ่งในการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ค.ศ. 1908 (5 แห่ง ค.ศ. 1908) ในขณะที่มีการใต้วงคำร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การเรียกและการบังคับให้พยานเข้าสืบพยานโดยมีการสาบานตน การค้นหาและการจัดทำเอกสารใด ๆ การรับหลักฐานตามคำให้การ การได้มาซึ่งการบันทึกสาธารณะหรือสำเนาบันทึกจากศาลหรือ

สำนักงานใด การส่งหลักฐานหรือเอกสารเพื่อให้คณะกรรมการสืบสวน และประเด็นอื่นใดซึ่งอาจกำหนดไว้ก็ได้

คณะกรรมการยังมีอำนาจในการกำหนดให้บุคคลใดส่งข้อมูลในประเด็นหรือเรื่องตามที่อาจมีประโยชน์หรือเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในการไต่สวนตามความเห็นของคณะกรรมการภายใต้บังคับแห่งสิทธิประโยชน์ใด ๆ ที่อาจถูกเรียกร้องโดยบุคคลนั้นตามกฎหมายที่บังคับใช้ในเวลานั้น และบุคคลใดที่ถูกกำหนดเช่นนั้นถือว่าต้องผูกพันตามกฎหมายในการส่งข้อมูลนั้นตามความหมายของมาตรา 176 และมาตรา 177 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย คณะกรรมการมีอำนาจเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดที่คณะกรรมการมีเหตุผลให้เชื่อว่า อาจพบเอกสารใดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการไต่สวนและอาจยึดเอกสารใด ๆ นั้น หรือคัดย่อหรือทำสำเนาเอกสารเหล่านั้น ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 100 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1973 (2 แห่ง ค.ศ. 1974) เมื่อมีการกระทำความผิดใดถูกกำหนดไว้ในมาตรา 175 มาตรา 178 มาตรา 179 มาตรา 180 หรือมาตรา 228 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (45 แห่ง ค.ศ. 1860) ตามความเห็นหรือปรากฏต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการอาจส่งคดีให้แก่ศาลมาจิสเตรทที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีนั้น ภายหลังจากที่บันทึกข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดและทำให้การของผู้ต้องหาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1973 (2 แห่ง ค.ศ. 1974) ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นเป็นการจำเป็นหรือเหมาะสมให้ดำเนินการเช่นนั้น คณะกรรมการอาจมีคำสั่งโอนคำร้องทุกข์ที่ขึ้นหรือที่ค้างอยู่ต่อตนให้แก่คณะกรรมการแห่งรัฐของรัฐจากผู้ร้องที่ก่อกำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยคำร้องทุกข์ทุกฉบับนั้นจะต้องได้รับการวินิจฉัยโดยคณะกรรมการแห่งรัฐเสมือนหนึ่งว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ขึ้นต่อตนตั้งแต่แรกเริ่ม (มาตรา 13)

อีกทั้งคณะกรรมการอาจใช้ให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานตรวจสอบแห่งใดของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งรัฐพร้อมกับรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งรัฐแล้วแต่กรณี ปฏิบัติงานเพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบอย่างใด ๆ ที่มีการไต่สวน และเพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบประเด็นใดที่มีในการไต่สวนเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานใด ๆ ที่ถูกเรียกให้ปฏิบัติงานดังกล่าวอาจดำเนินการ เรียกและบังคับให้บุคคลเข้าสืบพยาน กำหนดให้ดำเนินการค้นหาและการจัดทำเอกสารใด ๆ การค้นหาและการจัดทำเอกสารใด ๆ จากสำนักงานใด ภายใต้บังคับแห่งการสั่งการและความควบคุมของคณะกรรมการ ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เรียกให้ปฏิบัติงานดังกล่าวจะต้องสอบประเด็นใด ๆ ที่มีในการไต่สวนและยื่นรายงานนั้นต่อคณะกรรมการภายในระยะเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยคณะกรรมการจะต้องวินิจฉัยในเรื่องความถูกต้องของข้อเท็จจริงที่ให้ไว้ และข้อสรุปที่ได้รับจากรายงาน และเพื่อวัตถุประสงค์นี้ คณะกรรมการอาจทำการไต่สวน (รวมถึงการสอบสวนบุคคลผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการตรวจสอบ) ตามที่ตนเห็นสมควร (มาตรา 14)

ในหมวด 4 ของรัฐบัญญัติดังกล่าวนี้ยังได้บัญญัติกระบวนการพิจารณาในการไต่สวน คำร้องทุกข์ไว้ว่า คณะกรรมการในขณะที่ไต่สวนคำร้องทุกข์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจเรียก ข้อมูลหรือรายงานจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งรัฐใดหรือองค์กรหรือหน่วยงานอื่นใดที่อยู่ ภายใต้บังคับบัญชาหน่วยงานนั้นภายในเวลาตามที่อาจกำหนดไว้โดยคณะกรรมการ ถ้าหากไม่ได้รับ ข้อมูลหรือรายงานภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการกำหนดไว้ คณะกรรมการอาจดำเนินการไต่สวน คำร้องทุกข์ด้วยตนเอง และเมื่อได้รับข้อมูลหรือรายงานแล้ว หากคณะกรรมการพึงพอใจอย่างใด อย่างหนึ่งว่าไม่ต้องการไต่สวนต่อไปหรือว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเริ่มหรือใช้ มาตรการที่จำเป็นคณะกรรมการไม่อาจดำเนินการตามคำร้องทุกข์นั้นและจะต้องแจ้งผู้ร้อง ตามลำดับ หากคณะกรรมการเห็นเป็นการจำเป็น โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคำร้องทุกข์ให้เริ่ม ดำเนินการไต่สวน (มาตรา 17)

อีกทั้งคณะกรรมการยังสามารถใช้มาตรการในระหว่างหรือเมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ เช่น ในกรณีที่เป็นการไต่สวนโดยเปิดเผยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือความปรมาทเลินเล่อ ในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของข้าราชการอาจแนะนำให้รัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ชำระค่าชดเชยหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้ร้องหรือผู้เสียหายหรือสมาชิกครอบครัวของเขาตามที่ คณะกรรมการอาจเห็นเป็นการจำเป็น เริ่มกระบวนการพิจารณาคดีหรือมาตรการที่เหมาะสมอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นว่าเหมาะสมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือใช้มาตรการตามที่คณะกรรมการ เห็นสมควร หรือดำเนินการขอให้ศาลฎีกาหรือศาลสูงที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสั่งการ คำสั่ง หรือ หมายศาลตามที่ศาลอาจเห็นเป็นการจำเป็น เป็นต้น (มาตรา 18) (National Human Rights Commission New Delhi. (1993). Protection of Human Rights Act (Online).)

2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีกฎหมายที่บัญญัติหรือกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีอำนาจทำการสอบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงไว้ในรัฐบัญญัติฉบับที่ 26 ปี 2000 การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนเฉพาะกิจ เพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังมี สาระสำคัญดังต่อไปนี้

การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่มีลักษณะเฉพาะรวมถึง อาชญากรรมฆ่าล้าง เผ่าพันธุ์ และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (บทที่ 3 ว่าด้วยขอบเขตอำนาจหน้าที่ ข้อ 7)

1. อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คือการกระทำใด ๆ ที่มีจุดประสงค์เพื่อทำลายหรือ กำจัดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นกลุ่มประเทศ เผ่าพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มศาสนาโดย ฆ่าสมาชิก ของกลุ่ม ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจต่อสมาชิกในกลุ่ม การสร้างเงื่อนไขของ

ชีวิตที่จะนำไปสู่การทำลายล้างทางกายภาพของกลุ่มทั้งหมดหรือบางส่วน การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการเกิดภายในกลุ่ม หรือบังคับให้ถ่ายโอนเด็กของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มอื่น (ข้อ 8)

2. อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ คือรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่กระทำผิดในฐานะส่วนหนึ่งของวงกว้างหรือโจมตีพลเรือนโดยตรงอย่างเป็นระบบในรูปแบบของ การฆ่า การกำจัด การเป็นทาส การบังคับขับไล่หรือการเคลื่อนไหวของพลเรือน การจัดสรรความเป็นอิสระหรือเสรีภาพทางกายภาพอื่น ๆ โดยพลการในการฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ การทรมาน การข่มขืน การกดขี่ทางเพศ การบังคับค้าประเวณี การตั้งครรภ์ที่ถูกบังคับ การทำหมันหรือการข่มขืนในรูปแบบอื่นที่คล้ายคลึงกัน การก่อการร้ายของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสมาคมโดยพิจารณาจากมุมมองทางการเมือง เชื้อชาติ สัญชาติต้นกำเนิดชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ หรือพื้นฐานอื่นใดที่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ การบังคับบุคคลให้สูญหาย หรืออาชญากรรมการแบ่งแยกสีผิว (ข้อ 9)

รัฐบัญญัติดังกล่าวนี้ได้บัญญัติให้ขั้นตอนการพิจารณาคดีสำหรับกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงควรจะถูกดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินการตามบทที่ 4 ว่าด้วยขั้นตอนการตัดสิน ข้อที่ 10 และได้มีการบัญญัติให้มีการสอบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งในการดำเนินการสอบสวนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจจัดตั้งทีมเฉพาะกิจประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและองค์ประกอบสาธารณะก็ได้ (ข้อ 18)

ในการสอบสวนดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ คือ เพื่อดำเนินการสอบสวนและตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะหรือขอบเขตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สามารถถูกสงสัยได้อย่างสมเหตุสมผลว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เพื่อรับรายงานหรือข้อร้องเรียนจากบุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อโทรหาผู้ร้องเรียน ผู้เสียหาย เพื่อสอบปากคำและรับฟังคำให้การ เพื่อเรียกพยานมาสอบปากคำเพื่อตรวจสอบและรวบรวมคำให้การจากสถานที่เกิดเหตุและสถานที่อื่น ๆ ตามที่จำเป็น เพื่อโทรหาผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แถลงการณ์เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเพื่อส่งเอกสารรับรองความถูกต้องที่จำเป็นและทำตามคำสั่งของอัยการสูงสุดเพื่อ ตรวจสอบจดหมาย ดำเนินการค้นหาและยึด ตรวจสอบบ้าน สนาม อาคารและสถานที่อื่น ๆ ที่บางฝ่ายครอบครองหรือเป็นเจ้าของ ส่งผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะแจ้งให้อัยการสูงสุดทราบเมื่อมีการสอบสวนเหตุการณ์ที่สงสัยว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง (ข้อ 19) และหากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าหลักฐานเบื้องต้นเพียงพอแล้วว่ามีกรณีการละเมิดสิทธิ

มนุษยชนอย่างร้ายแรง ก็สรุปผลการสอบสวนส่งไปยังอัยการสูงสุด ในกรณีที่อัยการสูงสุดพิจารณาการสอบสวนแล้วเห็นว่าไม่เพียงพอ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมและส่งผลการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังอัยการสูงสุดอีกครั้ง (ข้อ 20) จากนั้นอัยการสูงสุดจะเป็นผู้ตรวจสอบ และหากเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงก็จะดำเนินคดีโดยฟ้องร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนต่อไป (มาตรา 5 การตรวจสอบ และมาตรา 6 การฟ้องร้อง) (Indonesia. (2019). Law No. 26 Year 2000 - Establishing the Ad Hoc Human Rights Court (Online).)

3. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

สาธารณรัฐแอฟริกาใต้มีกฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ รัฐบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 54 ปี 1994 ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ว่ามีสาระสำคัญ กล่าวคือ คณะกรรมการจะต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสถาบัน หน่วยงาน หรือหน่วยงานที่คล้ายกับคณะกรรมการ เพื่อส่งเสริมนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันและเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการกับข้อร้องเรียนกรณีเขตอำนาจศาลที่ทับซ้อนกัน คณะกรรมการจะต้องดำเนินการหรือทำให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานและรายงานการกำหนดผลลัพธ์ของการศึกษาแต่ละครั้งพร้อมกับคำแนะนำดังกล่าวที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งคณะกรรมการอาจนำผลการดำเนินการหรือผลการพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไปฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี หรือศาลเฉพาะกิจ ไม่ว่าจะในนามของคณะกรรมการเองหรือในนามของบุคคล กลุ่มบุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน (มาตรา 7) (JUTA Africa.(2019). Human Rights Commission Act 54 Of 1994 (Online).)

4. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์มีกฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) ซึ่งผู้ศึกษาจะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

ในหมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มาตราที่ 5 ในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ว่า หน้าที่หลักของคณะกรรมการ คือ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเคารพและการเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมนิวซีแลนด์ และ การสนับสนุนการบำรุงรักษาและการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เป็นอันตราระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มที่มีความหลากหลายในสังคมนิวซีแลนด์ สนับสนุนส่งเสริมโดยการศึกษาและการเผยแพร่การเคารพและการดูแลสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนและประสานงาน โครงการและกิจกรรมในด้านสิทธิมนุษยชน เผยแพร่ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน สนับสนุนการค้นหา

การศึกษาและการอภิปรายเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสิทธิในสนธิสัญญาไวตางีและความสัมพันธ์กับกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อสอบถามโดยทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ รวมถึงการตรากฎหมายหรือการปฏิบัติใด ๆ หรือขั้นตอนใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน หากปรากฏต่อคณะกรรมการว่าเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อรายงานต่อนายกรัฐมนตรี อีกทั้งคณะกรรมการยังมีอำนาจยื่นคำร้องหรือคำฟ้องต่อศาล หรือยื่นคำร้องหรือคำฟ้องต่อศาลเฉพาะกิจให้พิจารณาคดีภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบของศาล หรือเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ศาล หรือจะเป็นผู้ร้องสอดเข้ามา่วมในการดำเนินคดีต่อศาลก็ได้ (New Zealand. (2019). Human Rights Act 1993 (Online).)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศในระดับภูมิภาค

1. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของสหภาพยุโรป

สิทธิมนุษยชนในยุโรปมีที่มาจากกรก่อตั้งสภาแห่งยุโรป (council of Europe) ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การระหว่างรัฐในภูมิภาค สภาแห่งยุโรปได้ดำเนินการร่างและมีมติรับรอง “อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” สารสำคัญของสิทธิในอนุสัญญาเป็นเรื่องสิทธิพลเมืองและการเมืองขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนผสมผสานกับหลักการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และสภาแห่งยุโรปมีมติรับรอง “กฎบัตรทางสังคมของยุโรป” ซึ่งได้มีการบัญญัติเรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไว้

อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนอกจากบทบัญญัติในเชิงสารบัญญัติอันว่าด้วยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ยังประกอบด้วยกลไกสำคัญ 2 ส่วนเพื่อค้ำประกันให้มีการเคารพปฏิบัติตามสิทธิสำคัญต่าง ๆ คือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของยุโรปและศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของยุโรปมีอำนาจในการสอบสวนเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน โกล่เกลี่ยและพิจารณาส่งเรื่องฟ้องร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชน ซึ่งบุคคลธรรมดา องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและรัฐที่เป็นภาคีสมาชิกมีสิทธิในการส่งเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้ (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 497-499)

นอกจากนี้สหภาพยุโรปมีศาลสิทธิมนุษยชนภายในภูมิภาคยุโรปซึ่งตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 ยังได้กำหนดให้ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์ของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาซึ่ง อ้างว่ารัฐ

ของตนถูกรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอื่นละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในอนุสัญญา และยังมีอำนาจในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากปัจเจกชนที่ได้กล่าวอ้างว่าตนเองตกเป็นผู้ถูกละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในอนุสัญญา (เนตรนภา พุทธสุวรรณ, 2550, หน้า 58)

2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของแอฟริกา

ตามกฎบัตรแห่งแอฟริกันว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และประชาชนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกันนับว่าเป็นกลไกสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่บันจู (Banjul) ประเทศแกมเบีย (Gambia) โดยมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชนในลักษณะเป็นเสมือนองค์กรกึ่งตุลาการ (มาตรา 30)

บทบาทด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนได้แก่ การศึกษา จัดการประชุมเผยแพร่เอกสารข้อมูลในการให้ความเห็นหรือทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังรวมถึงบทบาทด้านการกำหนดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลหรือวางหลักการตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาทางกฎหมายอันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (มาตรา 45)

สำหรับบทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในฐานะเป็นองค์กรกึ่งตุลาการนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีอำนาจโดยทั่วไปในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิ ทั้งที่เป็นการร้องเรียนระหว่างรัฐต่อรัฐและการร้องเรียนจากเอกชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจึงมีอำนาจในการตีความกฎบัตรตามคำร้องของรัฐสมาชิกหรือองค์กรต่าง ๆ ใน OAU (จรัญ โฆษณานันท์, 2559, หน้า 532-533)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญไว้โดยตรงเพื่อขับเคลื่อนกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี ผู้ศึกษาจึงขอนำมาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอันเกี่ยวกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรง และมาตรการตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ได้มีการบัญญัติถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ก่อนที่จะอธิบายถึงสาระสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญฉบับ

ดังกล่าว ผู้ศึกษาขอกล่าวอธิบายถึงรัฐธรรมนูญในอดีตที่สำคัญ เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการจัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา 199-200) จากนั้น 2 ปี ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสรรหาคณะกรรมการเป็นผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2544 มีอำนาจใกล้เคียงประนีประนอม หรือรายงานต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการเท่านั้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปรับปรุงอำนาจหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้มีอำนาจหน้าที่เป็นหน่วยงานเรียกร้องสิทธิแทนประชาชน เช่น ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองที่เห็นว่าคำสั่งทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และมีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ได้ถูกพัฒนาให้มีอำนาจกว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังขาดอำนาจในการสอบสวนความผิดหรือแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อยื่นฟ้องคดีได้เอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน ในมาตรา 246 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีจำนวน 7 คน ได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยการสรรหาจากผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 7 ปี โดยจะดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกคัดเลือกผ่านกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ลำเอียง และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนรวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้อง

กับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งแจ้งและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงาน สถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม สร้างเสริมสังคม ทุกภาคส่วนให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน และอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ (มาตรา 247) (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, 2561, หน้า 166-168)

จึงกล่าวสรุปได้ว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตาม รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 หมวด 12 ส่วนที่ 6 เพื่อการตรวจสอบในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติถึงความสำคัญใน มาตรา 5 วรรคแรก ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอัน ใช้บังคับมิได้” ซึ่งในหมวดที่ 3 ได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชน ชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นอันเป็นส่วนหนึ่งของการรับรองคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนไว้ นอกจากบทบัญญัติจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทยไม่ได้แล้ว ยังรวมไปถึงการกระทำด้วย กล่าวคือ “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” (มาตรา 213)

ในหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรอง คุ้มครองเกี่ยวกับ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ใน รัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่นบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความ คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือ เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้น ใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความ

เสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 25) การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายดังกล่าวนั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง (มาตรา ๒๖) บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุคนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม (มาตรา 27) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ (มาตรา 28) บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(มาตรา 29) การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ (มาตรา 30) บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 31) บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 32) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 33) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น (มาตรา 34) บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการตั้งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลดทอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่งแต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย (มาตรา 35) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจ การกัก หรือ

การเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 36) บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้ประโยชน์เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือมีอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น มิให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา 26 วรรคสอง (มาตรา 37) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัว หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ (มาตรา 38) การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้ การถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด จะกระทำมิได้ (มาตรา 39) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสองต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา(มาตรา 40)

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ คือ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว (3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 41) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด (มาตรา 42) บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ คือ (1) อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือถ่วงการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชน หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย (มาตรา 43) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น (มาตรา 44) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (มาตรา 45) สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง บุคคลย่อมมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและ

พิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 46) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา 47) สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 48) บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดดังกล่าว ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ การดำเนินการดังกล่าวนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการ (มาตรา 49)

ในกรณีที่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา 213 โดยได้กำหนดไว้ในตอนท้ายว่า “ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” อันหมายถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 วรรคแรกที่ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา 7 (11) ได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ทราบที่การละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา 48 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 48 วรรคสอง” วรรคสองบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 42 การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร” วรรคสามบัญญัติว่า “ในกรณีที่

ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา 47 ให้ศาลสั่งไม่รับ คำร้องไว้พิจารณา” มาตรา 47 บัญญัติว่า “การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 46 ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) การกระทำของรัฐบาล (2) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว (3) กฎหมายบัญญัติขึ้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอน หรือวิธีการนั้นครบถ้วน (4) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษา หรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว (5) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 192 (6) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร” และมาตรา 48 บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 47 ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้อง ต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็น ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว” วรรคสองบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้” วรรคสามบัญญัติว่า “ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วย โดยอนุโลม” วรรคสี่บัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา 46 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับแก่การยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรา 46 นี้ด้วย โดยอนุโลม”

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พ.ศ. 2560

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้นประกอบไปด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้เป็นกลางทางการเมือง และมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี (มาตรา 8) โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ รายงานข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมเพื่อป้องกัน แก้ไข การเยียวยาผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐ เอกชน ทำรายงานผลการประเมิน

สถานการณ์ด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และต่อประชาชน เสนอแนวทาง ส่งเสริม กลุ่มครอบครัวสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย ออกระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งแจ้งและรายงาน ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือแก่บุคคล หน่วยงานของรัฐ และ ภาคเอกชนในการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึง ตลอดทั้งในการให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของแต่ละบุคคลที่ทัดเทียมกัน และ เคารพสิทธิมนุษยชนของผู้อื่นซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศาสนา ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐองค์กรเอกชน และองค์การ ระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นภาคีหรือการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ออกระเบียบหรือประกาศที่ใช้ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 26 และ มาตรา 27)

เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมิใช่ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ ก็ตามว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ให้คณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ ถูกต้องและทำความเข้าใจให้ปรากฏโดยไม่ชักช้าและต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของ การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก บุคคลใดที่ได้รับความเสียหายหรือพบเห็นว่ามีการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนย่อมมีสิทธิแจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น และต้อง ดำเนินการโดยมุ่งหมายให้การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วและไม่มี ลักษณะบังคับให้ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เว้นแต่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับ ประโยชน์ของผู้ร้องเรียนเป็นการเฉพาะตัว ซึ่งจำเป็นต้องทราบตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อ ขอข้อมูลหรือแจ้งผลการดำเนินงาน ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เมื่อผลการพิจารณาเป็นประการใด ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนทราบด้วย เว้นแต่ผู้แจ้ง หรือผู้ร้องเรียนมิได้แจ้งสถานที่อยู่ที่จะติดต่อได้ (มาตรา 34)

ในการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงตามมาตรา 34 คณะกรรมการ อาจดำเนินการ โดยประการใด ๆ ซึ่งต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือเป็นภาระแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง มากเกินจำเป็น และต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดง

พยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกรณีดังกล่าวให้คณะกรรมการมีอำนาจซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็น คือ (1) ขอให้หน่วยงานของรัฐข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานดังกล่าว หรือบุคคลใดมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาภายในระยะเวลา ที่คณะกรรมการกำหนดในกรณีที่หน่วยงานหรือบุคคลใดไม่ดำเนินการตามที่คณะกรรมการร้องขอ คณะกรรมการจะออกคำสั่งให้หน่วยงานหรือบุคคลนั้นดำเนินการดังกล่าวก็ได้ (2) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในกรณีที่เคหสถานหรือสถานที่ที่จะเข้าไปในนั้นมีได้อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ยินยอม ให้เข้าไปได้เมื่อมีหมายของศาล (3) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของบุคคล ซึ่งมาให้ความเห็นหรือถ้อยคำ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตาม (1) หรือ (2) คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ดำเนินการแทนคณะกรรมการได้ เว้นแต่การออกคำสั่งตาม (1) ให้มอบหมายได้เฉพาะกรรมการ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ในการดำเนินการตาม (2) ให้ดำเนินการต่อหน้าผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือถ้าหากบุคคลดังกล่าวไม่ได้ก็ให้ดำเนินการต่อหน้าบุคคลอย่างน้อยสองคน ซึ่งได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน ในการนี้ให้ผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยสะดวก (มาตรา 35)

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณีให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้กรรมการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนั้นด้วย แล้วแต่กรณี และให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับแจ้งภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้วแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด หากในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น หรือเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต หรือได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนพ้นเวลาดังกล่าว ในกรณีที่หน่วยงานของ

รัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรี (มาตรา 36)

ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้โดยให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 37)

ในกรณีที่กรรมการผู้ใดพบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำเป็นจะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่มีทางเยียวยาได้ในภายหลัง กรรมการผู้นั้นอาจแจ้งให้หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานนั้นได้แล้วแจ้งให้คณะกรรมการทราบ ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กรรมการผู้นั้นอาจสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควรได้ โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับคำสั่งดังกล่าวที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่ง (มาตรา 38)

อีกทั้งพระราชบัญญัติฯ นี้ได้นิยามความหมายของ “สิทธิมนุษยชน” ไว้ว่าหมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย หรือตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม (มาตรา 4)

3. ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561 ข้อ 4 ได้กำหนดให้คำนิยามในเรื่องร้องเรียน คำร้อง ผู้ร้อง ผู้ถูกร้องไว้ คือ

“เรื่องร้องเรียน” หมายความว่า เรื่องที่มีผู้แจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น และให้หมายความรวมถึงเรื่องที่มีการขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการ

“คำร้อง” หมายความว่า เรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเรื่องร้องเรียนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับไว้เพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“ผู้ร้อง” หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือพบเห็นว่ามี การกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งแจ้งหรือร้องเรียนขอให้ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้หมายความรวมถึงผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมาย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งถูกกล่าวอ้างว่า การกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานราชการ และ ลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ

ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนมีมูลโดยมีพยานหลักฐาน พอสมควร หรือในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น โดยไม่ มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน และคณะกรรมการมีมติให้รับไว้เป็นคำร้อง ให้มีการมอบหมายให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานผลการ ตรวจสอบเสนอคณะกรรมการพิจารณาต่อไป (ข้อ 21)

โดยเมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิ มนุษยชนแล้ว ข้อ 39 กำหนดว่า ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา และ ผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้ กรรมการหรือเจ้าหน้าที่สำนักงาน ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายได้ กรณี ผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้ ให้หมายความรวมถึงกรณีผู้เสียหายอาจ ได้รับภัยอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตหรือร่างกายหากดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเอง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินมาตรการเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีรูปแบบการบริหารงานซึ่งประกอบไปด้วย 1) กลไกใน การดำเนินงาน 2) กระบวนการร้องเรียนและตรวจสอบ และ 3) การรายงานผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. กลไกการดำเนินงาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีแนวคิดในการดำเนินงานที่เรียกว่า “สาม ประสาน” โดยประกอบไปด้วย

คณะอนุกรรมการ ประกอบไปด้วยกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่และ บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อ

ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโดยส่วนใหญ่ จะทำหน้าที่ทั้ง 3 ด้านควบคู่กันไป กล่าวคือ การตรวจสอบ การเสนอแนะกฎหมายและนโยบาย และการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย ประกอบกับการจะพัฒนาแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ จะต้องให้สังคมมีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ซึ่งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการต่าง ๆ จะให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกระดับทั่วประเทศ

2. กระบวนการร้องเรียนและการตรวจสอบ

บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยจะต้องเป็นเรื่องที่มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถร้องเรียนด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายให้ผู้อื่นหรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมาร้องเรียนแทนก็ได้ องค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนหรือแม้แต่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็สามารถเข้าตรวจสอบได้เอง โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้ร้องเรียนก็ได้ ซึ่งการร้องเรียนและตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นสามารถทำได้ทุกกรณี ยกเว้นกรณีที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือคดีที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

สำหรับวิธีการร้องเรียนนั้น สามารถทำได้หลายวิธี คือ ร้องเรียนด้วยวาจาทั้งทางโทรศัพท์และด้วยตนเองที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือโดยทำเป็นหนังสือคำร้องยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถยื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง หรือมอบให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคนใดคนหนึ่ง หรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนเป็นผู้ยื่นแทนก็ได้หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือวิธีการอื่น เช่น ทางโทรสาร ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว ก็จะพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าวมีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือไม่ หากเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่คณะกรรมการฯ จะแจ้งให้ผู้ที่ร้องเรียนทราบและส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ หรือถ้าเป็นเรื่องร้องเรียนที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่นที่มีอำนาจ คณะกรรมการฯ อาจส่งเรื่องให้องค์กรนั้นพิจารณาได้ ไม่ว่าเรื่องดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างการดำเนินการในชั้นตอนใด แต่ถ้าองค์กรที่มีอำนาจ

ไม่ยอมดำเนินการหรือไม่รับเรื่อง คณะกรรมการฯ อาจรับเรื่องกลับมาพิจารณาได้ หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ

หากในระหว่างการตรวจสอบ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าสามารถไกล่เกลี่ยได้ ก็จะดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่กรณีทำความตกลงประนีประนอมและแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าคู่กรณียินยอมและการตกลงนั้นอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยให้ทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรและให้ยุติเรื่อง หากไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าวหรือไม่สามารถไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้ คณะกรรมการฯ ก็จะดำเนินการพิจารณาตรวจสอบต่อไปจนเสร็จสิ้น

3. การรายงานผลการตรวจสอบ

เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว หากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการฯ จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและมาตรการแก้ไขปัญหา โดยระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมแห่งการละเมิดสิทธิเหตุผลและมาตรการแก้ไขปัญหาคำหนดให้ชัดเจนว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องใด ด้วยวิธีการอย่างไร รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว โดยอาจกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีกก็ได้

ในกรณีที่ไม่เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมสมควรแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหาย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะกำหนดแนวทางแก้ไข เพื่อแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามความเหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานนั้นก็ได้

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการตรวจสอบแล้วได้ผลการพิจารณาว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขหรือมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน และแจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น หรือที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบโดยเร็ว และให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทราบด้วย (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561, หน้า 255-262)

4. กฎหมายอื่น ๆ

4.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

อำนาจในการฟ้องคดีในทางแพ่งนั้นต้องเป็นกรณี ดังต่อไปนี้

1) เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้ (มาตรา 55)

2) ผู้ไร้ความสามารถหรือผู้ทำการแทนจะเสนอข้อหาต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้ ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถและตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ การให้อนุญาตหรือยินยอมตามบทบัญญัติเช่นว่านั้น ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวนความ ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษาเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีอำนาจทำการสอบสวนในเรื่องความสามารถของผู้ขอหรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และถ้าเป็นที่พอใจว่ามีการบกพร่องในเรื่องความสามารถ ศาลอาจมีคำสั่งกำหนดให้แก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสียให้บริบูรณ์ภายในกำหนดเวลาอันสมควรที่ศาลจะสั่ง ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อความยุติธรรมไม่ควรให้กระบวนการพิจารณาดำเนินเนิ่นช้าไป ศาลจะสั่งให้คู่ความฝ่ายที่บกพร่องในเรื่องความสามารถนั้นดำเนินคดีไปก่อนชั่วคราวก็ได้ แต่ห้ามมิให้ศาลพิพากษาในประเด็นแห่งคดีจนกว่าข้อบกพร่องนั้นได้แก้ไขโดยบริบูรณ์แล้ว ถ้าผู้ไร้ความสามารถไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้อนุญาตหรือให้ความยินยอมตามที่ต้องการ หรือตั้งผู้แทนเฉพาะคดีนั้นให้แก่ผู้ไร้ความสามารถ ถ้าไม่มีบุคคลอื่นใดให้ศาลมีอำนาจตั้งพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองอื่นให้เป็นผู้แทนได้ (มาตรา 56)

3) คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณีที่คู่ความเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือผู้แทนในกรณีที่คู่ความเป็นนิติบุคคล จะว่าความด้วยตนเองและดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งปวงตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ของตน หรือจะตั้งตัวแทนความคนเดียวหรือหลายคนให้ความและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตนก็ได้ ถ้าคู่ความ หรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้แทนตนในคดี ผู้รับมอบอำนาจเช่นนั้นจะว่าความอย่างทนายความไม่ได้ แต่ยอมตั้งทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ (มาตรา 60)

4) ผู้ใดอ้างว่าเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของตัวเองหรือเป็นผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้อง ในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำให้การ ศาลจะทำการสอบสวนถึงอำนาจของผู้นั้นก็ได้ และถ้าเป็นที่พอใจว่าผู้นั้นไม่มีอำนาจหรืออำนาจของผู้นั้นบกพร่อง ศาลมีอำนาจยกฟ้องคดีนั้นเสีย หรือมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างอื่นได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา 66)

4.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ตามมาตรา 10 ได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36 แจ้างหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภคในกรณีนี้อาจระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39 รับรองสมาคมตามมาตรา 40 เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการ ในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็น ในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ในการปฏิบัติหน้าที่นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการ หรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ยังได้กำหนดว่า ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับ คำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่ง คณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค ส่วนรวมคณะกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการใน สำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลและเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบ แล้วให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนิน คดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง (มาตรา 39)

4.3 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดในเรื่องการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลไว้ว่า ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริโภครซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา 18)

4.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้กำหนดไว้ว่า บุคคลที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลนั้น ได้แก่ (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย

อำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

มาตรา 4 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน และวรรคสองได้กำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5 (2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

มาตรา 5 บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(1) ผู้แทน โดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล (2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ (3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

มาตรา 6 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้ออาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

พรรคสองได้กำหนดว่า เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน พรรคสามยังได้กำหนดให้ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ในกรณีตามมาตรา 34 ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการฟ้องคดีอาญาไว้ว่า คำสั่งไม่ฟ้องคดีหาตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีโดยตนเองไม่

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

แห่งชาติ พ.ศ. 2560

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นการคุ้มครอง ปกป้องสิทธิ เสรีภาพ ของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีคุณค่า ที่เรียกว่า ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และจำเป็นต้องมีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ซึ่งจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องไม่มีบุคคลใด อยู่เหนือกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ๆ ล้วนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและศาลเดียวกัน เช่นกรณี ที่หน่วยงานของรัฐมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานใด ก็ต้องได้รับโทษ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกัน อันเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย สหประชาชาติซึ่งจัดเป็นธรรมนูญขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยนั้นได้เข้าเป็นสมาชิก ของสหประชาชาติด้วยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2489 จึงควรเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เทียบเท่าระดับสากลเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทย เป็นรัฐภาคี เนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด เป็นการกระทำที่มี ความรุนแรง หากมาตรการทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ใช้บังคับอยู่ไม่มี ประสิทธิภาพ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่าง แท้จริงก็จะทำให้เกิดผลกระทบขึ้น อันได้แก่ ผลกระทบต่อความยุติธรรม เพราะความยุติธรรมจะ เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้ถูกรับโทษ และผู้เสียหายได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหาย หรือมีการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างถูกต้องเป็นธรรม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผลกระทบต่อสังคม เพราะการละเมิดสิทธิมนุษยชนเมื่อไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา และไม่ได้ตัว ผู้กระทำความผิดมารับโทษในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมีความผิดทางอาญาสังคมย่อม ไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง และก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือองค์กรอาชญากรรมเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือ ไม่เกรงกลัวเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่ เพราะเห็นว่าการดำเนินงานตามหน้าที่นั้น มีความอ่อนแอ ไม่เป็นระบบ และไม่มีความเข้มงวดเข้มแข็งเพียงพอ การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่มีความ เป็นอิสระเพียงพอ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นในบางกรณีอาจต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ที่มี อำนาจเหนือกว่าตน โดยที่ตนต้องปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการแก้ไข

และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ สังคมจึงเกิดความไม่สงบสุข อันเนื่องมาจากอาจมีการกระทำ ความผิดอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นขึ้นอีก และมีการก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรง อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นในสังคมมากมาย เมื่อกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถพึ่งพาได้ ผู้เสียหาย หรือญาติ เพื่อนฝูงอันเป็นที่รักใคร่ของผู้เสียหายก็จะใช้วิธีการแก้แค้นขึ้น จึงมีการกระทำ ความผิดอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไม่มีที่สิ้นสุดในสังคม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ เพราะการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นนอกจากจะเป็นสิ่งที่บ่อนทำลาย ความมั่นคงของสังคมแล้ว ยังเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศด้วยอันเนื่องมาจากสังคมโลก ขาดความเชื่อมั่นในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศ เพราะประเทศไทยได้เข้าเป็นรัฐภาคี ของกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทั้งหลักการปารีสว่าด้วยสถานะของ สถาบันแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสนธิสัญญาต่าง ๆ แต่การคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนภายในประเทศนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริง เพราะ หน่วยงานอันเป็นองค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้นยังไม่สามารถป้องกันและ ปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ประเทศไทยได้เข้าเป็น รัฐภาคีกับกฎหมายระหว่างประเทศอย่างประสบผลสำเร็จจริงจังได้ เป็นผลทำให้สังคมโลกขาด ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทางด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อการลงทุนทำ การค้าขายสินค้าต่าง ๆ กับประเทศไทยด้วย ทำให้ประเทศสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจ ของประเทศก็ติดขัดชะงัก ทำให้ไม่มีเงินงบประมาณมาบริหารประเทศ ทำให้รัฐต้องกู้เงินจาก ต่างประเทศมาเพื่อทำการบริหารประเทศ และก็ออกมาตราการภาษีโดยจัดเก็บภาษีจากประชาชน เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนต้องเสียภาษีมากกว่าเดิม แต่รายได้ของประชาชนยังคงมีเท่าเดิม ทำให้การ ดำรงชีวิตของประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น ใช้จ่ายไม่เพียงพอ เพราะภาระหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ต้องใช้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือบุตร ค่าเช่าที่พักเพื่ออยู่อาศัย เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นการนำเอาสิทธิ โดยธรรมชาติของมนุษย์มาบัญญัติไว้ให้เป็นลายลักษณ์ อักษร เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยที่มนุษย์ทุกคนต้องเคารพซึ่งกันและกัน มี สิทธิ เสรีภาพ และปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างมาตรฐาน ทางสังคมให้ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ในกรณีที่มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้นส่วนใหญ่แล้วก็มักจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การทำร้ายร่างกาย การลัก ทรัพย์สิน การฆ่าผู้อื่น เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และถึงแม้ว่า ความผิดลักษณะการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะอยู่ในรูปแบบของอาชญากรรมทั่วไปที่มีหน่วยงาน ของรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการอยู่แล้วก็ตาม แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีการพัฒนา มากขึ้นทั้งทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ปราบปรามการกระทำผิดลักษณะการ

ละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น ใช้วิธีการที่โหดร้ายและโหดเหี้ยมมากขึ้น การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นจะต้องได้รับการปกป้องและมีการปราบปรามอย่างจริงจัง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเพิ่มขึ้น หรือให้หมดไปจากสังคมในที่สุด ซึ่งจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพราะต้องอาศัยองค์ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามเป้าหมายและตามหลักนิติธรรม โดยจะต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่มีความเป็นเอกภาพ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเป็นหน่วยงานโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงเป็นความคาดหวังของประชาชนในอันที่จะดำเนินการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายได้โดยแท้จริง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นอกจากจะอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แล้ว ยังต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 นั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล เอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะใช้ประกอบการพิจารณาและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เมื่อวิเคราะห์อำนาจหน้าที่และการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วจะพบว่าอยู่ในลักษณะเชิงรับ มิได้เป็นไปเพื่อการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะต้องมีการดำเนินการในลักษณะเชิงรุก เพื่อที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ หลังจากที่มีการนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับแล้ว ผู้ศึกษาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ ดังนี้

1. ปัญหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน และฟ้องร้องโดยตรงต่อศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 247 มิได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวน และฟ้องร้องคดีโดยตรงต่อศาลที่มีเขตอำนาจ และจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการ

สืบสวนและสอบสวน และฟ้องร้องคดีโดยตรงต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีไว้แต่อย่างใด จึงพบปัญหาและอุปสรรค ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามอำนาจออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้

1.1 อำนาจสืบสวนและสอบสวน

ในการสืบสวนและสอบสวนนั้นกฎหมายได้ให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ในคดีอาญาไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 17 และมาตรา 18 ซึ่งผู้ศึกษาขอวิเคราะห์ในแต่ละส่วนของอำนาจสืบสวนและสอบสวนเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1.1.1 อำนาจสืบสวน

การสืบสวน คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เป็นผู้ทำการสืบสวน

การสืบสวนนั้นเป็นการเริ่มต้นของคดี และเป็นการดำเนินการก่อนที่จะทำการสอบสวนด้วย การสืบสวนจึงมีความสำคัญมากสำหรับคดีสิทธิมนุษยชน ถ้าให้การเริ่มต้นของการดำเนินคดีดังกล่าวเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ก็ทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะกรอบความคิด หรือระบบความคิดนั้นไม่ได้เน้นไปถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แต่มุ่งเน้นถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และในบางกรณีหากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเห็นว่าไม่เป็นไปตามความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาก็จะไม่ทำการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียด เช่นการล้อเลียนคนพิการว่า “ไอ้ด้วน” เป็นต้น จึงทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จะได้มาส่งให้พนักงานสอบสวนรวบรวมเพื่อทำการสอบสวนค้นหาความจริงต่อไป และไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ โดยกรณีดังกล่าวพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจไม่ได้มองหรือมีความคิดลึกซึ้งไปถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ จากคำพูดดังกล่าวทำให้คนพิการนั้นสูญเสียความเป็นตัวตน มีความรู้สึกทุกข์ทรมานทางจิตใจอย่างสาหัสและอาจไม่อยากดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนถึงแม้ว่าปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2560 มาตรา 35 จะได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานดังกล่าว หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ถ้าหน่วยงานหรือบุคคลใดไม่ดำเนินการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

แห่งชาติจะออกคำสั่งให้หน่วยงานหรือบุคคลนั้นดำเนินการดังกล่าวก็ได้ และยังมีอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นและไม่สร้างภาระแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเห็นว่ามี การกระทำหรือการละเลย การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และแจ้งไปยังหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อันเป็นวิธีการตรวจสอบให้ได้ข้อเท็จจริง เพื่อให้ทราบรายละเอียดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวยังคงพบข้อจำกัด ในประเด็นการดำเนินการตรวจสอบตามมาตรา 35 ในกรณีที่มีการกำหนดไว้ว่า การตรวจสอบข้อเท็จจริงจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นและไม่สร้างภาระแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐนั้นในทางปฏิบัติทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่กล้าที่จะดำเนินการอะไรดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐมาก (อังคณา นิละไพจิตร, 2562, สัมภาษณ์) ซึ่งเห็นได้ว่าในกรณีที่มีการกำหนดไว้ว่าการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นและไม่สร้างภาระแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ เป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่หรือมีประสิทธิภาพได้หากเกิดกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจากการกระทำของหน่วยงานรัฐ ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่สามารถแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงที่ถูกต้องได้ ดังนั้นจากอำนาจในการดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตาม มาตรา 35 ดังกล่าวจึงยังไม่เพียงพอต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน หรือหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

1.1.2 อำนาจสอบสวน

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการกระทำโดยพนักงานสอบสวนทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ในเรื่องของการสอบสวนนั้น “พนักงานสอบสวน” คือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

การสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้นหากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ เป็นพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก็จะทำให้กรอบความคิดในการสอบสวนแคบ มองเพียงแต่ความผิดที่เข้าองค์ประกอบทางอาญาตามปกติทั่วไปที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น การสอบถามคำให้การผู้ที่ถูกกล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหา หรือในการรวบรวมหลักฐานอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็จะจำกัดแค่เพียงกฎหมายอาญาที่มีอยู่ โดยไม่ได้มีความลึกซึ้ง

หรือมองว่ากรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การล้อเลียนหรือดูถูกคนพิการ ว่า “ไอ้ตัวน” หรือการล้อเลียนดูถูกเพศภาพ เป็นต้น เมื่อกรณีดังกล่าวไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายอาญา พนักงานสอบสวนก็จะไม่รับแจ้งความร้องทุกข์และทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีต่อไป ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดละเมิดสิทธิมนุษยชนมาฟ้องลงโทษได้ โดยกรณีดังกล่าวพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจผู้ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนไม่ได้มองหรือมีความคิดลึกซึ้งไปถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ทำให้ผู้ถูกเหยียดหยามนั้นมีความรู้สึกทุกข์ทรมานจิตใจอย่างรุนแรงเพราะคิดว่าตนเองเกิดมาไม่ปกติและอาจไม่ยอการค้ารงชีวิตอยู่ต่อไปได้ จึงมีลักษณะกรอบความคิดในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ทำนองเดียวกันกับการสืบสวน

ในเรื่องของสิทธิมนุษยชนแม้จะมองดูว่าหากมีความผิดเกิดขึ้น ก็คือความผิดอาญาทั่วไปซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว แต่ในคดีบางเรื่องนั้นมีความลึกซึ้งกว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษในทางอาญา ยกตัวอย่าง เช่น นักเรียนโรงเรียนช่างกลตีกัน ไม่รู้จักชื่อกัน และกัน แต่ได้ทำร้ายร่างกายกัน แสดงให้เห็นถึงว่า การทำร้ายร่างกายกันดังกล่าวเป็นเรื่องต่างความคิด ต่างความเชื่อ ต่างสถาบัน การดำเนินคดีในการสืบสวนและสอบสวนกรณีดังกล่าว พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ (พนักงานสอบสวน) ก็จะเห็นว่ามีความผิดอาญาทั่วไปที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 มาตรา 297 หรือมาตรา 300 แต่โดยแท้ที่จริงแล้วความผิดดังกล่าวเป็นคดีละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้นคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนจะนำมาใช้กับคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี

คดีละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นอาจจะต้องมีตัวบทกฎหมาย มีโทษต่างหาก เพราะคดีบางประเภทที่มีความรุนแรงและมีความลึกซึ้งเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ต้องมีความชัดเจน ทุกวันนี้มองไม่ออกว่าคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นอย่างไร เช่น ฆ่ากันเพราะต่างเชื้อชาติกัน ซึ่งปัจจุบันก็จะดำเนินคดีไปตามประมวลกฎหมายอาญา ฆ่าคนตายโดยเจตนา ตามมาตรา 288 มาตรา 289 ไม่ได้ไปมองว่าจะเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งการทำงานในปัจจุบันนี้พนักงานสอบสวนรับทุกเรื่องทำได้ทุกอย่าง แต่ไม่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เห็นว่าถ้าเป็นคดีสิทธิมนุษยชนก็ควรให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อคุณภาพ ประสิทธิภาพของสำนวนก็จะดีกว่าคนที่รู้ทุกเรื่อง แต่ไม่รู้ลึกซึ้ง (พันตำรวจโทเกรียงไกร วุฒ บัวกล้า, 2562, สัมภาษณ์) ซึ่งบทบาทในการไต่สวนสาธารณะนั้นต้องเป็นบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพราะว่าบางเรื่องเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นั้นจะมองในมิติสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะกว้างกว่ากฎหมายเพราะตำรวจก็ทำตามกฎหมาย กฎหมายไม่มีก็ทำไม่ได้คิดไม่ได้ แต่หลักสิทธิมนุษยชน คือ Human rights of Law ดังนั้นจึงมากกว่ากฎหมาย (อังคณา นีละไพจิตร, 2562, สัมภาษณ์)

จากปัญหาดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่าควรให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนคดีอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงาน โดยตรงที่รับเรื่องร้องเรียนมาจากประชาชน ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน และได้ทำการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมาตั้งแต่เริ่มต้น และด้วยคุณสมบัติของกรรมการสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ล้วนแล้วแต่มีความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญทางด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ทำให้มีความลึกซึ้งในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดี และเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปตามหลักนิติธรรม เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานของรัฐอื่นใด จึงมีความเหมาะสมต่อหน้าที่ในการดำเนินงานอันเกี่ยวกับคดีละเมิดสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจากการใช้อำนาจของรัฐตั้งแต่เริ่มต้น โดยทำหน้าที่และมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและให้สรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด ซึ่งจะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทั้งไม่เป็นการเสียเวลาเพราะเมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับเรื่องจากประชาชน องค์กรต่าง ๆ ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้แล้ว ก็ดำเนินการเกี่ยวกับคดีเพื่อค้นหาความจริงและนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 37 อีก เพราะคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นคดีเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ซึ่งผู้เสียหายต้องได้รับการเยียวยาอย่างทันที่ และผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีโดยเร็ว

หากวิเคราะห์จากหลักการปารีสว่าด้วยเรื่องสถานภาพของสถาบันแห่งชาติถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการกำหนดให้สถาบันแห่งชาติมีอำนาจทำการสืบสวนและสอบสวนไว้โดยตรงก็ตาม แต่มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศไม่ว่าจะในระดับประเทศหรือในระดับภูมิภาค ได้มีการใช้อำนาจสืบสวนและสอบสวน อันได้แก่ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินเดียคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการไต่สวนคำร้องทุกข์โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนได้ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993

มาตรา 13 และ 14 และของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการสอบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงได้ และหากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเห็นว่าหลักฐานเพียงพอว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงแล้ว ก็จะสรุปผลการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุด โดยให้ถือว่าเป็นคดีแห่งชาติ ตามรัฐบัญญัติฉบับที่ 26 ปี 2000 การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนเฉพาะกิจ มาตรา 4 ข้อ 18 และมาตรา 4 ข้อ 20 อีกทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปยังมีอำนาจในการสอบสวนเรื่องร้องเรียน การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่บุคคลธรรมดา องค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและรัฐที่เป็นภาคีสมาชิกส่งเรื่องร้องเรียนมาแล้วส่งเรื่องไปยังศาลอาญาระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ เพราะสามารถดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ทราบความจริง และสามารถรวบรวมพยานหลักฐานนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีต่อไป

1.2 อำนาจฟ้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 จะเห็นว่าไม่ได้บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลได้ จึงเป็นการที่ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมีทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางอาญา การละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางแพ่ง หรือในทางปกครอง และยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อันจะต้องมีการฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ที่มีอำนาจชำระคดีดังกล่าว ซึ่งในอดีตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 257 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการเรียกร้องสิทธิแทนประชาชนได้ คือ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณี que เห็นว่ากฎหมาย คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย และมีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเป็นการกำหนดอำนาจที่กว้างครอบคลุมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายในการทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนประชาชน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีการเปลี่ยนไปด้วยจึงทำให้ขาดความเป็นเอกภาพของอำนาจหน้าที่ที่แท้จริงว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนต้องเป็นหน่วยงานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจหน้าที่ฟ้องคดีแทนประชาชนได้ จึงทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สำเร็จผลตามเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่สำคัญมากทั้งต่อสังคมในประเทศและในระดับโลก เพราะเป็นสิ่งที่เลวร้ายมากที่สุดสำหรับมนุษย์ทุกคน และยังเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ หากเปรียบเทียบกับกรณีการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเหมือนกันกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยังมีอำนาจหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา องค์กรอิสระ หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และสามารถยื่นฟ้องคดีเองต่อศาลได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 76 และ 77 เมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นคดีซึ่งเกิดความเสียหายแล้วนับว่ามีผลกระทบที่หนักหนาค่อมมนุษย์ทุกคนและประชาชนในประเทศ เป็นบ่อนทำลายสังคมทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างไม่สงบสุข ไม่ได้รับการเคารพศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ หากไม่มีหน่วยงานที่สามารถป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างจริงจัง นอกจากผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายแล้วยังส่งผลทำให้ประเทศชาติหมดความมั่นคงทางด้านสิทธิมนุษยชน ทั่วโลกก็จะประนามการดำเนินงานทางด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่มี ความเข้มแข็ง ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริงตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ จึงส่งผลกระทบต่าง ๆ ตามมา

ในกรณีประเทศไทยยังไม่มีศาลสิทธิมนุษยชน เมื่อมีคดีอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น จึงต้องมีการฟ้องร้องคดีดังกล่าวต่อ ศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือการกระทำใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือโดยประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ศาลปกครอง ในประเด็นที่เห็นว่าคำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือโดยประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ศาลยุติธรรมในประเด็นที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางอาญา

เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อให้ได้รับการเยียวยาค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางแพ่ง โดยผู้เสียหาย ได้ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดี กรณีดังกล่าวการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจฟ้องคดีไปยังศาลต่าง ๆ แทนประชาชนได้ ผู้ศึกษาจึงวิเคราะห์ปัญหา ดังต่อไปนี้

(1) ในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางแพ่ง กรณีดังกล่าวผู้ที่มีอำนาจฟ้องในทางแพ่งนั้นต้องเป็นผู้เสียหายเอง หรือบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 56 มาตรา 60 มาตรา 66 ซึ่งตามมาตราดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจหน่วยงานอื่น หรือให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนไว้ได้ เว้นแต่บทบัญญัติกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนได้

ในส่วนของ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าคดีผู้บริโภค และในบางกรณีผู้เสียหายก็ไม่สามารถไปฟ้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้ เพราะผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่แล้ว ได้แก่บุคคล หรือกลุ่มคนที่ไม่สามารถที่จะฟ้องคดีเองได้ เช่น ชนชาติโรฮิงญาถูกกระทำในเรื่องค้ามนุษย์ เด็กถูกลักพาตัวไปเพื่อเป็นขอลานกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ถูกเอาเปรียบจากนายจ้างในเรื่องของสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น

การที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางแพ่งจึงพบปัญหา คือ ปัญหาในการที่ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากผู้เสียหายไม่ฟ้องคดีต่อศาลเองเพราะไม่มีความสามารถในการฟ้อง หรือผู้เสียหายไม่ฟ้องคดีต่อศาลเองเพราะไม่มีเงินเพียงพอ ซึ่งแยกวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1.1) ผู้เสียหายไม่ฟ้องคดีต่อศาลเองเพราะไม่มีความสามารถในการฟ้อง เช่น ผู้เสียหายที่เป็นชนชาติโรฮิงญาถูกกระทำในเรื่องค้ามนุษย์ ผู้เสียหายที่เป็นเด็กถูกลักพาตัวไปเพื่อเป็นขอลาน หรือผู้เสียหายที่มีลักษณะในทำนองเดียวกันในกรณีอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่เป็นผู้ไม่มีความสามารถที่จะฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายได้เอง ถ้าหากจะต้องปล่อยไว้ให้เป็นปัญหาต่อไปก็จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ดังนั้นต้องมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรงในการเข้าถึงและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายดังกล่าว ซึ่งในการฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งเกี่ยวกับคดีสิทธิมนุษยชนนั้นไม่ว่าผู้เสียหายจะมีบุคคลหรือไม่มีบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 56 มาตรา

60 มาตรา 66 ในการฟ้องคดีแทนหรือไม่ก็ตาม ควรให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจในการฟ้องคดีแพ่งโดยตรงต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายได้ เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เหมือนอย่าง คดีคุ้มครองผู้บริโภคที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 ที่กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39 ซึ่งมาตรา 39 ได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคได้เมื่อเห็นสมควร หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค

(1.2) ผู้เสียหายไม่ฟ้องคดีต่อศาลเองเพราะไม่มีเงินเพียงพอ อันเนื่องมาจากการฟ้องไม่สะดวก หรือฟ้องไม่เป็น ซึ่งในการฟ้องคดีนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก เพราะในการฟ้องคดีต้องเสียค่าขึ้นศาล หรือในกรณีฟ้องไม่เป็น ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความ ในบางกรณีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย เช่น กลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มเมียนมา กัมพูชา ลาว ก็มีความยากลำบาก เมื่อมีกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการที่จะเรียกร้องสิทธิทางด้านต่าง ๆ รวมถึงเรียกร้องค่าเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีต่าง ๆ ด้วย (ว่าที่ร้อยตำรวจวิษณุ ทาไร่, 2562, สัมภาษณ์) ในประเด็นดังกล่าวในการฟ้องคดีแพ่งต่อศาลยุติธรรมเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายนั้นควรได้รับยกเว้นค่าขึ้นศาลเหมือนกับคดีคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 ว่าการยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริโภคซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

(2) ในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในประเด็นที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางอาญา เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กรณีดังกล่าวผู้ที่มีอำนาจฟ้องในทางอาญานั้น คือ พนักงานอัยการหรือ ผู้เสียหายเอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 หรือบุคคลผู้ฟ้องแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6 ซึ่งตามมาตราดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติให้อำนาจหน่วยงานอื่น หรือให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจฟ้องแทนไว้ได้ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น ผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ คนไม่สมประกอบถูกทำร้าย ชนชาติโรฮิงญาถูกกระทำ

ในเรื่องค้ำมนุษย์ เด็กถูกลักพาตัวไปเพื่อเป็นขทาน และกรณีอื่น ๆ เหล่านี้คือผู้เสียหายในคดีสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น

การที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ในประเด็นที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางอาญา เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษจึงพบปัญหา คือ ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้และผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน วิเคราะห์ได้ ดังนี้

(2.1) กรณีที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในทางอาญานั้นต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เริ่มจากการสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหาตัวผู้กระทำความผิดจนกระทั่งนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิสูจน์ความจริง โดยการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน จากนั้นถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง หรือไม่ก็กระทำความผิด ก็จะสรุปสำนวนความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็จะดำเนินการยื่นฟ้องคดีไปยังศาลต่อไปเพื่อให้ศาลทำการวินิจฉัยและตัดสินคดี แต่หากพนักงานอัยการตรวจสำนวนการสอบสวนดังกล่าวแล้ว สรุปสำนวนความเห็นที่ไม่ควรสั่งฟ้องคดีไปยังศาล คดีนั้นก็ถึงสิ้นสุดลง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลเองภายในกำหนดอายุความ กรณีนี้เองถ้าหากกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจริง แต่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การพิจารณาสำนวนคดีโดยขาดความรอบคอบ หรือไม่ลึกซึ้งในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากเพียงพอ เป็นต้น ก็ทำให้คดีดังกล่าวไม่ไปสู่อำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจสำคัญที่ถือว่าเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการวินิจฉัยและพิพากษาคดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม หรือในกรณีที่ให้ผู้เสียหายฟ้องเองได้ แต่ผู้เสียหายไม่ฟ้องเนื่องจากคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่สามารถฟ้องเองได้ และผู้ฟ้องแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6 ก็ไม่มี หรือไม่ฟ้องแทนอาจจะเพราะไม่มีเงินเพียงพอหรือสาเหตุอื่น ๆ ผู้กระทำความผิดละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นก็จะไม่ถูกดำเนินคดีและไม่ถูกลงโทษ และยังคงลอยนวลอยู่ในสังคม ประชาชนก็จะไม่มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย หรือการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข

(2.2) กรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องมาจากกรณีที่ไม่มีคำสั่งฟ้องคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางอาญาไปสู่ศาล แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเกิดขึ้นจริง ก็จะทำให้ผู้เสียหาย

ได้รับความเสียหายซึ่งต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายเป็นตัวเงิน เช่น กรณีที่แรงงานต่างชาติ ถูกนายจ้างทำร้ายร่างกายเพราะมีความเชื่อต่างกัน ซึ่งผู้เสียหายที่เป็นแรงงานต่างชาติดังกล่าวนั้น ต้องการคำรักษาพยาบาล แต่คดีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องไปยังศาลที่มีอำนาจชำระคดีในทางอาญานั้นทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งได้ เพราะผลจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าว

ในการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นผู้เสียหาย เช่น ชนชาติโรฮิงญาถูกกระทำในเรื่องคำมนุษย์ ผู้เสียหายที่เป็นเด็กถูกลักพาตัวไปเพื่อเป็นขอราน หรือผู้เสียหายที่มีลักษณะในทำนองเดียวกันในกรณีอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายคดีสิทธิมนุษยชนนั้น ส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่เป็นผู้ไม่มีความสามารถที่จะฟ้องคดีได้เอง ซึ่งจะต้องมีผู้ฟ้องแทน และผู้ฟ้องแทนนั้นควรเป็นหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือคุ้มครองทางด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง เพราะจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการฟ้องคดี

ในการฟ้องคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อศาลยุติธรรมเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีไปยังศาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายในทางอาญาได้ เนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าว ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีโดยตนเอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 และให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายในทางแพ่งได้เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทางแพ่งดังที่ได้วิเคราะห์แล้วข้างต้น ทั้งนี้ในการฟ้องคดีสิทธิมนุษยชนซึ่งดำเนินการโดยผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหายให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง เหมือนคดีคุ้มครองผู้บริโภค

อนึ่งในการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยื่นฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หรือเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่จำเป็นต้องได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย เพราะการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำที่บ่อนทำลายสังคม รวมไปถึงทำลายความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขปัญหอย่างทันทั่วทั้งที่ และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายมากยิ่งขึ้น และเพื่อทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนประสบผลสำเร็จโดยการปราบปรามอย่างจริงจัง ทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี ทำให้สังคมโลกรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่อเข้ามาเยือนในประเทศไทย

การละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีที่ต้องมีการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เห็นว่าบัพัญญติแห่งกฎหมายหรือการกระทำใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่ต้องมีการเสนอเรื่องพร้อมด้วย

ความเห็นต่อศาลปกครองในกรณี que เห็นว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบ สิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ซึ่งในอดีตรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 257 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือเสนอเรื่องพร้อมด้วย ความเห็นต่อศาลปกครองในประเด็นดังกล่าวได้ เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแล้วพบว่าปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นในประเด็นดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองได้ ทั้งที่ ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ได้ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นภารกิจหรือหน้าที่หลักโดยตรงของคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงวิเคราะห์ปัญหา ดังนี้

(1) การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือการกระทำใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญ การยื่นเรื่องดังกล่าวขึ้นโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือยื่นโดยประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิ และเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 231(1) และมาตรา 213 กรณีดังกล่าวการกระทบต่อสิทธิมนุษยชนนั้นนอกจากบทบัญญัติจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไม่ได้แล้ว ยังรวมไปถึงการกระทำด้วย ซึ่งมาตรา 213 กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

จากกรณีตามมาตรา 213 นั้นในทางปฏิบัติมีประชาชนมายื่นคำร้องตาม มาตรา 213 ว่า การกระทำขององค์กรของรัฐต่าง ๆ ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของตนต่อศาล รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2560 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีอยู่ 4 เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งรับไว้พิจารณา เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตาม มาตรา 48 จำนวน 1 เรื่อง เป็นเรื่องว่าการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญโดยตรง จำนวน 3 เรื่อง ทุกเรื่องดังกล่าวได้ผ่านผู้ตรวจการ แผ่นดินมาแล้ว ส่วนตามคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญที่มีคำสั่งไม่รับคำร้องส่วนใหญ่ไว้พิจารณาซึ่ง เฉลี่ยแล้วเกินร้อยละ 90 ของคดีทั้งหมด มีเหตุผลที่มีคำสั่งไม่รับ คือ ไม่ได้ผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ได้ละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยตรง เป็นกรณีที่มีคดีพิจารณาอยู่ในศาลอื่น เป็นการร้องแล้วร้องอีก

หลายครั้งซึ่งไม่เป็นสาระแก่คดี เรื่องที่ไม่ใช่คดีรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่คดีปกครอง ซึ่งการบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 มาตรา 213 ตอนท้ายที่ว่า “ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นการบัญญัติถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 46 มาตรา 47 มาตรา 48 อันเป็นการสร้างขั้นตอนทำให้ประชาชนไม่สามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่กรณีดังกล่าวเป็นผลคือการทำที่ยื่นคำร้องได้ต้องผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำให้คดีได้รับการกลั่นกรอง เพราะถ้าประชาชนมายื่นคำร้องต่อศาลโดยตรงจะทำให้ไม่มีการกลั่นกรองคดีมา หากมีกรณีที่เกิดมีจำนวนมาก ก็จะทำให้การดำเนินการอันเกี่ยวกับคดีไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ประกอบกับบุคลากรในส่วนที่มีหน้าที่อันเกี่ยวกับคดีก็มีจำนวนน้อยปัจจุบันมีอยู่เพียงแค่ประมาณ 60 คนเท่านั้น แต่ก็ยังเป็นข้อเสียเพราะการสร้างขั้นตอนให้กับประชาชนในลักษณะดังกล่าวทำให้ไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก เพราะกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้วางหลักการไว้ว่า “ประชาชนจะต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลได้โดยง่ายสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม” ดังนั้นเมื่อประเทศไทยเป็นภาคีก็จะต้องอนุวัติการกฎหมายให้สอดคล้อง ตั้งแต่ตัวกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นต้นไป ปัจจุบันยังเห็นได้ว่าคดีจะเข้ามาสู่ศาล หรือว่าประชาชนจะมาศาลในแต่ละครั้งได้นั้นใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งในบางกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นมาก หากต้องมีการใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นก็เลยไม่สามารถทำได้อย่างทันที่ จากกรณีดังกล่าวในการที่ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพมายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้นั้นมีเฉพาะแต่กรณีที่ยื่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ได้พิจารณาให้เสร็จภายใน 60 วัน หรือประชาชนไม่เห็นด้วยกับกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่าไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพนั้น (สุภัทร แสงประดับ, 2562, สัมภาษณ์) ซึ่งการที่ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพมายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้นั้นก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยท้ายที่สุดแล้วคำร้องที่จะเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าวนี้ต้องผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจหน้าที่ในการมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นช่องทางเดียวที่ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพสามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องในประเด็นดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ลำบากและใช้เวลายาวนาน

การละเมิดสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนซึ่งได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ให้เป็นรูปธรรมในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นอำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการสิทธิ

มณฑลชนแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรงที่มีความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จากเงื่อนไขในปัจจุบันดังกล่าวจึงควรให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นในประเด็นดังกล่าวข้างต้นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วย เพราะจะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพ ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพมีความสะดวกที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น โดยยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็สามารถดำเนินการอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

(2) การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณี que เห็นว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การยื่นเรื่องดังกล่าวต้องยื่นโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 231(2) ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 43 หรือยื่นโดยประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42

การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นนั้นเป็นการยื่นเรื่องว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอันเป็นการกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในประเด็นที่เห็นว่า กฎ หรือการกระทำใดของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 43 เพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งพบว่ายังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำให้การดำเนินคดีอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนขาดความชำนาญความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยตรง ทำให้การแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีดังกล่าวไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 36 จะได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะมาตรการให้หน่วยงานที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนดคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็จะดำเนินการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป กรณีดังกล่าวที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

แห่งชาติรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีไปก็มีทั้งกรณีที่คณะรัฐมนตรีสั่งการแล้วหน่วยงานนั้นก็ทำตาม หรือกรณีที่คณะรัฐมนตรีไม่ดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งกรณีที่ไม่นำตามนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็จะทำการติดตามเรื่อง โดยมีการทำหนังสือเข้าไปใหม่ แต่ถ้าหากไม่มีการปฏิบัติตามข้อเสนอแล้วจริง ๆ ก็อาจต้องมีการแจ้งต่อสาธารณะว่าข้อเสนอต่าง ๆ ที่เสนอไปนั้นไม่ทำตาม (อังคณา นิละไพจิตร, 2562, สัมภาษณ์) จากการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเด็นดังกล่าวที่ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือ กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายนั้นยังคงมีเรื่องที่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าว และความเสียหายยังคงมีอยู่ หรือผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากกรณีดังกล่าวนี้ ยังคงไม่ได้รับการเยียวยาอันเป็นผลมาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เพราะอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสิ้นสุดลงโดยไม่มีอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองแล้วแต่กรณีต่อไปในกรณีที่ไม่มีกรปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ และถึงแม้ว่าจะเป็นส่วนน้อยที่ยังคงมีปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขหรือเยียวยาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าว แต่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก็เป็นเรื่องที่สำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ที่ได้ถูกรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาต่าง ๆ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี เป็นต้น อันเป็นการกำหนดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร ที่ปัจเจกชนควรมีสติและเสรีภาพให้มากที่สุดเท่าที่ไม่ขัดกับบูรณภาพของสังคม อีกทั้งต้องมีการใช้มาตรการในทางกฎหมายในการบังคับใช้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย อันเป็นไปตามแนวคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองปัจเจกชนของเคพลิน

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าวที่ต้องมีการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองนั้น ผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ จึงควรต้องมี หลักการ สถาบันหรือหน่วยงานที่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากรัฐบาลที่จะใช้อำนาจตามอำเภอใจ หลักการดังกล่าวนี้ เรียกว่า “หลักนิติธรรม” การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น อาจเกิดจากการกระทำของรัฐได้ เพราะรัฐเป็นผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ตั้งแต่การออกกฎหมาย การดูแลให้ปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การให้ประชาชน

ได้รับการบริการทางด้านสิทธิและผลประโยชน์ต่าง ๆ การตีความบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อกำหนดของกฎและการอุดช่องว่างของกฎหมาย เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีหลักนิติธรรมมากำหนดการกระทำหรือการใช้อำนาจต่าง ๆ ของรัฐเพื่อมิให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือเพื่อผูกพันการใช้อำนาจของรัฐต่อรัฐธรรมนูญหรือต่อกฎหมาย การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐหากเกิดขึ้นแล้วนั้นจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่น่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง เพราะกฎหมายนั้นใช้บังคับกับปัจเจกบุคคลทั่วไปทุกคน หากการออกกฎหมายไม่ชอบธรรม ก็จะเกิดผลร้ายต่อปัจเจกบุคคลหรือประชาชน สังคมก็ไม่สงบสุข เกิดความเหลื่อมล้ำ ไม่เสมอภาคกัน มีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้น จึงเป็นการไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ปัจเจกบุคคลจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งรัฐซึ่งไม่เป็นไปตามแนวทางของอำนาจอธิปไตยที่เป็นของปวงชน หลักนิติธรรมอันเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สำคัญอย่างยิ่ง คือหลักการแบ่งแยกอำนาจ คือ อำนาจทั้งสาม ได้แก่ อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจฝ่ายบริหาร และอำนาจฝ่ายตุลาการ ไม่ได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด แต่ต้องมีการถ่วงดุลกัน มีการตรวจสอบอำนาจกันอยู่ โดยจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งรับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมดและดำเนินการให้บรรลุภารกิจแต่เพียงฝ่ายเดียว เพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเพื่อไม่ให้ถูกละเมิด เช่นที่สำคัญได้แก่หลักประกันการคุ้มครองสิทธิโดยองค์กรตุลาการซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะทำให้ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รับการแก้ไขอย่างเป็นธรรม องค์กรตุลาการนั้นเมื่อมีความสำคัญยิ่งต่อความยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมอันได้แก่หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา โดยผู้พิพากษาต้องสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซง ซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นอิสระ 3 ประการ คือ ต้องเป็นอิสระจากคู่ความ ต้องอิสระจากรัฐ และต้องอิสระจากสังคม ทั้งอิสระในการทำงาน ในทางองค์กร ในทางส่วนบุคคลด้วย อีกทั้งต้องยึดถือผลประโยชน์ของรอสโค ปาวนด์ ในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะมนุษย์ทุกคนมีความต้องการหรือเรียกร้องให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การได้มาซึ่งทรัพย์สิน ความปลอดภัย หรือผลประโยชน์ของรัฐในฐานะเป็นนิติบุคคลที่จะครอบครองเวนคืนทรัพย์สิน เป็นต้น เมื่อผลประโยชน์ขัดแย้งกันในสังคม ก็นำมาสู่อำนาจในการตัดสินใจของผู้พิพากษาอันเป็นเสมือนนักวิศวกรสังคม จึงต้องกำหนดค่าความเป็นกลางของผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อลดล้างอคติทางอารมณ์ความรู้สึกในจิตใจในการมีอำนาจตามผลประโยชน์ดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดความชอบผลประโยชน์ใดเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อยุติในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างยุติธรรม และหลักการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค และหลักห้ามมิให้เลือกปฏิบัติก็มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ

สามารถเป็นหลักแห่งการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐในการออกกฎหมายอย่างชอบธรรม ไม่ออกกฎหมายตามอำเภอใจ การบังคับใช้กฎหมาย การบริหารงานทางด้านต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมมีความสำคัญเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก เพราะหลักนิติธรรมเปรียบเสมือนหลักการที่ผู้มีอำนาจกระทำการต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติหรือยึดหลักการนิติธรรมดังกล่าวซึ่งเป็นหลักการที่กล่าวได้ว่าใหญ่กว่าหรือเหนือกว่ากฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นหลักประกันได้ว่า กฎหมาย หรือการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐต่อประชาชน จะเป็นธรรมและเสมอภาค ไม่ละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพต่าง ๆ และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

เมื่อมีหลักการแล้ว การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลให้เป็นที่ไปตามหลักการได้ จำเป็นจะต้องมีสถาบันอันเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระจากรัฐในการบริหารงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจต่าง ๆ ของรัฐได้ โดยให้เป็นที่ไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งหลักนิติธรรมได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลายมาตราด้วยกัน แต่มาตราที่สำคัญอันเป็นหลักเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ได้แก่ มาตรา 3 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติหรือกำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลทางด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ และมีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนดไว้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่ไปตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันในทางระหว่างประเทศ และมีเป้าหมายสำหรับการค้าประกันมนุษยชาติไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือ โดยส่วนรวมให้ปลอดภัย รอดพ้นจากการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนในการกระทำของสมาชิกในสังคม การป้องกันตนเองในสังคมที่มีความศิวิไลซ์ ความชอบธรรมของการใช้อำนาจรัฐบังคับสมาชิกของชุมชนจะกระทำได้ดีก็เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันภัยอันตรายอันเกิดจากบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งหมายถึงการที่รัฐจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำหรือเสรีภาพของบุคคลได้ต่อเมื่อการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่นตามแนวคิดของมิลล์

องค์กรตุลาการเป็นองค์กรที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติหน้าที่อันเป็นไปตามหลักนิติธรรมจึงจำเป็นต้องได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้องอันควรแก่การพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งต้องมีหน่วยงานอันเป็นองค์กรอิสระที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรงในการกลั่นกรองข้อเท็จจริงหรือไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงที่ถูกต้องมาเสนอต่อศาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรมีอำนาจฟ้องคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าวข้างต้นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองได้ โดยให้มีการไต่สวนเพื่อกลั่นกรองคดีก่อนนำเสนอสู่ศาล เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำให้การดำเนินการปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำพาคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนไปสู่อำนาจตุลาการได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องสมบูรณ์ บรรเทาความเสียหายได้อย่างทันที่

หากวิเคราะห์จากกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับหลักการปารีสว่าด้วยเรื่องสถานภาพของสถาบันแห่งชาติที่ได้กำหนดอำนาจไว้ ถึงแม้ไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจฟ้องก็ตาม แต่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของหลายประเทศได้มีการบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเทศของตนมีอำนาจฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ เช่น ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจนำผลการดำเนินการหรือผลการพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปฟ้องต่อศาลได้ ตามมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 54 ปี 1994 หรือ ในประเทศนิวซีแลนด์ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยื่นฟ้องต่อศาล หรือยื่นคำร้องสอดเข้ามาร่วมในการดำเนินคดีต่อศาลได้ ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993 มาตรา 5 เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ออนไลน์, 2559)

อำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงมีความสำคัญในการปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะทำให้การกระทำอันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รับการแก้ไขปัญหาและได้รับการใส่ใจดูแลจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีหน้าที่ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยตรง สามารถนำพาคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปสู่อำนาจตุลาการซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีได้โดยตรง รวดเร็ว โดยประชาชนไม่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ทำให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

2. ปัญหาในกรณีที่ไม่มีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากการพิจารณาฐานความผิดทางอาญาจากประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาแล้วเห็นว่ารัฐได้บัญญัติการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นตามหลักของมิลล์ ซึ่งถ้าพิจารณาจากอรรถประโยชน์แล้วจะเห็นว่าพฤติกรรมใดก็ตามที่จะสร้างประโยชน์ให้กับสังคม พฤติกรรมนั้นรัฐต้องมีหน้าที่ส่งเสริม แต่พฤติกรรมใดก่อให้เกิดความทุกข์ต่อผู้อื่นรัฐก็จะลงโทษโดยใช้แนวคิดทางกฎหมายอาญา แต่ลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษทางอาญาเหล่านั้นก็บัญญัติเพียงลักษณะเป็นความผิดที่กระทำต่อบุคคลหรือต่อปัจเจกบุคคล หรือความสงบสุขต่อสังคมเท่านั้น กฎหมายดังกล่าวไม่ได้เน้นให้เห็นถึงเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชนเอาไว้ว่า สิทธิมนุษยชนคือ สิทธิโดยธรรมชาติซึ่งติดตัวมากับมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะ มีสัญชาติ ที่อยู่อาศัย เพศ ชาติ กำเนิด หรือเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานะอื่นใด มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงและไม่สามารถแบ่งแยกได้ หรือไม่เน้นให้เห็นถึงเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาฉบับต่าง ๆ ที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม

ดังนั้นหากพิจารณาจากกรอบทั้ง 2 ประการ คือ กฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศไทย กับกรอบของสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิกภาคีอยู่ จึงเห็นว่า การกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เช่น การกระทำต่อมนุษย์โดยอาศัยความเชื่อต่างกัน เหตุการณ์ปัจจุบันดังเช่น การที่นักเรียนช่างกลตีกัน จะเห็นว่า การที่ผู้กระทำผิดตีผู้เสียหายนั้นเพียงเพราะว่าเป็น โรงเรียนต่างสถาบันเท่านั้น โดยทั้งสองฝ่ายไม่ได้รู้จักกัน ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกันและกัน กรณีเช่นนี้หากนำแนวคิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญามาปรับใช้ก็จะเห็นว่า การปราบปรามผู้กระทำผิดความผิดดังกล่าวนั้นขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะว่าเป็นการกระทำโดยต่างความเชื่อไม่เหมือนกัน หรือการทำความผิดต่อผู้นับถือศาสนาต่างกัน จึงฆ่าหรือทำร้ายกัน หรือการว่ากล่าวตู่ทักท้วงเหยียดหยามผู้ที่ด้อยกว่า เช่น การล้อเลียนผู้พิการว่า “ไอ้ด้วน” หรือ “ไอ้เป่” ซึ่งคำพูดดังกล่าวนั้นถึงแม้ว่าจะยังไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ก็ตาม แต่คำพูดดังกล่าวนี้ได้ทำร้ายจิตใจอย่างรุนแรงต่อผู้ที่ถูกกระทำแล้ว เป็นต้น การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะมีลักษณะเฉพาะมีความลึกซึ้งกว่าการกระทำที่เป็นการ

กระทำที่ปกติธรรมดา อีกทั้งเป็นการกระทำที่มีลักษณะรุนแรง มีความโหดร้าย โหดเหี้ยม เช่น การนำของแข็งทุบตีหญิงจนสาหัสก่อนกระทำชำเราต่อหน้าแฟนหญิงนั้น เป็นต้น

คำว่าสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นการนำเอาสิทธิต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาบัญญัติไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมว่าสิทธิของมนุษย์ต้องได้ถูกรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกภาคี ซึ่งถ้าหากไม่มีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจนก็จะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นไม่สมบูรณ์ ไม่ครอบคลุม และไม่เป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายตามที่ได้มีการรับรองไว้

ทั้งกรณีการไม่กำหนดกรอบการกระทำความคิดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ยังไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมด้วย เพราะการบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องมีความแน่นอนที่จะทำให้นุคคลในสังคมสามารถทราบได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดที่ต้องคำนึงถึงหากจะกระทำการอันใดอันหนึ่ง อันทำให้เกิดความแน่ใจได้ว่า การกระทำของตนจะไม่เป็นการละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหาอันเป็นหลักความแน่นอนของกฎหมาย การที่ไม่ได้กำหนดหรือบัญญัติกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 จึงทำให้ผู้กระทำไม่ได้คำนึงถึงว่าการกระทำของตนจะเป็นการละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย เนื่องจากไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้มีความแน่นอนที่จะทำให้นุคคลในสังคมสามารถทราบได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดที่ต้องคำนึงถึงหากจะกระทำการอันใดอันหนึ่ง ทำให้มีผู้กระทำความผิดละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น

จึงเห็นได้ว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ได้กำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจน ทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยยังไม่สมบูรณ์เพียงพอต่อการดำเนินคดีสิทธิมนุษยชนและเป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และถึงแม้ว่าหลักเกณฑ์ในการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้ง 7 ฉบับ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกภาคี (อังคณา นีละไพจิตร, 2562, สัมภาษณ์) แต่นุคคลในสังคมทั่วไปก็ยังไม่สามารถทราบได้ว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

หากวิเคราะห์จากกฎหมายต่างประเทศจะเห็นได้ว่าในสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่ได้มีการกำหนดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หมายถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง และได้กำหนดไว้ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง หมายรวมถึง อาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และอาชญากรรม

ต่อมนุษยชาติ หรือการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรป ซึ่งมีศาลสิทธิมนุษยชนภายในภูมิภาคยุโรป ตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 ได้กำหนดให้ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์ของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาซึ่ง อ้างว่ารัฐของตนถูกรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอื่นละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในอนุสัญญา และยังสามารถรับเรื่องร้องทุกข์จากปัจเจกชนที่ได้อ้างว่าตนเองถูกละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในอนุสัญญาได้ด้วย กรณีดังกล่าวทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพมาก

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยสังคมนิยมในอดีตแล้ว คือ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่อยมาจนกระทั่งมาถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และถึงแม้ว่าพัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชนในช่วงเวลาดังกล่าวนี้จะไม่ได้มีการรับรองสิทธิ เสรีภาพ ใ่ว่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็ได้มีการปรากฏให้เห็นถึงสิทธิต่าง ๆ ในหลักฐานสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น สิทธิในทรัพย์สินของราษฎร (หลักกรรมสิทธิ์) สิทธิในการสืบมรดก สิทธิของราษฎรในการเลือกประกอบอาชีพ สิทธิของราษฎรที่จะแสดงออก สิทธิของราษฎรในการร้องทุกข์ถวายฎีกา สิทธิของเชลยศึก สิทธิของผู้ต้องหาหรือนักโทษทางอาญา ตามที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หรือ สิทธิในการรับบำเหน็จโดยไม่คำนึงถึงชนชั้น ตามกฎหมายอาญาหลวงมาตรา 144 สิทธิของทาสที่ได้รับสิทธิทางกฎหมายบางประการเพื่อรับรองความเป็นมนุษย์ในตัวเองตามกฎหมายตราสามดวง เป็นต้น เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพ และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ใ่ว่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีการพัฒนาเรื่อยมาจนมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย รวมถึงการให้ความสำคัญในหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับสังคมให้เป็นสากล ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้ดำเนินการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป โดยกำหนดให้มีการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของกลไกอันถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งต้องมีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้มีความชัดเจนไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งต่อไปประเทศไทยอาจมีความจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยคดีอัน

เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีความชำนาญความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน โดยตรง จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างสูงสุด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์ทุกคนมีค่าหรือที่เรียกว่าศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงสมควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง ทั้งสิทธิ เสรีภาพ การได้รับความเสมอภาคปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อไม่ให้ผู้ใดมาละเมิดได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลอื่น องค์กรรัฐ หรือ องค์กรเอกชน หากไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดประสิทธิภาพและให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ก็จะทำให้เกิดผลเสียกระทบตามมา ประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายหรือมาตรการกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 และถึงแม้ว่าจะมีระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2561 แต่ก็ยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย หรือให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เพราะหน่วยงานโดยตรงที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่กำหนดหรือบัญญัติไว้ในกฎหมายหรือระเบียบนั้น ไม่มีอำนาจในเชิงปราบปรามที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ได้อย่างเป็นธรรมได้ มีแต่เพียงอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ รายงานข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมเพื่อป้องกัน แก้ไข การเยียวยาผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และต่อประชาชน เสนอแนวทางคุ้มครอง ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ออกระเบียบประกาศที่ใช้ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 หรือดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ได้เท่านั้น ยังคงขาดอำนาจสำคัญในเชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง และกฎหมายนั้นไม่ได้มีการกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ เมื่อนำมาใช้บังคับจึงพบว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่มีประสิทธิภาพ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดและนำผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนมาลงโทษนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม นอกจากนี้

ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากผู้เสียหายมิได้ฟ้องคดีด้วยตนเองและผลแห่งคำสั่งไม่ฟ้องคดี โดยแนวคิดทฤษฎีอำนาจรัฐที่ต้องปกป้องรักษาประชาชนของตนให้ได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมาย รัฐจึงควรดำเนินการแทนผู้เสียหาย และการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ไม่มีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจน พบว่ามาตรการทางกฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำให้ผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น หากเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการไต่สวนคำร้องทุกข์ได้ตามรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993 มาตรา 13 และ 14 และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการสอบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงได้ ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 26 ปี 2000 การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนเฉพาะกิจ มาตรา 4 ข้อ 18 และมาตรา 4 ข้อ 20 ซึ่งได้กำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงไว้ด้วย ในสาธารณแอฟริกาใต้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจนำผลการดำเนินการหรือผลการพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปฟ้องต่อศาลได้ ตามมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 54 ปี 1994 หรือ ในประเทศนิวซีแลนด์ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยื่นฟ้องต่อศาล หรือยื่นคำร้องสอดเข้ามาร่วมในการดำเนินคดีต่อศาล ตามพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1993 มาตรา 5 ได้ด้วย

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นทำให้สังคมสงบสุข ทำให้มนุษย์ทุกคนที่มีคุณค่านั้นมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันรวมถึงการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ การมีมาตรการในทางกฎหมายที่สามารถป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้จะทำให้การแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพ สามารถปกป้องคุ้มครองการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เป็นผลสำเร็จ ส่งผลทำให้เกิดความเชื่อมั่นจากต่างชาติในเรื่องของความปลอดภัยในเรื่องต่าง ๆ ทางด้านสิทธิมนุษยชน และทำให้มีนักลงทุนมาลงทุนกับประเทศไทย ส่งผลต่อเศรษฐกิจ ประชาชนในประเทศก็มีการดำรงชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้นรัฐจะต้องมีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อออกมาตรการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพ โดยให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรง มีอำนาจในการที่จะดำเนินการตามหน้าที่ให้เกิดการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี รวมทั้งต้องกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจนใน

กฎหมาย เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยพบว่าประเทศไทยไม่มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ไม่มีกลไกขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง อันจะทำให้สำเร็จผลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามเป้าหมายได้ และถึงแม้ประเทศไทยจะได้เห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เทียบเท่ากับระดับสากล โดยการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2489 ได้สร้างกลไกในการให้มีสถาบันแห่งชาติ ซึ่งเรียกว่าสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อเป็นหน่วยงานโดยตรงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพราะขาดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญที่จะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปตามเป้าหมาย อันได้แก่ อำนาจในการสืบสวน สอบสวน และอำนาจในการฟ้องร้องคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อศาล ทำให้ยากลำบากต่อการที่จะให้มีการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เป็นผลสำเร็จ และยังไม่มีการกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจนในกฎหมาย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะ โดยการนำเอากฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการร่างกฎหมาย ว่าควรจะต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอันเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักนิติธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเสนอแนะตามหัวข้อปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน และฟ้องร้องโดยตรงต่อศาล

1.1 อำนาจในการสืบสวนและสอบสวน รัฐจะต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ดังนี้

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมใน มาตรา 26 ให้มี (6) ว่า คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการสืบสวน สอบสวน คดีละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยให้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้สรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด

1.2 อำนาจฟ้อง รัฐจะต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ดังนี้

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมใน มาตรา 26 โดยให้มีวรรคสอง ว่า ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ในประเด็นดังนี้

(1) ฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย โดยไม่ต้องได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในทางอาญา คณะกรรมการฟ้องแทนผู้เสียหายได้เฉพาะกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

(2) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่เห็นว่าหน่วยงานของรัฐเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ โดยตรงตามรัฐธรรมนูญกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้

(3) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณีที่เห็นว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากกฎ คำสั่งใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หรือในกรณีที่เห็นว่าการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในกรณีการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง อันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ต้องพิจารณาในเรื่องบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ คำสั่ง ซึ่งจะกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เมื่อเห็นว่าหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากการกระทำนั้นเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ หรือเป็นการกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพในทางปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจะต้องมีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือต่อศาลปกครองได้แล้วแต่กรณี รัฐจะต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 247 โดยต้องบัญญัติด้วยว่าให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อ สิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่เห็นว่าหน่วยงานของ รัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ โดยตรงตามรัฐธรรมนูญกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ และต้องบัญญัติด้วยว่าให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณีที่เห็นว่ากฎ คำสั่ง หรือการ กระทำละเมิดอันเนื่องมาจากกฎ คำสั่งใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หรือในกรณีที่เห็นว่าการกระทำอื่นใด ในทางปกครองกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

รัฐจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 วรรคหนึ่งโดยต้องบัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพ โดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจ หลีกเลียงได้อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาล พิเคราะห์วินิจฉัยคดีตามมาตรา 7 (11) ได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสียก่อนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้อง ได้ตราบเท่าการละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา 48 วรรคหนึ่งและ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือวันที่พ้น กำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ยื่นคำร้องต่อศาลตาม มาตรา 48 วรรคสอง” และรัฐจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 48 โดยให้บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับ มาตรา 47 ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้น เป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้อง จากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแจ้งผลการพิจารณา ให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว” และในวรรคสองให้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้”

ในกรณีที่ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองนั้น รัฐจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 ส่วนที่ 1 ว่าด้วยการฟ้องคดีปกครอง มาตรา 43 โดยให้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ากฎหรือการกระทำใดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ หรือในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากกฎ คำสั่งใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หรือในกรณีที่เห็นว่าการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ ในการเสนอความเห็นดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42”

2. ปัญหาในกรณีที่ไม่มีกำหนดกรอบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เมื่อได้แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวแล้ว รัฐจะต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ให้ชัดเจนในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการกำหนดกรอบอำนาจในการดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการสืบสวน สอบสวน เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นหรือฟ้องคดีแทนผู้เสียหายต่อศาล ทั้งการกำหนดกรอบลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ชัดเจนนั้นเป็นการช่วยให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้เป็นไปตามเป้าหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะว่ารัฐควรต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังนี้

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม โดยให้มีมาตรา 27/1 วรรคแรกว่า การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำอย่างรุนแรง หรือเป็นการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

วรรคสองให้บัญญัติว่า การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงจะต้องมีลักษณะการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) คดีที่มีลักษณะเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งการกระทำใด ๆ ที่กระทำด้วยเจตนาที่จะทำลายกลุ่มชนชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มทางศาสนา ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่บางส่วน เพียงเพราะเป็นกลุ่มเช่นนั้น โดยการฆ่าสมาชิกของกลุ่ม การก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจอย่างสาหัสต่อสมาชิกของกลุ่ม การจงใจก่อให้เกิดสภาวะที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการดำรงชีวิตที่เล็งเห็นว่าจะนำไปสู่การทำลายทางกายภาพของกลุ่ม ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่บางส่วน การกำหนดมาตรการที่เจตนาขัดขวางมิให้มีการกำเนิดบุตรภายในกลุ่ม การบังคับโยกย้ายเด็กของกลุ่มดังกล่าวไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง

(2) คดีที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ซึ่งการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการ โจมตีอย่างกว้างขวาง หรืออย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายต่อประชากรพลเรือนใด โดยรู้ถึงการโจมตีนั้น อันได้แก่ การฆ่า การทำลายล้าง การเอาคนลงเป็นทาส การเนรเทศ หรือบังคับโยกย้ายประชากร การจำคุกหรือการลิดรอนเสรีภาพทางกายภาพที่ร้ายแรง ซึ่งละเมิดต่อกฎหมายขั้นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ การทรมาน การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน หรือการกระทำรุนแรงทางเพศในรูปแบบอื่นใดที่มีความร้ายแรง การรังควานกลุ่มหรือหมู่คณะใดโดยเฉพาะอันเนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง เชื้อชาติ ชนชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ การบังคับให้บุคคลสูญหาย การเหยียดสีผิว การกระทำที่ไร้มนุษยธรรมอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีเจตนาที่จะให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงหรือบาดเจ็บทางกาย หรือสุขภาพจิตอย่างสาหัส

(3) คดีที่มีลักษณะเป็นการทำร้ายร่างกาย หรือเป็นคดีที่มีลักษณะเกี่ยวกับ ชีวิตหรือร่างกาย ที่กระทำต่อบุคคลอื่นเพียงเพราะว่ามีความเชื่อต่างกัน

(4) คดีที่มีลักษณะเป็นการกล่าวถ้อยคำหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้ด้อยโอกาส โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ที่ถูกระทำรู้สึกเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานจิตใจอย่างรุนแรง

วรรคสามให้บัญญัติว่า ในการดำเนินการอันเกี่ยวกับคดีละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

อนึ่งในคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะต้องกำหนดโทษในทางอาญาดังนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนที่จะต้องอาศัยทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีอาชญาวิทยาและอาชญาวิทยา อันจะนำมาใช้ในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เหมาะสม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาอย่างรอบคอบ จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำการศึกษาวิจัยโดยละเอียดในหัวข้อเรื่องใหม่ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2559). **ไทยกับสหประชาชาติ** (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: http://www.mfa.go.th/thai_inter_org/th/relation [2562, 15 สิงหาคม].
- กิจบดี ก้องเบญจภูษ. (2561). **หลักกฎหมายมหาชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกรียงไกรรุฐ บัวกล้า, พันตำรวจโท. (2562, 27 มิถุนายน). รองผู้กำกับการ (สอบสวน) สถานีตำรวจภูธรแหลมฉบัง. สัมภาษณ์.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์ และคณะ. (2560). **รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2558). **นิติปรัชญา** (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2559). **สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญากฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). **กฎหมายมหาชน: วัฒนาการของกฎหมายมหาชนในต่างประเทศและในประเทศไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นพนธิ สุริยา. (2559). **สิทธิมนุษยชน: แนวคิดและการคุ้มครอง**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เนตรนภา พุทธสุวรรณ. (2550). **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2553). **นิติรัฐ นิติธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2561). **หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/ นิติรัฐในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2562). **เอกสารวิชาการส่วนบุคคล “หลักนิติธรรม” ในฐานะ “เกณฑ์” ตรวจสอบการกระทำขององค์ของรัฐ** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8767 [2562, 20 กรกฎาคม].

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประทีป ทับอัตรานนท์ และจิตาภา พรยิ่ง. (2561). *สิทธิคนพิการในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพับลิชชิง.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). *สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ*. อุบลราชธานี: ศิริธรรม.
- ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2558). *หลักกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2556). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรพจน์ สืบประเสริฐกุล. (2558). สถานะของปัจเจกชนภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศสมัยปัจจุบัน. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 4(1), หน้า 69-94.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2561). *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: อานกกฎหมาย.
- วิชาญ ทำไร่, ว่าที่ร้อยตรีจ. (2562, 22 มิถุนายน). นักกฎหมาย มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา. สัมภาษณ์.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สมยศ เชื้อไทย. (2546). *คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2543). *นิติปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2551). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and the Optional Protocol (CEDAW)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nhrc.or.th> [2562, 14 กุมภาพันธ์].
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม UN International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.nhrc.or.th> [2562, 14 กุมภาพันธ์].
- _____. (2558). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง UN International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nhrc.or.th> [2562, 14 กุมภาพันธ์].
- _____. (2558). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.nhrc.or.th> [2562, 14 กุมภาพันธ์].
- _____. (2558). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Rights of the Child (CRC)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nhrc.or.th> [2562, 14 กุมภาพันธ์].
- _____. (2559). *บทความพิเศษ: อำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.nhrc.or.th> [2562, 3 กรกฎาคม].
- _____. (2561). *พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุภัทร แสงประดับ. (2562, 28 มิถุนายน). นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ สำนักคดี 3. สัมภาษณ์.

หยุด แสงอุทัย. (2560). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป/หยุดแสง อุทัย แก้ไขและปรับปรุง โดย สมยศ เชื้อไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อังคณา นีละไพจิตร. (2562, 5 กรกฎาคม). กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. สัมภาษณ์.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2561). *สิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Indonesia. (2019). *Law No. 26 Year 2000 - Establishing the Ad Hoc Human Rights Court* (Online). Available: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/1994-054.pdf>. [2019, August 26].

JUTA Africa. (2019). *Human Rights Commission Act 54 Of 1994* (Online). Available: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/1994-054.pdf> [2019, August 26].

National Human Rights Commission New Delhi. (1993). *Protection of Human Rights Act* (Online). Available: <http://www.nhrc.nic.in> [2019, August 26].

New Zealand. (2019). *Human Rights Act 1993* (Online). Available: <https://www.ilo.org/dyn/travail/docs/1794/Human%20Rights%20Act%201993%20%20legislation.govt.nz.pdf>. [2019, August 26].

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. (1993). *Principles relating to the Status of National Institutions (Paris Principles)* (Online). Available: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx> [2019, August 26].

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล นางสาวภาวิณี วงศ์นาป่า
วัน เดือน ปีเกิด 17 มิถุนายน 2533
ที่อยู่ปัจจุบัน 10/3 หมู่ 1 ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง 22160

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2560-ปัจจุบัน ทนายความ

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2555 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
พ.ศ. 2560 ประกาศนียบัตร สถาปนทนายความ
เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 70 สำนักอบรมศึกษากฎหมาย
แห่งเนติบัณฑิตยสภา
พ.ศ. 2562 นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี